

YUSUF PEYĞƏMBƏRƏRİN
HƏYATI

Azərbaycan dilində
© Azərbaycan Bibliya Cəmiyyəti

Rutul dilində
© IBT Moscow

Saxur dilində
© IBT Moscow

YUSUF PEYĞƏMBƏRƏRİN HƏYATI

YUSUF PEYĞƏMBƏRƏRİN
HƏYATI

Azərbaycan dilində

Yusifin yuxuları

- 1 Yaqub atasının qərib olduğu Kənan torpağında yaşadı.
- 2 Yaqubun tarixçəsi belədir. Yusif on yeddi yaşında bir gənc idi. O öz qardaşları – atalarının arvadları Bilhanın və Zilpanın oğulları ilə birlikdə sürü otarırdı. Yusif onların pis işləri barədə xəbərləri atasına çatdırırdı.
- 3 İsrail Yusifi bütün oğullarından çox sevirdi, çünki Yusif onun qocalıq çağının oğlu idi. O, Yusifə əlvan paltar tikdirdi.
- 4 Qardaşları gördülər ki, ataları onlardan çox Yusifi sevir. Buna görə də ona nifrət etdilər və onunla yaxşı rəftar etmədilər.
- 5 Bir dəfə Yusif yuxu gördü və onu qardaşlarına danışdı. Bundan sonra ona daha çox nifrət etməyə başladılar.
- 6 Yusif onlara dedi: «Gördüyüm bu yuxuya qulaq asın:
- 7 biz zəminin ortasında dərz bağlayırıdığ; mənim dərzim qalxıb dik durdu, sizin dərzləriniz isə mənim dərzimi əhatəyə alıb ona səcdə etdilər».
- 8 Qardaşları ona dedilər: «Doğrudanmı, sən bizə padşah olacaqsan, hökmranlıq edəcəksən?» Onlar yuxularına və sözlərinə görə Yusifə daha çox nifrət etdilər.

- 9 Yusif başqa bir yuxu gördü və onu qardaşlarına danışıb dedi: «Yenə bir yuxu gördüm; gördüm ki, günəş, ay və on bir ulduz mənə səcdə edir».
- 10 O, yuxusunu atasına və qardaşlarına danışanda atası onu danlayıb dedi: «Bu gördüyün yuxu nə deməkdir? Doğrudanmı, mən, anan və qardaşların yerə əyilib sənə təzim etmək üçün gələcəyik?»
- 11 Qardaşları ona paxıllıq etdilər, atası isə bu sözü yadda saxladı.

Qardaşlarının Yusifi satması

- 12 Bir gün Yusifin qardaşları atalarının sürüsünü otarmaq üçün Şekemə getdilər.
- 13 İsrail Yusifə dedi: «Qardaşların Şekemdə sürü otarırlar. Gəl səni də onların yanına göndərim». O, atasına dedi: «Getməyə hazıram».
- 14 İsrail yenə ona dedi: «Get bax, qardaşların yaxşıdırmı, sürü salamatdırmı? Sonra mənə xəbər gətir». Beləcə onu Xevron vadisindən yola saldı. Yusif gəlib Şekemə çatdı.

- 15 Çöldə dolaşarkən bir nəfər ona rast gəldi. Bu adam «Nə axtarırsan?» deyə ondan soruşdu.
- 16 O dedi: «Mən qardaşlarımı axtarıram. Mənə de görüm, onlar sürünü harada otarırlar?»
- 17 Bu adam dedi: «Buradan getdilər, çünki mən onların “Dotana gedək” sözlərini eşitdim». Yusif qardaşlarının dalınca düşdü və onları Dotanda tapdı.
- 18 Qardaşları onu uzaqdan gördülər. Yusif onların yanına çatmamış onu öldürmək qərarına gəldilər.
- 19 Qardaşlar bir-birlərinə dedilər: «Budur, yuxu görənimiz gəlir.
- 20 İndi gəlin onu öldürüb bir quyuya ataq, sonra da deyək ki, vəhşi heyvan onu parçaladı. Onda görərik, yuxuları necə çin çıxır».
- 21 Ruven bunu eşidib Yusifi onların əlindən qurtarmaq üçün dedi: «Gəlin ona toxunmayaq».
- 22 Ruven onlara «qan tökməyin, onu çöldə olan bu quyuya atın, ancaq ona toxunmayın» dedi. Bunu ona görə deyirdi ki, Yusifi qardaşlarının əlindən qurtarıb atasının yanına qaytarsın.
- 23 Yusif qardaşlarının yanına çatanda onlar Yusifin əyninə geydiyi alabəzək paltarını dartıb çıxartdılar.
- 24 Özünü də götürüb quyuya atdılar. Quyu boş idi, orada su yox idi.
- 25 Qardaşlar çörək yemək üçün oturdular. Onlar başlarını qaldıranda gördülər ki, Gileaddan İsmaililərin bir karvanı gəlir. Onların dəvələri ədviyyat, balzam və ətriyyatla yüklənmişdi və bunları Misirə aparırdılar.
- 26 Yəhuda qardaşlarına dedi: «Əgər qardaşımızı öldürüb qətlə örtbasdır etsək, bunun nə xeyri olar?»
- 27 Gəlin onu İsmaililərə sataq və ona toxunmayaq, çünki qardaşımızdır, biz eyni qandanıq». Qardaşları onun sözü ilə razılaşdılar.
- 28 Oradan Midyan tacirləri keçəndə Yusifi quyudan çıxarıb İsmaililərə iyirmi gümüşə satdılar. Onlar da Yusifi Misirə apardılar.
- 29 Ruven quyuya tərəf qayıdıb gördü ki, Yusif orada yoxdur. O, paltarını cırdı.
- 30 Sonra qardaşlarının yanına qayıdıb dedi: «Uşaq yoxdur, bəs

mən nə edim?»

- 31 Onlar Yusifin paltarını götürdülər və bir keçi kəsib paltarı qana batırdılar.
- 32 Sonra qardaşlar bu əlvan paltarı götürüb atalarına gətirdilər və dedilər: «Biz bunu tapdıq: gör, oğlunun paltarıdır ya yox?»
- 33 O, paltarı tanıyıb dedi: «Bu, oğlumun paltarıdır; yəqin onu vəhşi bir heyvan yeyib. Həqiqətən, Yusif parçalanıb».
- 34 Yaqub öz paltarını cırdı və belinə çul bağladı; o uzun müddət oğlu üçün yas tutdu.
- 35 Bütün oğulları və qızları ona təsəlli vermək üçün yığışdı, ancaq o təsəlli tapmaq istəməyib dedi: «Kədərlə oğlumun yanına – ölümlər diyarına enəcəyəm». Beləcə atası onun üçün ağladı.
- 36 Midyanlılar isə Yusifi Misirdə fironun bir əyanı olan mühafizəçilər rəisi Potifara satdılar.

Yusif və Potifarın arvadı

- 1 Yusif Misirə aparıldı. Fironun bir əyanı – mühafizəçilər rəisi Misirli Potifar onu oraya gətirmiş İsmaililərdən satın aldı.
- 2 Rəbb Yusiflə idi və o, işlərində uğur qazanırdı. Yusif Misirli ağasının evində qalırdı.
- 3 Ağası gördü ki, Rəbb onunladır və etdiyi hər işdə ona uğur verir.
- 4 Yusif ağasının gözündə lütf tapdı və onun şəxsi xidmətçisi oldu. Ağası Yusifi evinə nəzarətçi təyin etdi və özünə məxsus olan hər şeyi onun ixtiyarına verdi.
- 5 Evinin və özünə məxsus olan hər şeyin ixtiyarını ona verən vaxtdan bəri Rəbb Yusifə görə Misirlinin evinə bərəkət verdi, evində, tarlasında və özünə məxsus olan hər şeydə Rəbbin bərəkəti göründü.
- 6 Ağası özünə məxsus olan hər şeyi Yusifin ixtiyarına vermişdi, yediyi yeməkdən başqa, evində olan heç nədən xəbəri yox idi. Yusif gözəl və yaraşlıq idi.
- 7 Bir müddət sonra ağasının arvadının Yusifə gözü düşüb dedi: «Gəl mənimlə yat».
- 8 Ancaq Yusif bundan imtina edib ağasının arvadına dedi: «Mən burada olarkən ağam evində nə olduğunu bilmir və özünə məxsus olan hər şeyi mənim ixtiyarına verib.
- 9 Bu evdə isə hətta o məndən böyük deyil və səndən başqa heç bir şeyi məndən əsirgəmədi, çünki sən onun arvadısan. Bəs mən necə bu böyük pisliyi edib Allahın önündə günaha bata bilərəm?»
- 10 Qadın hər gün bunu Yusifə deyirdi, Yusif isə onunla yatmağa, hətta birgə olmağa razı olmurdu.
- 11 Bir gün Yusif öz işini görmək üçün evə girdi. İçəridə ev adamlarından heç kəs yox idi.
- 12 Qadın «Mənimlə yat!» deyib onun paltarından tutdu. Yusif paltarını onun əlində qoyub qaçdı və bayıra çıxdı.
- 13 Qadın onun paltarını əlində qoyub qaçdığını görəndə
- 14 ev adamlarını çağıraraq dedi: «Baxın, ağanız bu İbranini bizi təhqir etmək üçün yanımıza gətirib. O mənimlə yatmaq üçün

- yanıma gəldi, mən isə ucadan qışqırdım.
- 15 O, səsimi ucaldıb qışqırdığımı görəndə paltarını yanımda qoyub qaçdı və bayıra çıxdı».
- 16 Yusifin ağası evə gələnə qədər qadın onun paltarını özündə saxladı.
- 17 Sonra ərinə də bu sözləri söyləyib dedi: «Bizə gətirdiyin bu İbrani qul məni təhqir etmək üçün yanıma gəldi.
- 18 Səsimi ucaldıb qışqırdığım zaman paltarını yanımda qoyub bayıra qaçdı».
- 19 Yusifin ağası arvadının «sənin qulun mənimlə belə rəftar etdi» sözlərini eşidəndə bərk qəzəbləndi.
- 20 Ağası Yusifi götürüb padşahın məhbuslarının saxlanıldığı zindana təhvil verdi. Yusif zindanda qaldı.
- 21 Ancaq Rəbb Yusiflə idi və ona xeyirxahlıq göstərdi. O, zindanın baş nəzarətçisinin gözündə lütf tapdı.
- 22 Zindanın baş nəzarətçisi zindanda olan bütün məhbusları Yusifin ixtiyarına verdi. Orada görülən hər işə o başçılıq edirdi.
- 23 Zindanın baş nəzarətçisi Yusifin ixtiyarında olan heç nəyə nəzarət etmirdi, çünki Rəbb Yusiflə idi və etdiyi hər işdə ona uğur verirdi.

40 Yusif məhbusların yuxusunu yozur

- 1 Bir müddət sonra Misir padşahının saqisi və çörəkçisi ağaları Misir padşahına qarşı günah etdilər.
- 2 Firon bu iki əyanına – baş saqiyyə və baş çörəkçiyyə bərk qəzəbləndi
- 3 və onları mühafizəçilər rəisinin evində – Yusifin məhbus olduğu zindanda saxladı.
- 4 Mühafizəçilər rəisi Yusifi onlara xidmətçi təyin etdi və Yusif də onlara xidmət etdi. Onlar bir müddət zindanda qaldılar.
- 5 Bir gün Misir padşahının zindanda məhbus olan saqisi və çörəkçisi yuxu gördülər. Hər ikisi bir gecədə müxtəlif mənalı yuxular gördü.
- 6 Səhər Yusif onların yanına gəldi və kədərli olduqlarını gördü.

- 7 Yusif onunla birgə ağasının evində, zindanda olan firon əyanlarından soruşdu: «Niyə bu gün üzünüz kədərlidir?»
- 8 Onlar Yusifə dedilər: «Yuxu görmüşük, ancaq onu yozan yoxdur». Yusif onlara dedi: «Yuxu yozmaq Allahın işi deyilmi? Onu mənə danışın».
- 9 Baş saqi yuxusunu Yusifə danışib dedi: «Yuxumda gördüm ki, önümdə bir üzüm tənəyi var.
- 10 Tənəkdə üç budaq var idi. Onlarda tumurcuqlar görünüb çiçək açdı və salxımlar yetişdi.
- 11 Fironun piyaləsi mənim əlimdə idi. Üzümləri götürüb fironun piyaləsinə sıxdım və piyaləni firona verdim».
- 12 Yusif ona dedi: «Onun yozması belədir: üç budaq üç gündür.
- 13 Üç gün ərzində firon səni yüksəldəcək. Səni öz işinə qaytaracaq, sən də onun saqisi olduğun vaxtdakı kimi əvvəlki qaydaya görə fironun piyaləsini əlinə verəcəksən.
- 14 Ancaq sənin vəziyyətin yaxşılaşanda məni yadına sal və xeyirxahlıq göstər. Haqqımda firona danışib məni bu yerdən çıxart.
- 15 Doğrudan da, mən İbranilərin torpağından oğurlanmışam və burada da zindana salınmağa layiq bir iş görməmişəm».

- 16 Baş çörəkçi Yusifin yuxunu yaxşılığa yozduğunu görüb ona dedi: «Mən isə yuxuda gördüm ki, başımın üstündə üç səbət ağ çörək var.
- 17 Ən üstdəki səbətdə çörəkçinin firon üçün bişirdiyi hər cür çörək var. Quşlar başımın üstündəki səbətdən onları yeyirdi».
- 18 Yusif belə cavab verdi: «Onun yozması belədir: üç səbət üç gündür.
- 19 Üç gün ərzində firon sənin başını bədənindən ayıracaq, özünü də ağacdən asacaq və quşlar sənin ətini didəcək».
- 20 Üçüncü gün – fironun ad günü o bütün əyanlarına ziyafət verdi. Baş saqini və baş çörəkçini əyanlarının önünə çıxartdı.
- 21 Baş saqini saqiliyinə qaytardı və o, piyaləni fironun əlinə verdi,
- 22 baş çörəkçini isə asdırdı; hər şey Yusifin yozduğu kimi oldu.
- 23 Ancaq baş saqi Yusifi yada salmadı və onu unutdu.

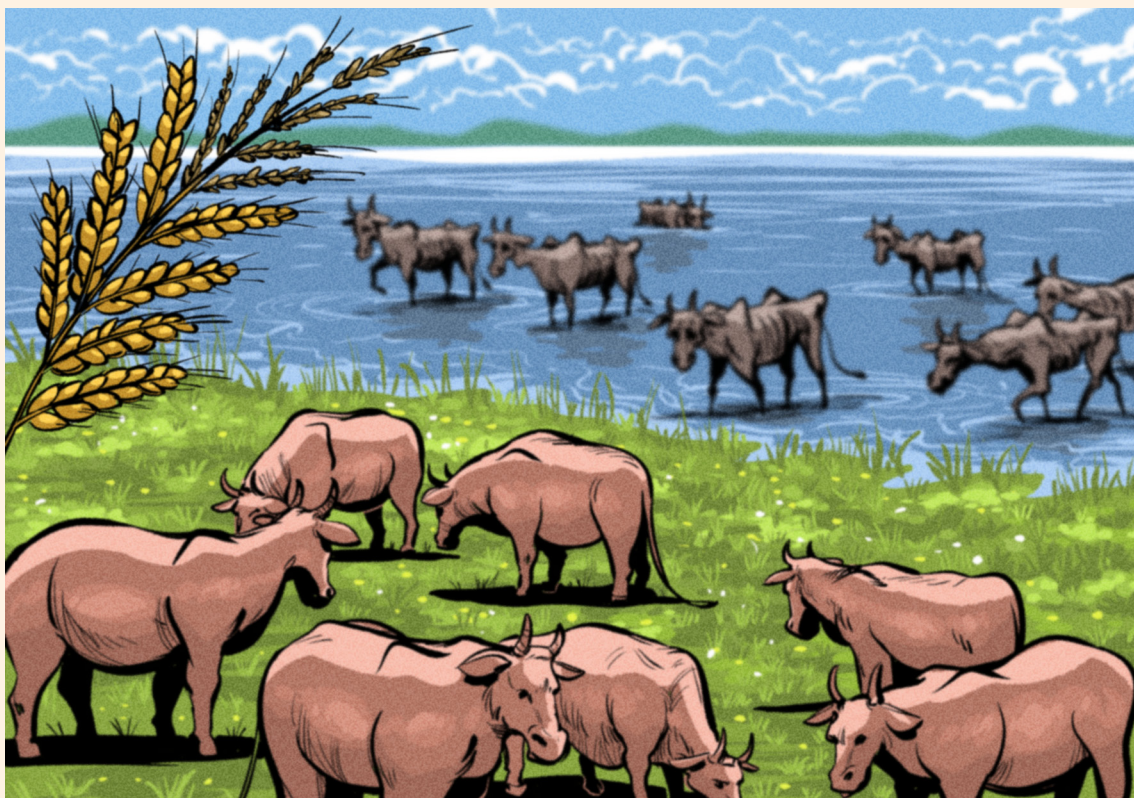

Fironun yuxuları

- 1 İki il keçəndən sonra firon belə bir yuxu gördü: o, Nil çayının sahilində dayanmışdı.
- 2 Çaydan yeddi bəslənmiş və kök inək çıxdı. Onlar qamışlıq içində otlamağa başladı.
- 3 Onlardan sonra haldan düşmüş və arıq olan başqa yeddi inək Nil çayından çıxdı. Onlar çayın sahilindəki inəklərin yanında dayandılar.
- 4 Haldan düşmüş və arıq inəklər bəslənmiş və kök olan yeddi inəyi yedilər. Onda firon yuxudan oyandı.
- 5 Sonra yatıb ikinci dəfə bu yuxunu gördü: bir saplaqdan yeddi dolu və yaxşı sünbül çıxdı.
- 6 Onlardan sonra isə cılız və şərq küləyindən yanmış yeddi sünbül bitdi.
- 7 Cılız sünbüllər yeddi böyük və dolu sünbülü uddular. Onda firon oyandı; bu bir yuxu idi.
- 8 Səhəri gün onun ürəyi narahat oldu. O xəbər göndərüb Misirin bütün sehrbazlarını və müdriklərini çağırırdı. Firon onlara öz yuxusunu danışdı, ancaq onların arasında fironun yuxusunu yozan bir adam tapılmadı.
- 9 Baş saqi firona belə söylədi: «Mən bu gün öz günahımı yadıma saldım:
- 10 bir dəfə firon qullarına qəzəbləndi və mənimlə baş çörəkçini zindana, mühafizəçilər rəisinin evinə saldı.
- 11 Biz bir gecə yuxu gördük, hər birimiz müxtəlif mənalı yuxular gördük.
- 12 Orada bizimlə birgə mühafizəçilər rəisinin qulu olan bir İbrani gənc var idi. Biz ona danışdıq, o da yuxularımızı yozdu, hər birimizə yuxusunun mənasını izah etdi.
- 13 O bizə necə yozmuşdusa, elə də oldu: mən öz vəzifəmə qaytarıldım, baş çörəkçi isə asıldı».
- 14 Firon xəbər göndərüb Yusifi çağırırdı. Onu tez zindandan çıxartdılar. O, başını qırxıb paltarlarını dəyişdi və fironun hüzuruna gəldi.
- 15 Firon Yusifə dedi: «Bir yuxu görmüşəm, ancaq onu yozan

yoxdur. Mən sənin barəndə eşitmişəm ki, yuxuları eşidib yoza bilirsən».

- 16 Yusif firona cavab verdi: «Bu məndən deyil, Allah fironun xeyrinə cavab verəcək».
- 17 Firon Yusifə dedi: «Yuxumda gördüm ki, Nil çayının sahilində durmuşam.
- 18 Çaydan kök və bəslənmiş yeddi inək çıxdı. Onlar qamışlıq içində otlamağa başladı.
- 19 Onlardan sonra halsız, çox cılız və arıq olan başqa yeddi inək çıxdı. Bütün Misir ölkəsində bunlar kimi cılız inək görməmişəm.
- 20 Arıq və cılız inəklər əvvəlki yeddi kök inəyi yedilər.
- 21 Kök inəklər onların qarınlarına girdiklərinə baxmayaraq, bu bilinmirdi, onlar əvvəlki kimi arıq idi. Onda oyandım.
- 22 Yenə yuxumda gördüm ki, bir saplaqdan yeddi dolu və böyük sünbül çıxdı.
- 23 Onlardan sonra solğun, cılız və şərq küləyindən yanmış yeddi sünbül bitdi.
- 24 Cılız sünbüllər yeddi dolu sünbülü uddular; bunları sehrbazlara danışdım, ancaq mənə cavab verən tapılmadı».

- 25 Yusif firona dedi: «Fironun yuxularının mənası eynidir. Allah etmək istədiyi işi firona bildirdi.
- 26 Yeddi bəslənmiş inək yeddi ildir, yeddi dolu sünbül də yeddi ildir; yuxuların mənası eynidir.
- 27 Onlardan sonra çıxan yeddi arıq, cılız inək və şərq küləyindən yanmış boş yeddi sünbül də yeddi ildir; yeddi il aclıq olacaq.
- 28 Firona demək istədiyim sözlər bunlardır. Allah etmək istədiyi işi firona göstərdi.
- 29 Bütün Misir torpağında yeddi il böyük bolluq olacaq.
- 30 Bundan sonra yeddi il aclıq olacaq. Misir ölkəsində olan bütün bolluq yaddan çıxacaq və aclıq ölkəni əldən salacaq.
- 31 Ölkədəki bolluq ondan sonra gələn aclıq üzündən görünməyəcək, çünki aclıq çox ağır olacaq.
- 32 Firon yuxunu iki dəfə görüb, çünki Allah belə qərara gəlmişdir və tezliklə bu işi görəcək.
- 33 Buna görə də firon ağıllı və müdrik bir adam axtarsın, onu Misir ölkəsinə başçı təyin etsin.
- 34 Firon ölkədə məmurlar qoymağı əmr etsin və yeddi il bolluq zamanı Misir torpağının məhsullarının beşdə birini yığsın.
- 35 Qoy onlar uğurlu olan bu illərin bütün məhsullarını

toplasınlar. Taxılı isə azuqə olaraq şəhərlərdə fironun nəzarəti altında yığıb saxlasınlar.

- 36 Bu azuqə Misir torpağına gələn yeddi il aclıq dövrü üçün ehtiyat olacaq, ta ki ölkə əhalisi aclıqdan qırılmasın».

Yusifin Misirdə başçı olması

- 37 Bu sözlər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi.
- 38 Firon əyanlarına dedi: «Bu adam kimi Allahın Ruhuna malik olan bir kəs tapa biləcəyikmi?»
- 39 Sonra firon Yusifə dedi: «İndi ki Allah sənə bütün bu şeyləri bildirdi, deməli, sənə kimi ağıllı və müdrik adam yoxdur.
- 40 Sən mənim saray adamlarıma başçılıq edəcəksən və bütün xalqım sənə əmrinlə idarə olunacaq. Mən yalnız taxtda səndən böyük olacağam».
- 41 Firon yenə Yusifə dedi: «Səni bütün Misir ölkəsinə başçı təyin edirəm».
- 42 Firon öz möhürünü barmağından çıxarıb Yusifin barmağına taxdı, ona incə kətan paltar geyindirdi və boynuna qızıl zəncir asdı.
- 43 Firon əmr etdi ki, onu özünün ikinci arabasına mindirsinlər və qarşısında «Diz çökün!» deyib bağırınsınlar. Beləcə o, Yusifi bütün Misir ölkəsinə başçı qoydu.
- 44 Firon Yusifə dedi: «Mən fironam. Bütün Misir ölkəsində heç kəs sənsiz əlini yaxud ayağını tərpətməyəcək».
- 45 Firon Yusifin adını Safnat-Paneah qoydu və On şəhərinin kahini Poti-Feranın qızı Asnatı ona arvad olmaq üçün verdi. Yusif bütün Misir ölkəsini gəzməyə çıxdı.
- 46 Misir padşahı fironun hüsurunda olarkən Yusif otuz yaşında idi. Yusif fironun hüsurundan çıxıb bütün Misir ölkəsini dolaşdı.
- 47 Yeddi bolluq ilində torpaq qucaq-qucaq məhsul verdi.
- 48 Yusif yeddi ildə Misir torpağında yığılmış bütün məhsulu topladı. O, məhsulu şəhərlərə qoydu. Hər şəhərin ətrafında olan tarlada yetişən məhsulu o şəhərdə saxladı.
- 49 Yusif dəniz qumu qədər çox taxıl yığdı və daha onu hesablamadı, çünki sayı-hesabı yox idi.

- 50 Aclıq illərindən qabaq Yusifin iki oğlu oldu; onları Yusifə On kahini Poti-Feranın qızı Asnat doğdu.
- 51 Yusif ilk oğlunun adını Menaşşe qoydu, çünki demişdi: «Allah bütün zəhmətimi və atamın evindəkilərin hamısını mənə unutturdu».
- 52 İkinci oğlunun adını Efrayim qoydu, çünki demişdi: «Allah əziyyət çəkdiyim torpaqda mənə bəhərli etdi».
- 53 Misir torpağında yeddi il bolluq qurtardı.
- 54 Yusifin söylədiyi kimi yeddi il aclıq başladı. Bütün ölkələrdə aclıq oldu, lakin Misir torpağının hər yerində ərzaq var idi.
- 55 Bütün Misir əhalisi aclıq çəkəndə çörək üçün firona fəryad etdi. Firon bütün Misirlilərə dedi: «Yusifin yanına gedin, onun dediyini edin».
- 56 Bütün yer üzündə aclıq oldu. Yusif məhsul olan bütün anbarları açıb Misirlilərə taxıl satırdı. Misir torpağında aclıq gücləndi.
- 57 Bütün ölkələrin adamları taxıl almaq üçün Misirə, Yusifin yanına gəlirdilər, çünki bütün yer üzündə şiddətli aclıq idi.

Yusifin qardaşları Misirə gedir

- 1 Yaqub öyrəndi ki, Misirdə taxıl var. O öz oğullarına dedi: «Nə üçün bir-birinizə baxırsınız?»
- 2 Yenə dedi: «Mən eşitdim ki, Misirdə taxıl var, gedib oradan bizim üçün taxıl alın ki, ölməyib yaşayaq».
- 3 Yusifin on qardaşı taxıl almaq üçün Misirə getdi.
- 4 Ancaq Yaqub Yusifin qardaşı Binyamini qardaşları ilə birgə göndərmədi, çünki fikirləşirdi ki, onun başına bir fəlakət gələ bilər.
- 5 Taxıl almağa gələnlər arasında İsrailin oğulları da var idi, çünki Kənan torpağında da aclıq hökm sürürdü.
- 6 Yusif ölkənin başçısı idi və ölkənin bütün əhalisinə də taxılı özü satırdı. Yusifin qardaşları gəlib onun önündə üzlərini yerə qoyub səcdə etdilər.
- 7 Yusif qardaşlarını görüb tanıdı, ancaq onlarla yad adam kimi rəftar edərək sərt danışdı. Yusif onlardan soruşdu: «Haradan gəlibsiz?» Onlar dedilər: «Ərzaq almaq üçün Kənan torpağından gəlirik».
- 8 Yusif qardaşlarını tanıdı, amma onlar Yusifi tanımadılar.
- 9 Yusif qardaşları barədə gördüyü yuxuları xatırlayıb onlara dedi: «Siz casussunuz, ölkənin zəif yerlərini öyrənmək üçün gəlmisiniz».
- 10 Qardaşları ona dedilər: «Xeyr, ey ağamız, qulların yalnız ərzaq almaq üçün gəliblər.
- 11 Biz hamımız bir adamın oğullarıyıq. Biz təmiz adamlarıq, qulların casus deyil».
- 12 Ancaq Yusif onlara dedi: «Xeyr, siz ölkənin zəif yerlərini öyrənmək üçün gəlmisiniz».
- 13 Onlar dedilər: «Biz qulların on iki qardaşıq və Kənan torpağında bir adamın oğullarıyıq. Kiçik qardaşımız indi atamızın yanındadır, bir qardaşımız isə yoxa çıxıb».
- 14 Yusif onlara dedi: «Hər şey mən dediyim kimidir: siz casussunuz,
- 15 ancaq mən sizi belə yoxlayacağam: fironun canına and olsun ki, kiçik qardaşınız buraya gəlməsə, siz buradan gedə

- bilməyəcəksiniz.
- 16 Aranızdan bir nəfəri göndərin ki, qardaşınızı gətirsin, siz isə burada saxlanacaqsınız. Onda sizin düz deyib-demədiyiniz bilinəcək. Yoxsa fironun canına and olsun ki, siz casussunuz».
- 17 Yusif üç gün onları zindanda saxladı.
- 18 Üçüncü gün Yusif onlara dedi: «Dediyimə əməl edib canınızı qurtarın, çünki mən Allahdan qorxuram.
- 19 Əgər siz təmiz adamsınızsa, qoy qardaşlarınızdan biri həbs olunduğunuz yerdə qalsın, siz isə gedib ailələrinizi aclıqdan qurtarmaq üçün taxıl aparın.
- 20 Sonra kiçik qardaşınızı mənim yanıma gətirin. Beləcə düz dediyinizi biləcəyəm və canınızı qurtaracaqsınız». Qardaşlar belə də etdilər.
- 21 Onlar bir-birlərinə dedilər: «Doğrudan da, biz qardaşımızın qarşısında təqsirkarıq. O bizə yalvardığı vaxt çəkdiyi əziyyəti gördük, ancaq ona qulaq asmadıq. Buna görə də başımıza bu bəla gəldi».
- 22 Ruven onlara belə cavab verdi: «Mən demədimmi uşağa pislik etməyin, lakin siz mənə qulaq asmadınız. İndi isə onun qanına görə cəza çəkirik».
- 23 Qardaşları Yusifin onları başa düşdüyünü bilmirdilər, çünki onlar tərcüməçi vasitəsilə danışirdılar.
- 24 Yusif onların yanından kənara çəkilib ağladı. Sonra qardaşlarının yanına qayıdıb onlarla söhbət etdi. Aralarından Şimeonu götürüb qardaşlarının gözü qabağında onun əl-qolunu bağladı.
- 25 Yusif əmr etdi ki, onların çuvalları taxılla doldurulsun, hər birinin verdiyi pul da öz çuvalına qoyulsun və onlara yol üçün azuqə verilsin. Belə də edildi.
- 26 Qardaşlar taxıllarını eşşəklərinin belinə yükləyib oradan getdilər.
- 27 Onlardan biri gecələdiyi yerdə eşşəyinə yem vermək üçün çuvalını açanda öz pulunu gördü: pul çuvalın ağzında idi.
- 28 O, qardaşlarına dedi: «Pulum özümə qaytarılıb, budur, o, çuvalımın içindədir». Qardaşların ürəyi həyəcana düşdü və onlar qorxa-qorxa bir-birlərinə dedilər: «Allah bizim başımıza nə iş gətirdi?»

- 29 Onlar Kənan torpağına, ataları Yaqubun yanına gəldilər və başlarına gələn bütün hadisələri ona danışdı dedilər:
- 30 «O ölkənin başçısı olan adam bizimlə sərt danışdı, bizi ölkəyə gələn casuslar hesab etdi.
- 31 Ona dedik: “Biz təmiz adamlarıq, casus deyilik.
- 32 Biz bir atanın oğulları, on iki qardaş. Bir qardaşımız yoxa çıxıb, biri də indi Kənan torpağında atamızın yanındadır”.
- 33 O ölkənin başçısı olan adam bizə dedi: “Sizin təmiz adam olduğunuzu bundan biləcəyəm: qardaşlarınızdan birini yanımda qoyub, ailələrinizi aclıqdan qurtarmaq üçün taxıl götürərək gedin.
- 34 Sonra kiçik qardaşınızı yanıma gətirin. O zaman sizin casus deyil, təmiz adam olduğunuzu biləcəyəm. Onda qardaşınızı sizə təhvil verəcəyəm və ölkədə alver edə bilərsiniz”».
- 35 Qardaşlar çuvallarını boşaldarkən gördülər ki, hər kəsin çuvalında pul kisəsi var. Özləri və onların atası pul kisələrini görəndə qorxdular.
- 36 Ataları Yaqub onlara dedi: «Siz məni övladsız qoydunuz. Yusif yox, Şimeon yox, Binyamini də aparacaqsınız. Bütün bunları mənim başıma gətirmək istəyirsiniz».

- 37 Ruven atasına belə dedi: «Əgər onu sənin yanına gətirməsəm, iki oğlumu öldürərsən. Onu mənim ixtiyarıma ver, mən də onu qaytarıb yanına gətirəcəyəm».
- 38 Yaqub dedi: «Oğlum sizinlə getməyəcək, çünki onun qardaşı ölüb və tək qalıb. Əgər getdiyiniz yolda onun başına bir iş gəlsə, mənim ağ saçlı başımı kədər içində ölümlər diyarına endirəcəksiniz».

43

Misirə ikinci səfər

- 1 Kənan torpağında aclıq güclənmişdi.
- 2 Qardaşların Misirdən gətirdiyi buğda yeyilib tükənəndə ataları onlara dedi: «Yenə gedib bizə bir az ərzaq alın».
- 3 Yəhuda ona belə söylədi: «O adam bizə ciddi xəbərdarlıq edib dedi ki, əgər qardaşınız sizinlə gəlməsə, gözümə görünməyin.
- 4 Əgər sən qardaşımızı bizimlə göndərsən, gedib ərzaq alarıq.
- 5 Ancaq onu göndərməsən, getməyəcəyik, çünki o adam bizə dedi ki, qardaşınız sizinlə gəlməsə, gözümə görünməyin».
- 6 İsrail dedi: «Niyə o adama daha bir qardaşınız olduğunu bildirib mənə pislik etdiniz?»
- 7 Onlar dedilər: «O adam özümüz və ailəmiz barədə dəfələrlə bizə belə suallar verdi: “İndi atanız sağdırmı? Başqa qardaşlarınız varmı?” Biz də onun bu suallarına cavab verdik. Aqlımıza gələrdi ki, o bizə “qardaşınızı gətirin” deyəcək?»
- 8 Sonra Yəhuda atası İsrailə dedi: «Uşağı mənimlə göndər ki, qalxıb gedək. Sən də, biz də, uşaqlarımız da ölməyib sağ qalarıq.
- 9 Mən ona zəmin dururam, onu məndən tələb edərsən. Əgər onu sənin yanına gətirib qarşında dayandırmasam, ömrüm boyu önündə təqsirkar olacağam.
- 10 Çünki biz gecikməsəydik, indi ikinci dəfə gedib-qayıdardıq».
- 11 Ataları İsrail onlara dedi: «Əgər belədirsə, bunu edin: torbalarınızda bu torpağın ən yaxşı məhsullarından o adama hədiyyə olaraq bir qədər balzam, bal, ədviyyat, ətriyyat, püstə və badam götürün.
- 12 Özünüzlə iki qat artıq pul götürün. Çuvallarınızın içində geri qaytarılmış pulu öz əllərinizlə aparıb verin, bəlkə bir səhv olub.

- 13 Qardaşlarınızı götürüb gedin və o adamın yanına qayıdın.
- 14 Külli-İxtiyar Allah o adamda sizə qarşı mərhəmət oyandırсын, o da digər qardaşınızı və Binyamini sizə təhvil versin. Mən uşaqlarımdan məhrum olacağamsa, qoy olum».
- 15 Qardaşlar özləri ilə hədiyyə və iki qat artıq pul götürdülər. Binyamini də götürüb qalxdılar və Misirə gəlib Yusifin önündə durdular.
- 16 Yusif Binyamini onlarla bərabər görəndə öz ev nəzarətçisinə dedi: «Bu adamları evə apar və heyvan kəsib hazırla, çünki onlar mənimlə nahar edəcəklər».
- 17 O adam Yusifin dediyinə əməl etdi: bu adamları Yusifin evinə apardı.
- 18 Bu adamlar Yusifin evinə aparıldıkları üçün qorxub dedilər: «Keçən dəfə çuvallarımızda geri qaytarılmış pul üstündə bizi aparırlar. O istəyir ki, bizə qarşı bəhanə tapıb üstümüzdə düşsün, bizi özünə qul etsin və eşşəklərimizi alsın».
- 19 Onlar Yusifin ev nəzarətçisinə yaxınlaşdılar və evin astanasında ona belə söylədilər:
- 20 «Ey ağamız, keçən dəfə biz ərzaq almaq üçün gəlmişdik.
- 21 Ancaq gecələdiyimiz yerə çatdığımız zaman çuvallarımızı açıb gördük ki, hər birimizin pulu çəkisi əskik olmayaraq çuvalımızın içindədir. İndi onu öz əllərimizlə geri qaytarırıq.
- 22 Ərzaq almaq üçün özümüzlə başqa pul da gətirmişik. O pulu isə çuvallarımıza kimin qoyduğunu bilmirik».
- 23 Ev nəzarətçisi dedi: «Narahat olmayın, qorxmayın. Özünüzdən və atanızın Allahı sizə çuvallarınızda xəzinə verdi. Pulunuz mənə gəlib çatdı». Sonra Şimeonu onların yanına gətirdi.
- 24 O adam qardaşları Yusifin evinə gətirdi. Ayaqlarını yumaq üçün onlara su verdi və eşşəklərinə yem verdi.
- 25 Qardaşlar Yusif nahara gələnə qədər hədiyyəni hazırladılar, çünki orada yemək yeyəcəklərini eşitdilər.
- 26 Yusif evə gələndə onlar hədiyyəni otağa gətirib təqdim etdilər, onun önündə yerə qədər əyilib səcdə etdilər.
- 27 Yusif onların kefini soruşub dedi: «O dediyiniz qoca atanız salamatdır mı? Hələ də yaşayırmı?»
- 28 Onlar dedilər: «Sənin qulun atamız salamatdır, hələ də yaşayır». Onlar Yusifə əyilib səcdə etdilər.

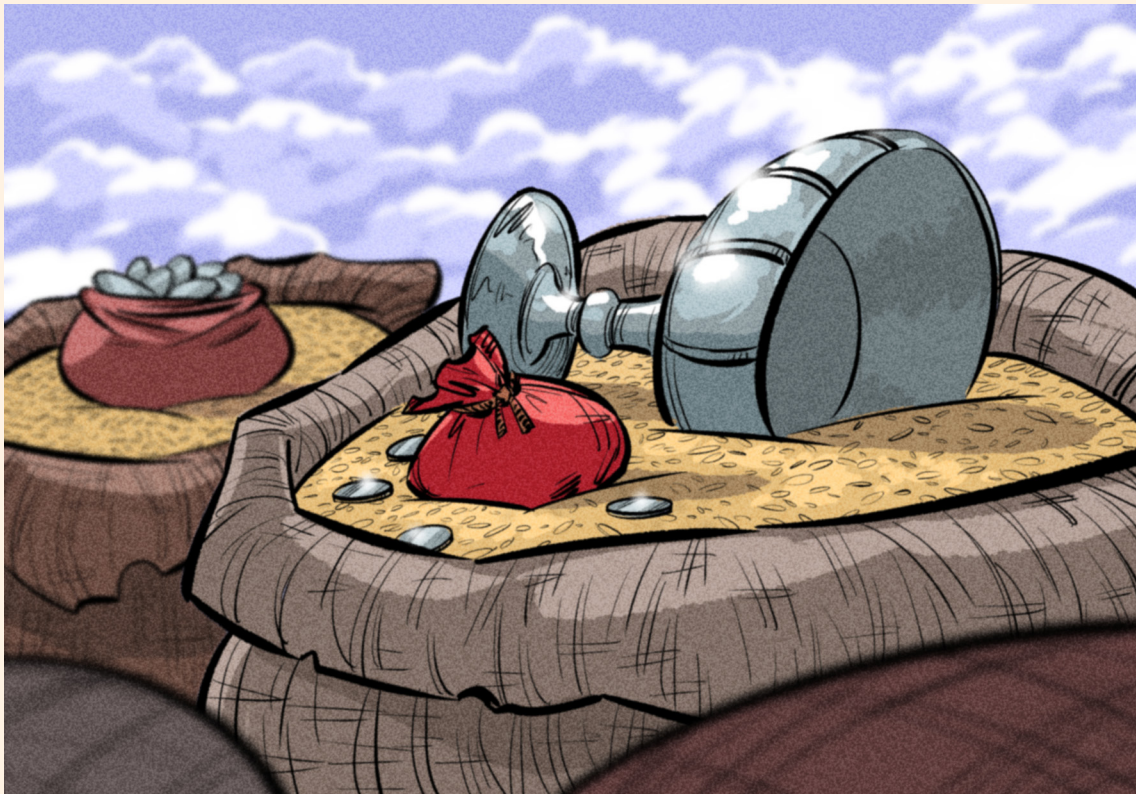
- 29 Yusif başını qaldıranda öz anasının oğlu olan qardaşı Binyamini görüb dedi: «Mənə söylədiyiniz kiçik qardaşınız budurmu?» Sonra Binyaminə dedi: «Ey oğlum, Allah sənə lütf etsin».
- 30 Yusif tələsik oradan çıxdı, çünki qardaşını görəndə ürəyi sızıldadı, onu ağlamaq tutdu və otağa girib orada ağladı.
- 31 Sonra üzünü yuyub çıxdı, özünə gəlib dedi: «Yemək gətirin».
- 32 Yeməyi ona ayrıca, qardaşlarına ayrıca, onunla birgə yeyən Misirlilərə isə ayrıca qoydular, çünki Misirlilər İbranilərlə birgə yemək yeməzdilər; bu, Misirlilər üçün iyrənc bir şey idi.
- 33 Qardaşlar böyük-kiçikliyinə görə Yusifin hüsurunda oturdular. Onlar bir-birlərinə baxıb çaşdılar.
- 34 Yusifin önündəki yeməklərdən onlara pay ayrıldı. Ancaq Binyaminin payı onların hər birinin payından beş qat artıq idi. Onlar yeyib-içdilər və onunla bərabər xoş vaxt keçirdilər.

Yusifin itmiş kasası

- 1 Yusif öz ev nəzarətçisinə əmr edib dedi: «Bu adamların çuvallarını gücləri çatana qədər ərzaqla doldur və hər kəsin pulunu öz çuvalının ağzına qoy.
- 2 Kiçiyinin çuvalının ağzına isə mənim gümüş kasamı və taxıl əvəzinə verilən pulu qoy». O, Yusifin dediyi sözə əməl etdi.
- 3 Səhər açılanda bu adamları eşşəkləri ilə birgə yola saldılar.
- 4 Onlar hələ şəhərdən uzaqlaşmamışdı ki, Yusif öz ev nəzarətçisinə dedi: «Qalx o adamların dalınca get və onlara çatdığın zaman belə söylə: “Nə üçün yaxşılığa pisliliklə cavab verirsiniz?
- 5 Bu kasa ağamın içdiyi və onunla baxıcılıq etdiyi kasa deyilmi? Siz çox pis iş tutdunuz”».
- 6 Ev nəzarətçisi onlara çatdı və bu sözləri söylədi.
- 7 Qardaşlar ona dedilər: «Nə üçün ağam belə sözlər söyləyir? Bu iş qullarından uzaq olsun.
- 8 Biz çuvalımızın içində tapdığımız pulu Kənan torpağından sənə geri qaytardıq. Ağanın evindən necə qızıl yaxud gümüş

- oğurlaya bilərik?
- 9 Qoy bu şey qullarından kimdə tapılsa, o adam öldürülsün və biz də ağamıza qul olaq».
- 10 O dedi: «Yaxşı, qoy siz deyən kimi olsun: bu kimin yanında tapılsa, o mənə qul olsun, qalanlarınız isə təqsirkar olmayacaqsınız».
- 11 Onların hər biri tələsik çuvalını yerə endirdi və çuvalının ağzını açdı.
- 12 Ev nəzarətçisi böyükdən başlayıb kiçiyə qədər onları axtardı və kasa Binyaminin çuvalından tapıldı.
- 13 Qardaşlar paltarlarını cırdılar və hər biri eşşəyini yükləyib şəhərə qayıtdı.
- 14 Yəhuda qardaşları ilə birgə Yusifin evinə gəldi. O hələ də orada idi. Onlar Yusifin önündə yerə qapandılar.
- 15 Yusif onlara dedi: «Bu nə işdir, görmüsünüz? Güman etmədiniz ki, mənim kimi bir adam baxıcılıq edə bilər?»
- 16 Yəhuda dedi: «Ağama nə deyim, nə söyləyim? Özümüzü necə təmizə çıxara bilərik? Allah öz qullarında təqsir gördü. İndi biz də, yanında kasa tapılan adam da ağamızın quluyuq».
- 17 O dedi: «Yox, mən belə etməyəcəyəm. Yalnız yanında kasa

- tapılan adam mənə qul olacaq, siz isə sağ-salamat atanızın yanına gedin».
- 18 Yəhuda ona yaxınlaşıb dedi: «Ey ağam, xahiş edirəm ki, qulunun dediyi sözlərə qulaq as və quluna qarşı qəzəbin alovlanmasın, çünki sən firon kimi bir adamsan.
- 19 O zaman ağam qullarından “Sizin atanız yaxud qardaşınız varmı?” deyə soruşanda
- 20 biz ağamıza söyləmişdik: “Bizim bir qoca atamız və onun da ixtiyar çağında doğulan bir kiçik uşağı var. Onun bir qardaşı öldü, anasından doğulan yalnız o qaldı. Atası onu çox sevir”.
- 21 Sən qullarına demişdin: “Onu mənim yanıma gətirin ki, öz gözümlə görüm”.
- 22 Biz də ağamıza demişdik: “Uşaq atasından ayrılı bilməz, çünki atasından ayrılırsa, atası ölər”.
- 23 Amma sən qullarına demişdin: “Əgər kiçik qardaşınız sizinlə gəlməsə, bir daha gözümə görünməyin”.
- 24 Sənin qulun atamın yanına gəldiyimiz zaman ağamızın sözlərini ona çatdırdıq.
- 25 Atamız dedi: “Yenə gedin, bizə bir az ərzaq alıb gətirin”.
- 26 Biz dedik: “Gedə bilmərik. Kiçik qardaşımız bizimlə getsə, gedərik, kiçik qardaşımız bizimlə getməsə, o adamın gözüne görünə bilmərik”.
- 27 Sənin qulun atam bizə dedi: “Bilirsiniz ki, arvadım mənə iki oğul doğdu.
- 28 Bir oğlum yanımdan getdi və dedim ki, onu yəqin vəhşi bir heyvan parçalayıb; indiyə qədər o oğlumu görməmişəm.
- 29 Bu oğlumu da yanımdan aparsanız və onun başına bir iş gəlsə, ağ saçlı başımı kədər içində ölülər diyarına endirəcəksiniz”.
- 30 İndi sənin qulun atamın yanına qayıtdığım zaman uşaq bizimlə olmasa və ürəyi bütün sevgisi ilə uşağa bağlanan atamız
- 31 onu görməsə, ölər. Onda biz qulların qulun atamızın ağ saçlı başını kədər içində ölülər diyarına endirərik.
- 32 Mən qulun, atama uşaq üçün zəmin durub dedim: “Əgər onu sənin yanına gətirməsəm, atamın önündə ömrüm boyu təqsirkar olacağam”.
- 33 İndi xahiş edirəm, qoy uşağın əvəzinə mən ağama qul olmaq

üçün qalım, uşaq isə qardaşlarımla birgə getsin.

- 34 Çünki o mənimlə olmasa, necə atamın yanına gedə bilərəm?
Onda mən atamın başına fəlakət gəldiyini görərəm».

45

Yusifin özünü tanıtməsi

- 1 Yusif yanında duranların hamısının önündə özünü saxlaya bilməyib qışqırdı: «Hamını yanımdan çıxarın». Yusif özünü qardaşlarına tanıtdığı zaman yanında heç kəs yox idi.
- 2 O hönkürüb ağladı. Misirlilər və fironun saray adamları eşitdilər.
- 3 Yusif qardaşlarına dedi: «Mən Yusifəm. Atam hələ sağdırmı?» Qardaşları ona cavab vermədilər, çünki çaşıb qalmışdılar.
- 4 Yusif qardaşlarına dedi: «Mənə yaxın gəlin». Onlar yaxın gəldilər. Yusif dedi: «Misirə satdığınız qardaşınız Yusif mənəm.
- 5 İndi məni buraya satdığınız üçün kədərlənməyin və təəssüflənməyin, çünki Allah həyatınızı qorumaq üçün məni sizdən qabaq buraya göndərdi.
- 6 Artıq iki ildir ki, ölkədə aclıqdır, hələ beş il də əkin-biçin olmayacaq.
- 7 Allah məni sizdən qabaq buraya göndərdi ki, sizi yer üzündə saxlasın və böyük bir qurtuluşla həyatınızı qorusun.
- 8 Ona görə də məni buraya göndərən siz deyilsiniz, Allahdır. O məni firona ata, onun bütün saray adamlarına ağa, bütün Misir ölkəsinə isə başçı etdi.
- 9 Tez atamın yanına gedib ona söyləyin ki, oğlun Yusif belə deyir: “Allah məni bütün Misir ölkəsinə ağa etdi. Daha durma, yanıma gəl.
- 10 Qoşen vilayətində yaşayarsan. Özün, oğulların, nəvələrin, qoyun-keçin, mal-qaran – sənin hər şeyin mənə yaxın olar.
- 11 Orada sənin qayğına qalaram, çünki daha beş il aclıq olacaq. Yoxsa özün, ailən və bütün yaxın adamların yoxsulluq çəkəcək”.
- 12 İndi sizin və qardaşım Binyaminin gözləri görür ki, bu sözləri dilimlə sizə deyirəm.
- 13 Misirdə sahib olduğum böyük izzəti və bütün gördüklərinizi

- atama bildirin və tezliklə atamı buraya gətirin».
- 14 Yusif qardaşı Binyaminin boynuna sarılıb ağladı, Binyamin də onun boynuna sarılıb ağladı.
- 15 Yusif bütün qardaşlarını öpdü və onların boynuna sarılıb ağladı. Bundan sonra qardaşları onunla söhbət etdilər.
- 16 Yusifin qardaşlarının gəlməsi barədə fironun sarayına xəbər çatdı. Bu xəbər fironun və onun əyanlarının xoşuna gəldi.
- 17 Firon Yusifə dedi: «Qardaşlarına söylə ki, belə etsinlər: heyvanlarınızı yükləyin və yola düşüb Kənan torpağına gedin.
- 18 Atanızı və ev adamlarınızı götürüb yanıma gəlin. Sizə Misir ölkəsində ən yaxşı torpağı verəcəyəm, torpağın şirəsini yeyəcəksiniz.
- 19 Sənə isə əmr olunur ki, onlara söyləyəsən: “Belə edin: arvad-uşağınız üçün Misir ölkəsində özünüzə arabalar alın və atanızı gətirib gəlin”.
- 20 Orada qalan şeylərinizdə gözüünüz qalmasın, çünki bütün Misir torpağının ən yaxşı şeyləri sizindir».
- 21 İsrailin oğulları belə də etdilər. Yusif fironun əmri ilə onlara arabalar və yol üçün azuqə verdi.
- 22 Onların hər birinə bir dəst paltar verdi, Binyaminə isə üç yüz

- parça gümüş və beş dəst paltar verdi.
- 23 Yusif atası üçün Misirin ən yaxşı şeyləri ilə yüklənmiş on eşşək, yol üçün taxıl, çörək və azuqə yüklənmiş on dişi eşşək göndərdi.
- 24 O, qardaşlarını yola saldı və onlar getdilər. Yusif onlara dedi: «Yolda dava etməyin».
- 25 Onlar Misirdən çıxıb Kənan torpağına, ataları Yaqubun yanına gəldilər.
- 26 Ona hər şeyi danışdı dedilər: «Yusif sağ-salamatdır, özü də bütün Misir ölkəsinə başçılıq edir». Yaqub heyrətlənib qaldı və onlara inanmadı.
- 27 Qardaşlar Yusifin onlara dediyi bütün sözləri ona söylədilər. Onu aparmaq üçün Yusifin göndərdiyi arabaları görəndə ataları Yaqubun ürəyi ruhlandı.
- 28 İsrail dedi: «İndi inandım ki, oğlum Yusif sağ-salamatdır. Qoy ölməmişdən qabaq gedib onu görüm».

46

Yaqubun Misirə getməsi

- 1 İsrail özünə məxsus hər şeyi ilə birgə yola çıxdı. Beer-Şevaya gəlib atası İshaqın Allahına qurbanlar kəsdi.
- 2 Gecə görüntülərində Allah İsraili çağırdı: «Yaqub! Yaqub!» Yaqub cavab verdi: «Mən buradayam».
- 3 Allah dedi: «Mən Allaham, atanın Allahıyam. Misirə getməkdən qorxma, çünki orada səndən böyük bir millət törədəcəyəm.
- 4 Mən də səninlə birgə Misirə gedəcəyəm. Səni yenə oradan çıxaracağam. Yusif öz əli ilə sənin gözlərini bağlayacaq».
- 5 Yaqub Beer-Şevadan çıxdı. İsrailin oğulları ataları Yaqubu və arvad-uşaqlarını fironun Yaqubu aparmaq üçün göndərdiyi arabalara mindirdilər.
- 6 Yaqub və onun bütün övladları heyvanlarını və Kənan torpağında əldə etdikləri hər şeyi götürüb Misirə gəldilər.
- 7 O özü ilə birgə oğullarını və qızlarını, oğul nəvələrini və qız nəvələrini – bütün övladlarını Misirə gətirdi.

- 8 İsrailin Misirə gələn oğullarının – Yaqubla oğullarının adları belədir: Yaqubun ilk oğlu Ruven.
- 9 Ruvenin oğulları: Xanok, Pallu, Xesron və Karmi.
- 10 Şimeonun oğulları: Yemuel, Yamin, Oxad, Yakin, Sohar və bir Kənanlı qadından doğulan Şaul.
- 11 Levinin oğulları: Gerşon, Qohat və Merari.
- 12 Yəhudanın oğulları: Er, Onan, Şela, Peres və Zerah. Ancaq Er və Onan Kənan ölkəsində öldülər. Peresin oğulları: Xesron və Xamul.
- 13 İssakarın oğulları: Tola, Puvva, Yov və Şimron.
- 14 Zevulunun oğulları: Sered, Elon və Yaxleel.
- 15 Bunlar Yaqubun Leadan doğulan övladlarıdır. Lea onları və qızı Dinanı Paddan-Aramda doğdu. Yaqubun oğul və qız övladları cəmi otuz üç nəfər idi.
- 16 Qadın oğulları: Sifyon, Haqqi, Şuni, Esbon, Eri, Arodi və Areli.
- 17 Aşerin oğulları: İmna, İşva, İşvi, Beria və onların bacısı Serah. Berianın oğulları: Xever və Malkiel.
- 18 Bunlar Lavanın qızı Leaya verdiyi Zilpadan doğulan Yaqub övladlarıdır. Onlar on altı nəfər idi.
- 19 Yaqubun arvadı Rəhilənin oğulları: Yusif və Binyamin.
- 20 Yusifin Misirdə On şəhərinin kahini Poti-Feranın qızı Asnatdan Menaşşe və Efrayim adlı iki oğlu oldu.

- 21 Binyaminin oğulları: Bela, Beker, Aşbel, Gera, Naaman, Exi, Roş, Muppim, Xuppim və Ard.
- 22 Bunlar Yaqubun Rəhilədən doğulan övladlarıdır. Onlar on dörd nəfər idi.
- 23 Danın oğlu Xuşim.
- 24 Naftalinin oğulları: Yaxseel, Quni, Yeser, Şillem.
- 25 Bunlar Lavanın qızı Rəhiləyə verdiyi Bilhadan doğulan Yaqub övladlarıdır. Onlar cəmi yeddi nəfər idi.
- 26 Yaqubun oğullarının arvadlarından başqa, Yaqubun nəslindən olan və onunla Misirə gələn övladları altmış altı nəfər idi.
- 27 Yusifin Misirdə doğulan iki oğlu ilə birlikdə Misirə köçən Yaqubun ailəsində yetmiş nəfər var idi.

Yaqub oğullarının Qoşendə sakin olması

- 28 Yaqub Qoşen yoluna bələdçilik etmək üçün özündən əvvəl Yəhudanı Yusifin yanına göndərdi. Onlar Qoşen torpağına girəndə
- 29 Yusif arabasını hazırlayıb Qoşenə atası İsraili qarşılamağa getdi. Özünü atasına tanıtdırıb onun boynuna sarıldı və uzun müddət onu qucaqlayıb ağladı.
- 30 İsrail Yusifə dedi: «İndi ölə bilərəm, çünki üzünü gördüm. Sən sağ-salamatsanmış».
- 31 Yusif qardaşlarına və atasının ailəsinə dedi: «Qoy gedim firona xəbər verim ki, Kənan torpağında yaşayan qardaşlarımla atamın ailəsi yanıma gəliblər.
- 32 Onlar sürü sahibi olan çobanlardır. Ona görə də qoyun-keçiləri, mal-qaraları və bütün şeyləri ilə birlikdə gəliblər.
- 33 Firon sizi çağırır “Nə işin sahibisiniz?” deyə soruşsa,
- 34 deyin: “Atalarımız kimi biz də uşaqlıqdan bəri heyvandarlıqla məşğuluq”. Belə deyin ki, qoy sizi Qoşen vilayətində yerləşdirsin, çünki Misirlilər çobanlardan iyrənirlər».

- 1 Yusif fironun yanına daxil olub dedi: «Kənan torpağından atam və qardaşlarım qoyun-keçiləri, mal-qaraları və özlərinə məxsus hər şeyləri ilə birgə buraya gəliblər və indi Qoşen vilayətindədirlər».
- 2 Sonra qardaşları arasından beşini götürüb fironun hüzuruna gətirdi.
- 3 Firon Yusifin qardaşlarına dedi: «Nə işin sahibisiniz?» Onlar firona dedilər: «Biz qulların, atalarımız kimi çobanıq.
- 4 Bu ölkəyə müvəqqəti yaşamaq üçün gəlmişik, çünki Kənan torpağında dəhşətli aclıq hökm sürür. Sürülərimiz üçün otlaq yox idi. İndi xahiş edirik ki, Qoşen vilayətində yaşamağa izin verəsiniz».
- 5 Firon Yusifə dedi: «Atanla qardaşların yanına gəliblər.
- 6 Misir torpağı sənin önündədir: atanla qardaşlarını bu torpağın ən yaxşı yerlərində yerləşdir. Qoy Qoşen vilayətində yaşasınlar. Aralarında hansı bacarıqlıdırsa, onu mənim sürülərimə çoban qoy».
- 7 Yusif atası Yaqubu götürüb fironun hüzuruna gətirdi. Yaqub

- firona xeyir-dua verdi.
- 8 Firon Yaqubdan soruşdu: «Neçə yaşın var?»
 - 9 Yaqub firona cavab verdi: «Ömrümün yüz otuz ilini qürbətdə keçirdim, amma ömrüm az və ağır oldu, atalarımın qürbətdəki ömrü qədər uzun olmadı».
 - 10 Sonra firona xeyir-dua verib onun hüsurundan çıxdı.
 - 11 Yusif atası ilə qardaşlarını Misirdə yerləşdirdi və fironun əmrinə əsasən onlara ölkənin ən yaxşı yerində – Ramses bölgəsində mülk verdi.
 - 12 Bundan əlavə, Yusif atasına, qardaşlarına və atasının ailəsinə malik olduqları uşaqların sayına görə çörək saxladı.

Aclıq güclənir

- 13 Aclıq getdikcə o qədər gücləndi ki, heç bir ölkədə çörək tapılmadı. Misir və Kənan ölkələrinin əhalisini aclıq taqətdən salmışdı.
- 14 Yusif satdığı taxılın əvəzində Misir və Kənan ölkələrində yığılan bütün pulları toplayıb fironun sarayına apardı.
- 15 Misir və Kənan ölkələrində pul qurtaranda bütün Misirlilər Yusifin yanına gəlib dedilər: «Bizə çörək ver. Gərək qarşında ölək? Axı pulumuz qurtarıb».
- 16 Yusif dedi: «Onda heyvanlarınızı verin. Əgər pulunuz qurtarıbsa, heyvanlarınızı verin, onların əvəzinə sizə çörək verərəm».
- 17 Onlar heyvanlarını Yusif üçün gətirdilər. Yusif də atların, qoyun-keçi və mal-qara sürülərinin, eşşəklərin əvəzinə onlara çörək verdi. Həmin il onları heyvanları əvəzinə verdiyi çörəklə saxladı.
- 18 İl başa çatanda ikinci il yenə onun yanına gəlib dedilər: «Ağamızdan gizli deyil ki, pulumuz qurtarıb, heyvan sürülərimiz də ağamızıdır. Ağamızın hüsurunda canımız və torpaqlarımızdan başqa bir şeyimiz qalmadı.
- 19 Nə üçün gözünün önündə torpağımızla bərabər məhv olaq? Bizi və torpaqlarımızı çörək əvəzinə satın al. Qoy firon bizim də, torpaqlarımızın da sahibi olsun. Toxum ver ki, ölməyib yaşaya bilək, həm də torpağımız səhraya çevrilməsin».
- 20 Beləliklə, Yusif Misirin bütün torpaqlarını firon üçün satın

- aldı. Bütün Misirlilər öz zəmilərini satdılar, çünki aclıqdan əzab çəkirdilər. Bütün torpaqlar fironun oldu.
- 21 Yusif Misir ərazisinin bir ucundan o biri ucuna qədər bütün əhalisini şəhərlərə köçürdü.
- 22 Yalnız kahinlərin torpağını satın almadı, çünki onlar fironun məvacib alır və fironun verdiyi məvaciblə dolanırdılar. Buna görə də torpaqlarını satmadılar.
- 23 Yusif xalqa dedi: «Sizi də, torpaqlarınızı da firon üçün satın almışam. Alın, bu sizin toxumunuz, torpağı əkin.
- 24 Məhsul yığılanda onun beşdə birini firona verin. Beşdə dördünü isə toxumluq olaraq istifadə edin. Həm özünüz, həm külfətiniz, həm də övladlarınız yesin».
- 25 Xalq isə dedi: «Sən bizim canımızı qurtardın. Qoy ağamızın gözündə lütf tapaq, biz fironun köləsi oluruq».
- 26 Yusif məhsulun beşdə birinin firona verilməsi barədə Misirdə bir torpaq qanunu qoydu. Bu qanun bu günə qədər qüvvədədir. Yalnız kahinlərin torpaqları firona verilmədi.

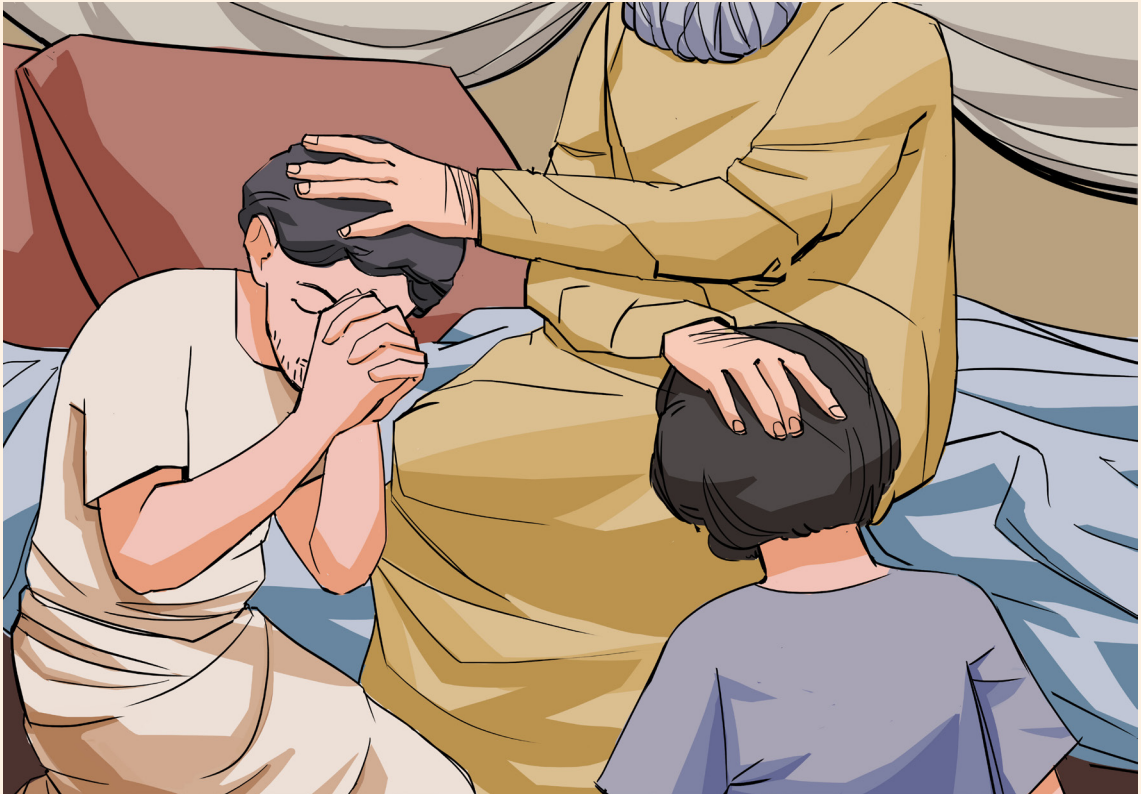
İsrailin son sözü

- 27 İsrailin nəslə Misirdəki Qoşen vilayətində yaşayaraq orada mülk sahibi oldu. Onlar artaraq çoxaldılar.
- 28 Yaqub Misir torpağında on yeddi il yaşadı. O, yüz qırx yeddi il ömür sürdü.
- 29 İsrailin öləcəyi gün yaxınlaşanda oğlu Yusifi çağıraraq dedi: «Əgər gözündə lütf tapmışamsa, əlini budumun altına qoy və and iç ki, xeyirxahlıq və sədaqət göstərüb məni Misirdə basdırmayacaqsan,
- 30 ancaq atalarım ilə birgə uyumaq üçün öləndə məni Misirdən aparıb onların məqbərəsində basdıracaqsan». Yusif dedi: «Dediyin kimi edəmə».
- 31 Atası dedi: «Mənə and iç». O da and içdi. İsrail yatağının başına söykənib Allaha səcdə etdi.

Yaqubun Efrayimə və Menaşşeyə xeyir-dua verməsi

- 1 Bir müddət sonra Yusifə dedilər: «Atan xəstədir». O, iki oğlunu – Menaşşe və Efrayimi özü ilə götürdü.
- 2 Yaquba xəbər verib dedilər: «Budur, oğlun Yusif yanına gəlir». İsrail gücünü toplayıb yatağı üstündə oturdu.
- 3 Yaqub Yusifə dedi: «Küllü-İxtiyar Allah Kənan torpağında olan Luzda mənə göründü və xeyir-dua verdi.
- 4 O mənə belə dedi: “Bax Mən səni bəhərli edib nəslini çoxaldacağam, səndən çoxlu xalq törədəcəyəm. Səndən sonra bu torpağı övladlarına əbədi mülk olaraq verəcəyəm”.
- 5 İndi sənin yanına, Misirə gəlməzdən əvvəl Misir torpağında doğulan iki oğlun da mənimdir: Efrayim və Menaşşe Ruvenlə Şimeon kimi mənimki olacaq.
- 6 Onlardan sonra sənin üçün doğulan uşaqlar isə səninki olacaq, öz miras torpaqlarında qardaşlarının adları ilə qeyd olunacaq.
- 7 Mən Paddandan gələndə Kənan torpağında Efrata yaxın yerdə Rəhilə yanımdaca öldü. Onu elə orada – Efrat yolunda, yəni Bet-Lexemdə basdırdım».
- 8 İsrail Yusifin oğullarını görüb dedi: «Bunlar kimdir?»
- 9 Yusif atasına dedi: «Allahın burada mənə verdiyi oğullarımdır». İsrail dedi: «Onları yanıma gətir, xeyir-dua verim».
- 10 İsrail artıq qocalmış, gözləri zəifləmişdi və görə bilmirdi. O, nəvələrini özünə yaxınlaşdırdı və öpüb qucaqladı.
- 11 Sonra İsrail Yusifə dedi: «Düşünmürdüm ki, üzünü bir də görərəm, amma Allah mənə sənin övladlarını da göstərdi».
- 12 Yusif övladlarını atasının dizləri yanından kənara çəkib onun qarşısında üzünü yerə qoyaraq səcdə etdi.
- 13 Sonra oğullarını götürüb Efrayimi sağ əli ilə İsrailin sol tərəfinə, Menaşşeni isə sol əli ilə İsrailin sağ tərəfinə çəkərək ona yaxınlaşdırdı.
- 14 İsrail əllərini çarpaz uzatdı: sağ əlini kiçik olan Efrayimin, sol əlini isə Menaşşenin başına qoydu. Menaşşe ilk oğul olduğuna baxmayaraq, İsrail əllərini qəsdən dəyişdi.
- 15 İsrail Yusifə xeyir-dua verərək belə dedi: «Atalarım İbrahimin,

- İshaqın xidmət etdiyi Allah, Bu günə qədər mənim qayğıma qalan Allah,
- 16 Məni bütün pisliklərdən xilas edən Mələk Qoy bu uşaqlara da xeyir-dua versin! Onlar mənim adımla, Atalarım İbrahim və İshaqın Adı ilə çağırılsın, Yer üzündə çoxaldıqca çoxalsın!»
- 17 Yusif atasının sağ əlini Efrayimin başına qoyduğunu gördü və bu onun xoşuna gəlmədi. O, atasının əlini Efrayimin başından götürüb Menaşşenin başına qoymaq istədi.
- 18 Buna görə də atasına dedi: «Ata, ilk oğul Menaşşedir, sağ əlini onun başına qoy. Belə düz deyil».
- 19 Lakin atası istəməyib dedi: «Bilirəm, oğlum, bilirəm. Menaşşenin nəslindən də böyük bir xalq olacaq. Amma kiçik qardaşından daha böyük bir xalq törəyəcək, onun nəslindən çoxlu millətlər yaranacaq».
- 20 O gün İsrail nəvələrinə xeyir-dua verərək dedi: «İsrail nəslə "Qoy Allah səni Efrayim və Menaşşe kimi etsin" Deyərək sizin adınızla Xeyir-dua verəcək». Yaqub beləcə Efrayimi Menaşşedən üstün tutdu.
- 21 İsrail Yusifə dedi: «Artıq mən ölürəm, amma Allah sizinlə

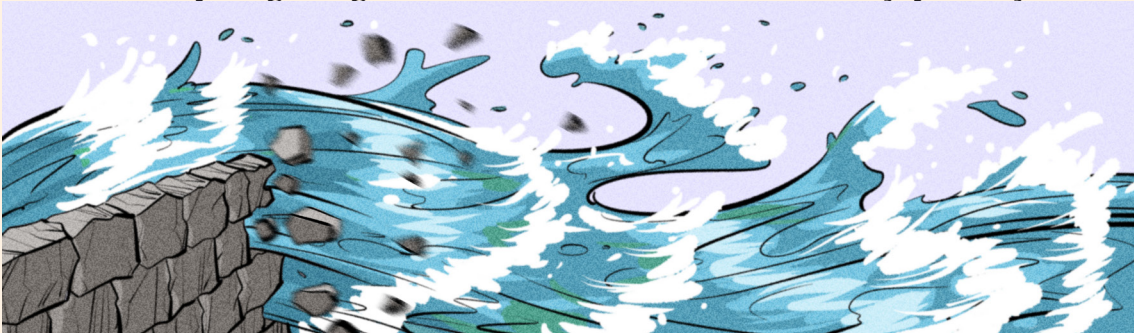
olacaq, sizi atalarınızın torpağına qaytaracaq.

- 22 Sənə qardaşlarından bir pay da artıq olaraq Şekemi verirəm. Onu mən Emorluların əlindən qılıncım və kamanımla almışam».

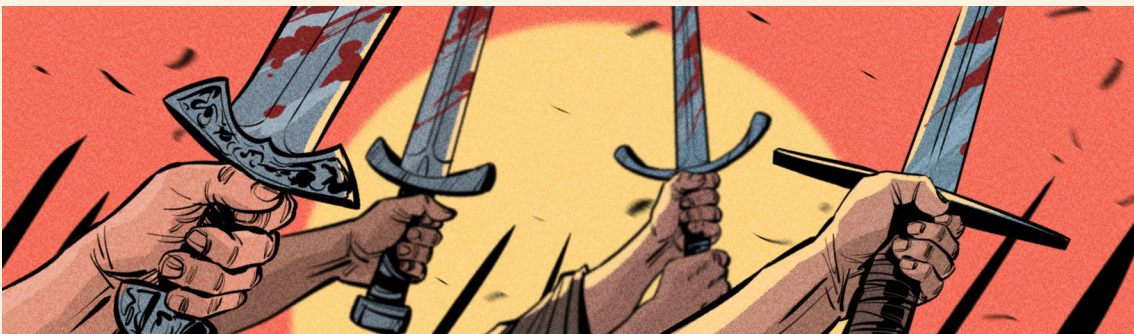
49

Yaqubun oğullarına xeyir-duası

- 1 Yaqub oğullarını çağırıb dedi: «Yanıma toplaşın, gələcəkdə başınıza gələnləri sizə söyləyim:
- 2 Ey Yaqub oğulları, yığılıb eşidin, Atanız İsrailə qulaq asın:
- 3 Ey Ruven, ilk oğlum, Gücümün və qüdrətimin mənbəyi sənsən. Ləyaqətin hamıdan üstündür, Qüvvətin hamıdan çoxdur.
- 4 Amma sən su kimi oynaqsan, Artıq üstün olmayacaqsan. Çünki atanın yatağına girib Onu murdar etdin, Sən döşəyimə çıxdın.

- 5 Şimeonla Levi qardaşdır, Qəddarlıq qılıncıları ilə silahlanıblar.
- 6 Ey qəlbim, onların məclisinə getmə, Ey şərəfim, onların toplantısında olma. Çünki onlar qəzəblənəndə qətl etdilər, Əylənəndə öküzlərin ayaq vətərini kəsdilər.
- 7 Lənət olsun vəhşi qəzəblərinə, Lənət olsun qəddar hiddətlərinə. Onları Yaqubda ayıracağam, İsraildə səpələyəcəyəm.

- 8 Yəhuda, qardaşların səni mədh edəcək, Düşmənlərin boynu əlində olacaq, Atanın oğulları önündə səcdə edəcək.
- 9 Yəhuda bir aslan balasıdır, Ey oğlum, sən şikara çıxanda Bir şir kimi yerə əyilirsən, Dişi aslan kimi torpağa yatırsan. Kim səni yerindən qaldıra bilər?
- 10 Padşahlıq əsası Yəhudanın əlindən getməyəcək, Hökmdarlıq əsası onun nəslindən itməyəcək; O vaxta qədər ki əsanın Sahibi gələcək. Onda xalqlar Ona itaət edəcək.
- 11 Eşşəyini tənəyə, Ulağını ən seçmə bir tənəyə bağlayacaq. Paltarını şərabda, Köynəyini üzümün qızıl qanında yuyacaq.
- 12 Gözləri şərabdan da parlaq olacaq, Dişləri süddən də ağ olacaq.

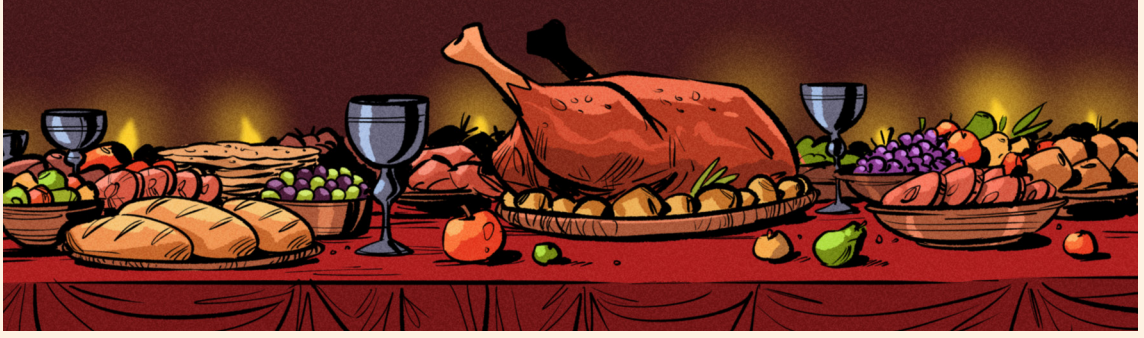
- 13 Zevulun isə dəniz kənarında yaşayacaq, Ora gəmilərin limanı olacaq, Ərazisi Sidonun yanınadək uzanacaq.

- 14 Qoyun ağilları arasında yatan İssakar Bir qüvvətli ulağa oxşar.
15 O, yaxşı və rahat olan yer, Bir səfalı ölkə görsə, Çiyinini yük daşımaq üçün əyər, Mükəlləfiyyətçi qul olar.
16 Dan İsrail qəbilələrindən biri olub Öz xalqına hökm edəcək.
17 Dan yol üstündə bir ilan, Cıgırda bir gürzə olacaq; Elə bir gürzə ki atın topuğundan sancır, Süvarisi arxası üstə yıxılır.
18 Ya Rəbb! Mən Sənin xilasını gözləyirəm.

- 19 Qad talançı basqınına düşər olacaq, Lakin onları topuğundan vuracaq.
20 Aşerdən zəngin nemətlər gələcək, O, şahanə ləzzətli yeməklər yetirəcək.

- 21 Naftali azad edilmiş bir maraldır, Ondan gözəl balalar doğulacaq.

- 22 Yusif barlı bir ağac, Çəşmə kənarında meyvəli bir ağacdır, Budaqları divarın üstündən aşar.
- 23 Oxçular ona güclü hücum etdilər, Düşmənçilik edib üstünə ox yağdırdılar.
- 24 Amma Yaqubun qüdrətli Allahı – İsrailin Daşı və Çobanı olan Allahın sayəsində Onun kamanı möhkəm, Qolları qüvvətli oldu.
- 25 Sənə kömək edən Atanın Allahıdır, Sənə xeyir-dua verən Külli-İxtiyardır. Yuxarıda göylərin bərəkəti ilə, Dərinlikdə olan Su mənbələrinin bərəkəti ilə, Döşlərin və bətnlərin bərəkəti ilə Sənə xeyir-dua verəcək.
- 26 Atanın xeyir-duası Atalarımın xeyir-duasından daha ucadır; Əbədi qalan təpələrin Zirvəsinə çatır. Qoy xeyir-dualarım Yusifin – qardaşlar arasında Başçı olanın üstündə olsun.

- 27 Binyamin acgöz bir qurddur, Səhər ovunu yeyər, Axşam qənimət paylar».
- 28 Bunların hamısı İsrailin on iki qəbiləsidir. Ataları onlara xeyir-dua verərkən bu sözləri söylədi və hər birinə xeyir-dua verdi.

Yaqubun ölümü

- 29 Sonra Yaqub oğullarına vəsiyyəət edib dedi: «Mən ölüb əcdadlarıma qoşulacağam. Məni atalarımın yanında – Xetli Efronun tarlasında olan mağarada basdırın.
- 30 O mağara Kənan torpağında olan Mamre qarşısındakı Maxpela tarlasındadır. İbrahim o mağaranı qəbir düzəltmək üçün Xetli Efrondan tarlası ilə birlikdə satın almışdı.
- 31 İbrahimplə arvadı Sara və İshaqla arvadı Rivqa orada basdırılmışdı. Mən Leanı da orada basdırdım.
- 32 Həmin tarla ilə oradakı mağara Xetlilərdən satın alınıb».
- 33 Yaqub oğullarına vəsiyyəət edib qurtaranda ayaqlarını yatağına yığaraq son dəfə nəfəs aldı və ölüb əcdadlarına qoşuldu.

Yaqubun dəfni

- 1 Yusif özünü atasının üstünə atdı və ağlayaraq onu öpdü.
- 2 Sonra həkim xidmətçilərinə atasının meyitini mumiyalamağı əmr etdi. Həkimlər İsraili mumiyaladılar.
- 3 Bu iş qırx günə görüldü, çünki mumiyalamaq üçün qırx gün lazım idi. Misirlilər yetmiş gün İsrail üçün yas tutdular.
- 4 Yas günləri qurtarandan sonra Yusif fironun saray adamlarına müraciət edib dedi: «Əgər gözlünüzdə lütf tapmışamsa, firona söyləyin ki,
- 5 atam məni and içdirib demişdi: “Mən can üstəyəm. Kənan torpağında özüm üçün qəbir qazmışam, məni orada basdır”. İndi qoy o mənə izin versin ki, gedib atamı basdırım və qayıdım».
- 6 Firon dedi: «Get, atanın sənə and içdirdiyi kimi onu basdır».
- 7 Beləliklə, Yusif atasını basdırmağa getdi. Fironun bütün əyanları, sarayın və Misirin bütün ağsaqqalları,
- 8 Yusifin bütün ev adamları, qardaşları və atasının ev adamları onu müşayiət etdilər. Qoşen vilayətində yalnız uşaqlarını,

- qoyun-keçilərini və mal-qaralarını qoydular.
- 9 Onlarla birgə atlılar və arabalar da yola çıxmışdı, ona görə də dəstə çox böyük idi.
- 10 Onlar İordan çayının yaxınlığındakı Atad xırmanına çatanda böyük ağlaşma ilə matəm qurdular. Yusif atası üçün yeddi gün yas tutdu.
- 11 O ölkənin əhalisi olan Kənanlılar Atad xırmanındakı yası görəndə dedilər: «Gör Misirlilər necə böyük matəmlə yas tuturlar». Ona görə də İordan çayının yaxınlığındakı bu yerə Avel-Misrayim adı verildi.
- 12 Yaqubun oğulları atalarının vəsiyyətini əmr etdiyi kimi yerinə yetirdilər.
- 13 Onu Kənan ölkəsinə gətirib Mamre qarşısındakı Maxpela tarlasında olan mağarada basdırdılar. İbrahim bir vaxt həmin mağaranı qəbir düzəltmək üçün tarla ilə birlikdə Xetli Efrondan satın almışdı.
- 14 Yusif atasını dəfn etdikdən sonra həm özü, həm qardaşları, həm də onunla birlikdə atasının dəfninə gələnlərin hamısı Misirə qayıtdı.

Yusifin qardaşları ilə mehriban rəftarı

- 15 Ataları öləndən sonra Yusifin qardaşları öz aralarında dedilər: «Bəlkə Yusif bizə qarşı kin saxlayır. Əgər ona etdiyimiz pisiyə görə bizdən qisas alarsa, nə edərik?»
- 16 Buna görə də Yusifə xəbər göndərdilər: «Atan ölümündən qabaq bizə vəsiyyəət etdi ki, gedib Yusifə belə deyin:
- 17 “Bax səndən xahişim budur ki, qardaşlarının günahını və təqsirini bağışlayasan. Axı onlar sənə pislik ediblər”. Xahiş edirik, sən atanın Allahının qulları olan biz qardaşlarının günahını bağışla». Bu sözlər Yusifə çatanda o ağladı.
- 18 Sonra qardaşları özləri Yusifin yanına gedib önündə yerə qapandılar və dedilər: «Biz sənin qullarınıq».
- 19 Yusif onlara dedi: «Məgər mən Allaham ki, məndən qorxursunuz?
- 20 Baxın siz mənə qarşı pis fikrə düşdünüz, lakin Allah onu yaxşı işə çevirdi ki, bu gün gördüyünüzü etsin və çoxlu adamın həyatını qorusun.
- 21 Daha qorxmayın, mən həm sizi, həm də övladlarınızı saxlayacağam». Yusif onlara ürəklərincə olan sözlərlə təsəlli verdi.

Yusifin ölümü

- 22 Yusifin və atasının nəslə Misirdə sakin oldu. Yusif yüz on il ömür sürdü.
- 23 O, Efrayimin üç nəsil övladlarını gördü. Menaşşenin oğlu Makirin övladları da Yusifin yanında doğuldu.
- 24 Bir gün Yusif qardaşlarına dedi: «Mən ölürəm, amma Allah mütləq sizə nəzər salacaq. O sizi bu ölkədən İbrahimə, İshaqa və Yaquba and içdiyi torpağa aparacaq».
- 25 Sonra Yusif İsrailin övladlarını and içdirib dedi: «Allah mütləq sizə nəzər salacaq. Gedən zaman mənim sümüklərimi də buradan çıxarın».
- 26 Yusif yüz on yaşında öldü. Onu Misirdə mumiyalayıb bir tabuta qoydular.

YUSUF PEYĞƏMBƏRƏRİN
HƏYATI
Rutul dilində

YUSİF PEYĞAMBARADI
UIMUIR
Rutul ç'ililə

Yusifid naq'bır

- 1-2 Yaq'ub, sa vaxtıra cidi did g'əribkal yəşəmiş yişidi
Kənanadı ülküdə yəşəmiş yıkıs kik'ir. Yaq'ubdunə havnala
xhaladı nəsilididi həkiyət misə vii.
- Yusifıxda ts'iyughud sən yiinay. Minara cidi çutxudu
şuıbaışixvan – Yaq'ubdu Bilha ruxhuy sa ki Zilpa ruxhuy
xhıılaişdi duxraşixvan təxhmıd sürü lıxha haanay. Yusifə, cidi
şuıbaışə hııd sinə pisid karbır diddə qhuruxhunay.
- 3-4 İsrailis Yusif çindi duxraşilə bala qhıqanay. Çünki, Yusif
havnadı qvaisdi vaxtıra ninıxda yişidi yiinay. Minara Yusifis
ətəgbir xülüxdı, xvaşid ranqbır ğadı uxun vır. Şuıbaı kadaqhar
ki, didis Yusif, cuıxcilə balanə qhıqar, havnala ki, minas nifrət
vaanay, midi ğaqur yıqaşnay. Minaxhvan dalqada ki qhail
laiçuıvç'uir dalqas duıruıq'uişnay.
- 5-7 Sa yığa Yusifis naq' ğaqvar, xhələ mid naq' cidi şuıbaışis
aqhaar. Minala xhalaa minmıra Yusifis lap balanə nifrət vaar.
Yusifə misə huxhur yiinay:
- Ubur qhixh, yəs şivid naq' ğaqur: Yanucə yəş haanə bafa
vilt'ənay. Yixhdi bafa üpkür aldiil luvzur, vıixhıid bafabır ma,
havnadı ğarıqır-ruğur sıt'a yişir, havnas səjdə hıır.
- 8 Şuıbaışə minada ruxhur:
- Yəni ğvakla paççah yişir, yaıxçuı aldaa q'uxhvaldı vaas
viimə?
- Minadı midi naq'ısnə kəlimətmıs gürə şuıbaışdi nifrət
sikeyki bala vişir.
- 9 Yusifis maa sa naq' ğaqur, mid naq' ki şuıbaışis aqhaar,
ruxhur:
- Yəs maa sa naq' ğaqur; virğirənə vazırıra sa ki ts'ıııddı
xaıdeyərə yəs səjdə haar.
- 10 Yusifə didis ki şuıbaışiskal mid naq' ıqhııdə, didə minas
tup hıır ruxhur:
- Ğudu naq'ıdı mənadıs gürə yi, nin, şuıbə ğudu ğilidi
q'anık səjdə haas aıdğuis diimə? Havsad ki naq' ruıq'uiımə?
- 11 Şuıbaışə Yusifi bəxilvaldı havına ki, didə ma mid
kəlimətbır yik'i uıxur.

Suıbaışə Yusif masa hınts'ar

- 12-13 Sa yığa Yusifid şuibai didid sürü lıxha hın badannə
Şekem ruxhuy şəhərdidi yürüşmı duıruıq'uir. İsrailə Yusifdə
ruxhur:
– Ğudu şuibaişə Şekemədi yanada sürü lıxha haar. Yəs ğu
havda sıkas yıqar.
Yusifə ruxhur:
– Yi ruıq'uis hazır yii.
- 14-15 İsrailə xhələ ruxhur:
– Vıra kaqh, şuibai şivsə diidə, sürü salamat yiimə. Qhirq'ır
yəs xabar qhiviy.
Mid tapşırax vır, Yusif Xevron vadisiyıqı Şekemə sırkar.
Yusif yirq'ır Şekemədi yürüşmı ləyq'idə çuılə ğurğarnə arkar.
Midi vaxtıra, minaa sa ədəmiya tüş ruıq'uir. Ədəmiyəre xulkar:
– Ğuc midə şiv harsar?
- 16 Yusifə ruxhur:
– Yic şuibai qhadarsar. Ğvas hats'anəşdə yədə yixhnə,
havmıra sürü hinə lıxha haardə?
- 17 Midi ədəmiyəre ruxhur:
– Havbır midıqır qhıtxhır dii. Yəs un yit'q'ır, havmıra
"Dotana duıruıq'uis" ruxhunay.
Yusif şuibaişdi cıbra yıxhır, mibır Dotanıqır fat'ır.
- 18-20 Şuibaişis xırıdıqır Yusif aıǵuınə ğaqur. Yusif minmıdı
yanada leyq'asdıqhun şuibaişə ruxhur:
– Naq'ımıdı paççah aıǵuınə yii! Dıq'a havdı yiq'ə hıır, sa
g'uyə əhis. Huxhus ki, havdı vəhşi heyvandıra halxva hıır yii.
Xhələ kadaqhas, havnas ğaqud naq'bır şivsə ütkübır ruıq'uir.
- 21-22 Minmıdı q'uxhdu şuis, Ruvenis mid un yit'q'idə, Yusif

minmıdı xılıqır azar haas çəlix hıır ruxhur:

– Havdı yiq'ə hıır yıqış. Hidis əbir savaasdə? Yanudu xılamıxhvan, yanudu şıı yiq'ə haasdıqha, midi çuılə viidi sa g'uyə əhin yıxa yii. Minas, Yusif misə, yiq'inıkla azar hıır, diddi yanada sağnə sıqhıkas yıqanay.

23-24 Yusif şııbaışdı yanada leyq'ıdakal minmıra havnadı, havdı xvaşdı uxun uğlup'q'ur, yıkır, yuğlad xhəd sıt'a hıın badannə havıdı sa g'uyə axar. Ama midi g'uyə xhəd adişnay.

25 Şııbaı xhıv ııləsxhur sut'q'udə, Gileadıqır ismailliyəşdı sa karvan aıvğuinə ğavqur. Minmıdı dəvəmaşii Misirə yixiy ədviyyat, balzam, ətriyat ğana yiinay.

26-27 Yəhudara çimıda ruxhur:

– Yanucə şıı yiq'ə hıır, xhələ ki mid kar daqul hıınıkla şiv xeyir yıkıs yiidə? Yıxıd havad yii ki, yanucə havdı, ismailliyəşis masa vıs. Yanucə xılamıı əbir ləçivis. Çunki, havdı yanudu şıı yii, havnadı əbir yanudu ibirdıkladı vii. Şııbaı razı dişir.

28 İsmailliyəşdı karvanaxhvan aıdğuiy Midyanad tacirər midıqır faığaidııç'uidə, sııbaışə Yusif g'uyiqır əqhruur, qhaddı gümüşədi tanqıdıis havmıs masa vır. Havmıra ki Yusif Misirə kırkar.

29-30 Midi vaxtıra Ruven midə dişnay. Qhurğur qhirq'ıdə, yıxhır g'uyə kaqhar ki, Yusif midə amardış. Minara haiyuıxhaidirə ci-cid ğadbır sur haar. Ruven xhələ şııbaışdı yanada qhirq'ır ruxhur:

– Xınıx havda mardış! Hamı yic şiv haasdə?

31-32 Minala xhalaa şuıbaışə, sa mıtıl hupkur, havnadı əbir
Yusifdi uxnak kəvrakar. Xhələ midi uxun, diddi yanada yip'q'ır
ruhxur:

– Midi yədüşdə faqhıvıdı vii! Kaqh, midi uxun ğudu
duxardı viimə?

33 Yaq'ubus uxun qhavats'ır, aı' savağar:

– Midi uxun yixhdi duxardı vii! Havdı vəhşi heyvandıra
halxva hır yii! Yusif tikə-tikə hır yii!

34-35 Yaq'uba ci-cid ğadbır sur hır, yisid, halxud ğadbır lır,
baladı yığırma duxarıxda yəşir. Sinə duxraşə, susmaşənə rişərə
minadı yanada yit'q'ır q'urabır vıs yıqar. Yaq'uba ma havmıdı
ç'ilik kaçaqhır ruhxur:

– Va'! Yi midi xacalatdıxhvan, duxardı yanada, rıt'q'ımıdı
dünüdüü ruıq'ıınaa yıqama yəşəs yii!

Yaq'ub maa Yusifıxda yəşər.

36 Midi vaxtırə Midyanadı tacirəşə Yusif, Misirə Potifaras
masa vır. Potifar firon mühafizə haamıdı rəis yiınay.

Yusif Potifardı xala

1 İsmailliyəşə Yusif Misirə kırkar. Fironadı sa əyanara, firon mühafizə haamıdı rəis Potifara Yusif, minmıdıqır masa laışur.

2-7 Rəbbim Yusifxhvan yinay, minad karbır uğad ruıq'uinay. Yusif cidi, misiriqırdı eyəsiyədi xala arkanay. Eyəsiyəş gəqvar ki, Rəbbim Yusifxdiil yii, minad sinə kardımıdı uğad yışinis Rəbbimərə kümək haar. Minas Yusif q'abıl yışir, havnas güre cidi xidmətçiy sinsər. Xhələ, Potifara, Yusif cidi xaldı kardımık kaqhay sixhir, cis təlix yiid sinə zadımıdı ixtiyar minada vır. Xaldınə cis təlix yidi sinə zadımıdı ixtiyar minada vıdı vaxtıdıla, Rəbbimərə Yusifdi xatirəs midi misirliyədi xalıs bərəkət vır. Minadı naq'udus, xalıs, cixda yidi sinə zadas Rəbbimərə bərəkət vır. Potifara cixda yidi sinə zadadı ixtiyar Yusifdə vınala xhalaa, minara sa lıiın-raıǵıinilə savahi, hiddinidi fikir vaaşnay.

Yusif, g'ulaydı, xvaşdı qada yinay. Sa vaxt lipxhunala xhalaa, Yusifii, eyəsiyədi xhıdınnadı ul sivixhur, minara ruxhur:

– Yıq'a yaxhvan luka.

8-9 Ama, Yusif razı ruıq'uiş, ruxhur:

– Eyəsiyədə midi xala cixda yidi sinə zadadı ixtiyar yədə vır, yaa ixtibar hıır yii. Midi xaldı q'uxhdu yi yii. Sa ǵvala qeyri, çünki, ǵu havnadı xıdıldı rii. Yic şivse midiqhundu aıkkadı pisvaldı vaasdə? Midi, Yinçidi g'abaǵa günah vii!

10 Xhıdınnas Yusif hair yığa ci ruxhunaa razı haas yıqanay. Ama, Yusif havnaxhvan lukas, nə havnadı yanada yıkıs razı ruıq'uişnay.

11-15 Sa yığa, Yusif cid karbır hıın badannə eyəsiyədi xala aıçur. G'ulluxçiyəşıkla huşnə xala adişnay. Xhıdınnara "Yaxhvan luka" xhur, minadı ǵadılmık kit'irirq'ar. Yusifə cid ǵadbır minadı xıla satır, xalıqır aıǵaıç'uir yəxir. Xhıdıldı karaqhar ki, midi qhəxir, ǵadbır ma cidi xıla atkır yii, xalıd g'ulluxçiyər un hat'ır minmıda ruxhur:

– Kadaqh, yixhdi vıǵhlıra yanudu xala yirq'ıdı midi yevreyəs yanur abırsız daas dıqar. Midi, yaxhvan lukas xhur yixhdi yanada yirq'ır yinay. Yic aı' savaǵır. Yic misə yıkkənə aı' savaǵıdı, havnara cid ǵadbır ki midə saqhatır xalıqır

aığaıç'uur yəxir.

16-18 Vıghıl xala aıqhuiğuna yıq'amə, xhıdinnara mid gadbır cidə satır. Vıghıl qhirq'ıdə ki, minada, çinmıda hulxhudkal ixtilat haar:

– Havdı, ğuc yanuda yirq'ıdı yevrey-g'ul, yi abırsız raasxhur yaa aldaa yirq'ır. Yic, yıkkanə aı' savağ'ıdə, havnara cid gadbır ki midə saqhatır, xalıqır aığaıç'uur yəxir.

Yusif türmüdə

19-20 Vıghınnas xhıdinnakla "ğudu g'ulara yəs misəd kar hır" xhur un yitq'ıdə yıkkanə qhail laıvç'uur. Minara Yusif faqhır, paççahad dustaxar atxay türmüdə əhir. Misə, Yusif türmüdə iyxhur.

21-23 Ama, Rəbbim havnaxhvan yiinay. Havnas Cidi raihim vaanay. Havnas gürə, türmüdüdü rəisəs ki Yusif q'abıl yişir. Minara, Yusifis türmüdə adı sinə dustaxaşıi aldaa q'uxhvaldı havnıs ixtiyar vır. Havda yişidi sinə kardımıs Yusifə cavab hints'anay. Rəis, türmüdə Yusifik kitə hıdı səkki kardıla narahat dişnay, çünki, Rəbbim haımmaışə Yusifıxhvan yiinis gürə havnad sinə karbır uğad ruıq'ıınay.

40

Yusifə dustaxaşıd naq'bır yozmuş haar

1-7 Sa vaxt lipxhunala xhalaa Misirədi paççahadı baş saqi, sa ki xhıvadı kardık kadaqhamıdı q'uxhdu Misirədi paççahadı g'abağa taxsırkarar dişinis gürə fironas midi q'ıınala yıkkanə qhail laıvç'uur. Mibır, mühafizəçiyəşdi rəisədi xaldı yanada yiidi, Yusif dustaxnə adı türmüdə sıdıkır. Mühafizəçiyəşdi rəisərə Yusif, minmıs g'ulluxçiyənə sinsər, Yusifə ki minmıs g'ullux vaar.

Mibır, sa vaxtıdı yıq'amə midə atkinal xhalaa sa naıxaıs, midi qhuındi dustaxas, hairsinas curadı-curadı mənə viid naq'bır ğaqvar. Yusif, yaıkkvaıs minmıdı yanada yirq'ır narahatnə ğadqudə minmıdıqır xulkar:

– Ğiyğa vııqhnər hidis misə paşmal diidə?

8 Minmıra ruxhur:

– Yaıxçuıs naq'bır ğaqur yii, ama midə naq' yozmuş haay

ilsan diş.

Yusifə ruxhur:

– Vuıxçə naq'bır yəs aqha'. Ama, naq' yozmuş hın Yinçid kümükdıxhvan ruıq'uir.

9-11 Baş saqiyərə Yusifis cid naq' aqhaar:

– Nəq'ixhdə yəs ğaqur ki, yixhdi g'abağa sa t'amlad təhəng yii. Təhənga xhibid qariy ğanə yiinay. Minmıdı aldaa t'urbur yışır, bıç' hıır, xhələ t'amlad cumbulbur yışır. Firondu piyala yixhdi xıla fanə viinay. Yic t'amılbır lut'q'ur sııç'ıit'xai hıır. Minadıqır fiğitxhud mət, firondı piyalayə ır, piyala firondı xıla vır.

12-15 Yusifə minada ruxhur:

– Havdı naq'ıdı maina midi vii: xhibid qariy xhibid yığ yii. Xhibdi yığala xhalaa fironara ğu kəqhruur, nəsdədi kardı siqhixhis yii. Nəsdəkal fironadı xıla piyala ğuc vıs vii. Ğvas ğaqudu naq'ıdı mənə midi vii. Ama, ğudu vəziyət yıxa qhivşidə, yi ki yik'ii hıır, ğuc ki yəs sa yıxıd kar qha'. Yixhdi badannə fironaxhvan halqa, yi midıqır əqhruayixh. Axı, yi yevreyəşdi naq'udula suıxur midə yirq'ıdı yii. Midə ki, yic

türmüdə irxhusud, pisid saşivqa hır diş.

16-17 Xhıvadı kardık kadaqhamıdı q'uxhnas ğaqvar ki Yusifə, naq' yıxvalıs yozmuş hır. Minada ruxhur:

– Yəs ma, nəq'ixhdə ğaqur ki, yixhdi kəllidi xıvara avts'udu xhib zəmbil ğana vii. Ən yuq'la viidi zəmbilə, fironadı badannə yicə haay, hairsa cür xhıv ana yinay. Şurkumaşə yixhdi kəllidi ğadı havdı zəmbilıqır k'uh əytənə, xhıv ılənay.

18 -19 Yusifə havnas misə cavab vır:

– Midi naq'ıdı mənə midi vii: xhib zəmbil xhibid yığ yii. Xhibdi yığaala xhalaa firona ğu ki kəğəruas yii. Ama, ğu kəğəruur xukala qhiyixa haas vıs yii. Şurkumaşə ğudu bədən çavaqhvas vii.

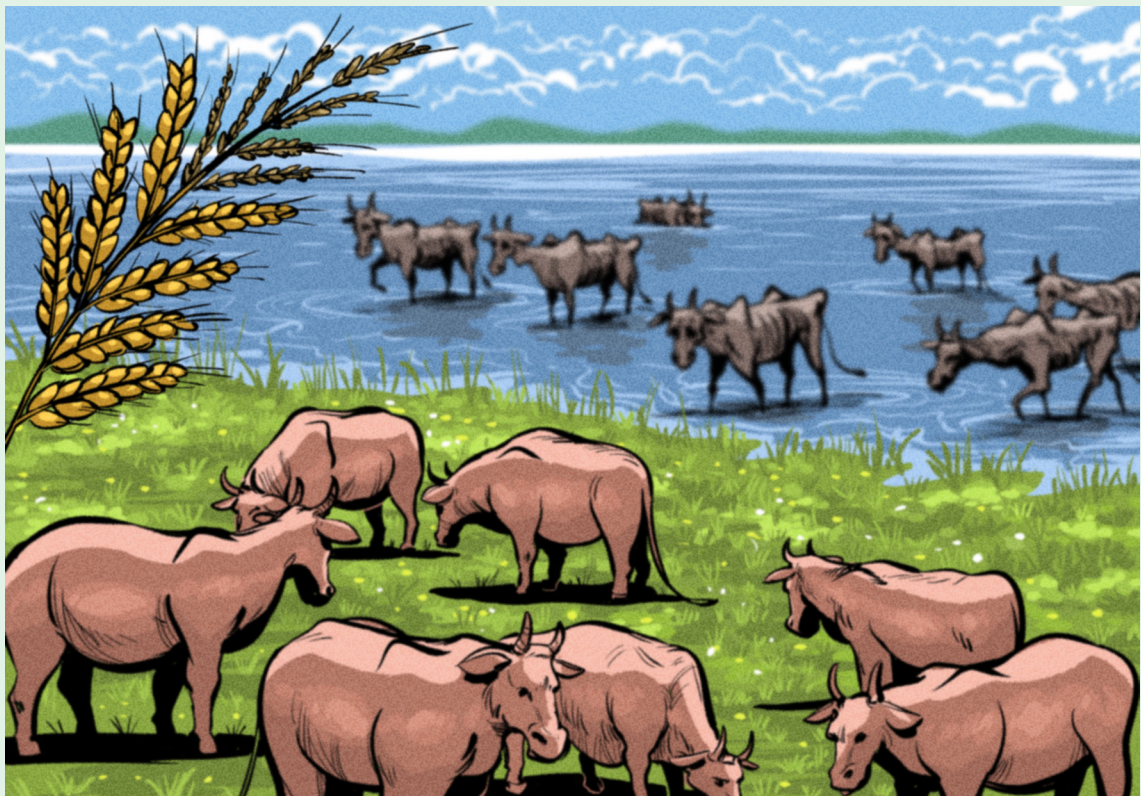
20-22 Xhibdi yığala xhalaa fironad ninıxda yişid yığ yinay. Minara cidi əyyanaşis g'unaxlığ hır. Baş saqınə xhıvadı kardımık kadaqhamıdı q'uxhdu, midi əyyanaşdı g'abağa əğəduur. Firona baş saqi cidi, nəstədi kardı siqhixhir, minara ki nəsdəkal, piyala fironadı xıla vır. Xhıvadı kardık kadaqhamıdı q'uxhdu ma xukala qhiyixa haas vır. Sinə, Yusifə huxhudkal yişir.

23 Ama baş saqiyəs Yusif k'əs qhuruxur.

Yusifə fironad naq'bir yozmuş qhaar

- 1-4 Midi hadisəmıla q'vaıd sən litxhunala xhalaa fironus nəq'ixhdə ğaqvar ki, vic Nil çairaiğainədi ziya luzur yii. Çairaiğainıqır yughub xvaşdı, kukdu zər aığavç'uur. Mibir g'amışlıxa yıxhas kik'ir. Mimıla xhalaa çairaiğainıqır yuxardı, mayərđi yughub zər aığavç'uur. Mibir ki çairaiğainədi ziya, çindi zibişdı yanada yıxhır. Yuxardı, mayərđi zibişə, midi xvaşıd, kukud zəbir q'uirt' hır! Firon nəq'ikla kiqhyixhur.
- 5-7 Sadaki nəq'ik kiqhırxhudə, q'vaıd ruxhunə minas nəq'ixhdə ğaqvar ki, ç'irilə uğuptudu sa zuğadı aldaa yughub yıxdı, xhinirə avts'udu qıt' lip'q'ır vii. Minala xhalaa yanadıqır, səhrayədi kulkura hupxha havıdıkal, dən adişdı – paç'di yughub qıt' ağavağır. Midi paç'di, kulkura hupxhodu yughdu qıt'ıra, çindi, yıxdı, xhinirə avts'udu yughub qıt' q'uirt' havır. Firon maa nəq'ikla kiqhırxhur ci-cis fikir vaar: "Mid sa naq' yiinay".
- 8 Yaıkkvais midi narahat yişir, Misirəd falçiyər, aıq'ıilıd ilsanar un hat'ır cid naq' aqhaar. Ama, havmıda minad naq' yozmuş haas ruıq'uiş.

9-13 Midi vaxtira baş saqiyərə firona ruxhur:

– Hamı yəs, yixhdi günah yik'i qhipq'ır. Sa vaxtira ğvas, ğudu g'ulaşılə, yaıxç'uilə qhail laıvç'uir. Yi nə baş xhıvadi kardımık kaqhay, mühafizəçiyəşdi rəisədi xala yiidi türmüdə dustax hat'ır. Sa naıxais yaıxçuis q'uinas, hairsinas curadı-curadı mai'na viid naq'bır ğaqur. Yaıxçuıxhvan sa cıqıda, mühafizəçiyəşdi rəisədi g'ul, cavan sa yevrey ki türmüdə ana yinay. Yuıxçə havnas yüxhdüşdü naq'ımıla ixtilat hıır. Havnara ki naq'bır yozmuş hıır, hairsinadı naq'ıdı təkne-təkne mai'na huxhur. Havnara şıvsəki huxhur yinay, havsa ki yişir: yi nəstədi kardı ruğa qhıır, çindi ma, qhiyixa hıır.

14-15 Fironara xabar sıvıkır, Yusif un hıır. Midi dirinə-dirinə türmüdıqır əqhruar. Minara qhuış-muışbur sakur, ğadbır kııdııxai qhıır, fironadı g'abağa yirq'ır. Firona Yusifdə ruxhur:

– Yəs naq' ğaqur yii, ama hainnidə havad yozmuş haas ruıq'uiş. Ğvada ma, bəziyəşdi huxhunula, naq' yozmuş haas ruıq'uir.

16 Yusifə fironas cavab hints'ar:

– Yic va'-ğu firondu xeyirdisnə Yinçirə yozmuş haas yii.

17-21 Firona Yusifdə ruxhur:

– Nəq'ixhdə, yi Nilədi ziyaa luzudkal ğaqvar. 18 Nilıqır xvaşdi, kukdu yughub zər aığaıvç'uir. Mibır, g'amışlıxa yıxhas kik'ir. Mimıla xhalaa Nilıqır mayərđi, hail dişdi, lap yuxardı yughub zər aığaıvç'uir. Yəs səkki vaxtira Misirədi ülküdə hinnənə misə aımaılə adişid zəbir ğaqud diş. Midi mayərđi, yuxardı zibişə, süftədi yughub kukdu zər q'uirt' havır! Mid zəbir havmıdı armazda suqur, havbır ma nəsdə yiidkal yuxarnə atkır. Yi nəq'ıkla kiqhırxhur.

22-24 Xhələ yəs madıd naq' ğaqur: ç'irilə uğuptudu sa zuğadı aldaa yughub yıxdı xhinirə avts'udu qıt' ağavağır. Mimıla xhalaa yanadıqır, ara dən adişdi, paç'di, səhrayədi kulkura hupxha havıdıkal suvqhudu yughub qıt' ağavağır. Paç'di qıt'mıra yughub xhinirə ats'ts'udu qıt' q'uirt' havır. Yic mid naq'bır falçiyəşis ıqhıır, ama havmuda sa şıvqa huxhus, cavab vıs yişiş.

25-27 Yusifə firona ruxhur:

– Midi q'uındi nəq'ıdi mai'na sa vii. Yinçirə ci haas yıqay

karbır fironas hats'ar haar. Yughub yıxdı zər yughud sən yii, yughub yıxdı qıt' ki yughud sən yii. Midi q'uındı naq'ıdı ma'na sa vii. Havmıla xhalaa aıǵaıvç'ıdı yughub yuxardı, mayərdı zərnə yughub paç'di, səhrayədi kulkura hupxha havıdıkal yughub qıt' ki yughud sən yii, yughdu sıda qaiş vıkıs vii.

28-32 Nəsdə ki yic huxhur, Yinçirə Cis haas yıqay karbır fironus ǵaqva haar. Yugghdu sıda Misirədi sinə naq'umu baladı bılvaldı vıkıs vii. Minala xhaladı yughdu sıda qaiş vıkıs vii. Misirə vişidi bılvaldı k'əsqhubuxus vii. Qaişərə ülkə zəif havır q'aq'umu səvis vii. Qaişərə, nəsdədi bılvalıkla sa şivqa atkas diş. Havsa sərtıdı qaiş vıkıs vii. Mid naq' havnas güre q'uınə ǵaqur yii ki, Yinçirə midi kardıdı g'ərar vır vii. Baladı vaxt vıkıs diş, Ci g'ərar vıdkal haas yii.

33-36 Hamı ma, firona aıq'ıllıdı, tədbirlıdı sa ilsan harsır Misirədi naq'umu aldaa q'uxhdukal sixhir yıqar. Firona, yughdu sıda bılval viidi vaxtıra, Misirədi naq'udu lit'q'ıdı məhsuladı xhunnakla sa pay xalq'ıdıqır sıt'a havın badannə ülküdə məmurar sitxir dıqar. Havmıra yıxdı sıdırma sinə məhsulakla sıt'a haixh. Təxil ma, fironadı haisıbdə vişixh,

şəhərma sıt'a vaixh. Midi təxil, Misirə yughdu sıda vıxısdı
qaişıldı aıhtiyət vıxıs vii. Misirədi xalq' qaişərə vıq'ırq'as diş.

Yusif Misirədi q'uxhdu yişir

37-38 Yusifid kəlimətbır fironusnə havnadı əyyanaşıs q'abıl yişir.

Firona əyyanaşdə ruhxur:

– Yanuda, mardı sa misədi ilsan fayas ruıq'ııdmə? Minada
Yinçid Ruıh ana yii.

39-40 Xhələ firona Yusifdə ruhxur:

– Əgər Yinçirə ğvas sinə mid zadbırr hats'ar hırr yiınəşdə,
dimax, ğvala savahi aıq'ıllidi, tədbirlidi huşnə diş. Ğuc yixhdi
sarayədi ilsanaşıs q'uxhvaldı vaas vii. Yixhdi xalq'ıdıra sinmıra
ğudu amırdid ubur qhixhis yii. Sa yi, yixhdi taxtdıxhvan ğvala
q'uxha yıxıs yii.

41 Firona maa Yusifdə ruhxur:

– Yic ğu bitovdu Misirədi q'uxhdu sinsər.

42-43 Minara, cidi piçat ğadı t'aıbaııl t'iliyala aığlaıvşur,
Yusifdi t'iliya lavır. Minas kətanaklad xvaşid ğadbır, qardana
əvıxas g'izilədi zincir vınts'ar. Firona, cilə xhalaa q'vair ruhxuy
ilsındıskal, Yusif havnas ləyıxdı arabadıxhvan ruğa hınnıs
amır vır. Havdı, arabadıxhvan aığııdə, arabadıdı g'abağa
hidirkamıra, ilsanaşdə: "Raıqh viy!" xhur aı' savağır vıqanay.
Misə, firona Misirədi ülkə idara havın Yusifdə vır.

44 Xhələ firona Yusifdə ruhxur:

– Yi firon yii. Yic ruhxur minala xhalaa midi ülküdə ğuğud
icaza dişnə hınnidə ğil-xıl sııyılalı haas çuığııd.

45 Firona Yusifi ts'inid tur, Safnat-Paneah lixhir. On ruhxuy
şəhərdidi kahin Poti-Peradı riş Asnat ki xhıdıldıkal minas rıvır.
Misə Yusif Misirədi ülküdüs q'uxhvaldı vaas kik'ir.

46-49 Yusifə fironas g'ullux vaas kik'idi vaxtıra havnaxda
xhip'ts'ır sən yiınay. Yusif firondı yanadıqır aıqhııç'ıırr
Misirədi sinə naq'umu ğurğasxhur rııqhaı aıç'ıırr. Yughdu
sıda naq'udura bılıd məhsul vır. Yusifə yughdu sıda Misirədi
naq'umula vişidi təxil sıt'a havır. Minara təxil, şəhərma
sıvxhir. Hırr şəhərdidi ğarıqırıuğur yiıdı naq'umula sıt'a vişidi
təxil havdı şəhərdə saptır. Yusifə sıt'a havıdı təxil, dəryidid
g'umkal bala viınay. Təxilədi balavalıra minada sıt'a vişidi

təxiləd haıq'-haisab ki qhaas qhişış, çünki mid, mümkün dişnay.

50-52 Midi vaxtıra, hələ qaişid sənбір aıǵıstuq'unнала qabaǵa, On şəhərdidi kahin Poti-Peradı riş Asnata Yusifis q'vair dix hır. Süftədədi dix yişidə Yusifə ruхhur: "Yinçirə havsa hır ki, yəs buudu zulumnə didid xal k'əsquhduxur". Havnala, duxarıd tur Menaşşe (*k'əsduxa qhaay*) linsər. Q'vair ruхhuy dix yişidə Yusifə ruхhur: "Yinçirə yic aızıyət buudu naq'udu yəs bəhrə vır". Havnala duxarıd tur Efrayim (*bəhrəlidi*) linsər.

53-55 Misirə bulvalıd yughud sən laqhat'ur. Yusifə huxhudkal, yughud qaişid sən ləyq'ır. Sinə ülküma qaiş vişir. Ama, Misirədi sinə cıqıma xhinidi aıhtiyət viinay. Misirəmıra qaişə dişir fironadıqır xhıv yaıǵais yit'q'ıdə firona havmıda ruхhur:

– Yusifdi yanada dirix, havnara huxhudkal ha'.

56-57 Yusifə sinə anbarmıd rakbır ır, misirəmıs təxil masa vınts'anay. Sinə g'unşidə yiidi ülkümıqır ki təxil laıvşuis Misirə, Yusifdi yanada aıdǵınay. Çün ki sinə cıqıma quclidi qaiş viinay.

Yusifid şuibai Misirə aıdğur

- 1 Misirə təxil viid hats'idə, Yaq'uba duxraşdə ruxhur:
– Hidis sasinak kadaqhanə suıt'q'ubur diidə?
- 2 Xhələ maa ruxhur:
– Yəs un yit'q'ır yii ki, Misirə təxil vii. Dirix havdıqır təxil laıvşə ki, qaişairə çıdırq'as.
- 3-5 Yusifdi yits'ır şui, təxil laıvşuısxhur Misirə rııqhai aıç'ur.
Yaq'uba, Yusifdi huxudu şui Binyamin ma, havdı sa bəlidə irxhunula kiç' vişir minmıxhvan sıkış. İsrailid duxra, Misirıqır təxil laıvşuı maddıqır aıdğuyı baladı ilsanaşık kidirxar. Çünki Kənanadı naq'umu ki qaiş viinay.
- 6-7 Yusifə ülküdüd karbır əbəliy haanay, sinə ilsanaşis ki təxil ci masa vınts'anay. Yusifdi yanada yit'q'ır lədiq'idə şuibaişə minas, ç'iri yıq'amə aa dişir, səjdə hır. Yusifis şuibai gədqudə qhadats'ar, ama minmıdıqır, çadats'ay ilsanaşdıqırkal sərtne xulkar:
– Vuıqhnər hinıqır yit'q'ıbı diidə?
Mimıra ruxhur:
– Yuıqhnər təxil laıvşuısxhur Kənanıqır yit'q'ıbır dii.
- 8-9 Yusifis şuibai qhadats'ına ki, şuibaişis midi qhats'ış. Yusifis şuibaişilə gəqud naq'bır yik'ii qhit'q'ır ruxhur:
Vuıqhnər cəsusar dii! Ülküdüd zəifid cıqabır hats'as yit'q'ıbır dii.
- 10-11 Şuibaişə ruxhur:
– Va' ay ağa! Yuıqhnər, guğud g'ular, təxil laıvşuı yit'q'ıbır dii. Yuıqhnər sinə sa ədəmiyəd duxra dii. Yuıxçə, gudu g'ulaşə, matid karbır haay ilsanar dii, səkki vaxtıra cəsusval havıd diş.
- 12 Yusifə ma ruxhur:
– Va', vuıqhnər ülküdüd zəifid cıqabır hats'as yit'q'ıbı dii.
- 13 Minmıra ruxhur:
– Yuıqhnər, guğud g'ular, ts'uiq'air şui dii. Yuıqhnər sinəbır Kənanadı naq'udu yəşəmiş ruıq'uyı sa ədəmiyəd duxra dii. Ən ç'irt'i şui hamı diddi yanada yii. Yüxhdüşdü sa şui hamı mardış.

14-16 Yusifə minmıda ruxhur:

– Ğaqvarmə, yic huxhudkal yii, vuiqhnər cəsusar dii. Ama, yic vuiqhnər misə sınamış daas dii: fironadı candıd q'in haar ki, viixhdi ç'irt'i şui yixhdi yanada aıǵuınaa yıq'amə vuiq'nər midıqır sıqhdıkas diş. Vaixçuıkla sa bəxhnara yıxhır viixhdi şui midə hakayixh. Havduqhunqa, vuiqhnər midə türmüdə satas dii, haqvas vuixçə ruxhubur ütkür yiimə. Əgər havsa çişinə, fironadı candıd q'in haar ki, vuiqhnər cəsusar dii!

17 Yusifə havbır xhibdi yıǵa türmüdə satır.

18-20 Xhibid ruxhuy yıǵa Yusifə minmıda ruxhur:

– Saǵnə adakas dıqanəşdə yic ruxhudkal ha', çünki, naihaiq'iid haas yəs Yinçilə kiç'ər. Əgər vuiqhnər maıtid karbır haay ilsanar diinəşdə, şuibaişıkla sa bəxhdi midə, türmüdə arkayixh. Atkımıra ma, cüdüşdü qaişdi aylidis təxil vixixh. Xhələ, viixhdi ç'irt'i şuihxvan yixhdi yanada qhidiq'ayixh. Misə yişinə vuixçə huxhubu ütkür ruiq'uid, vaixçuıkla huşnə çiq'id.

Minmıra havsa ki haar.

21 Şuibaişə sa-sinada ruxhur:

– Həlbətdə, yanucə, şuis hıdı kardımıs güre midi cəza vuruar! Yanus ğaqur ki, havnara yanuk kəyghadə şivsə zulum vuruıanay. Yanus ma havnadı yazux vişış. Havnala ki, yanur midi zulumda ədərq'ir.

22 Ruvenə minmıda ruxhur:

– Yic huxhuşmə, xınxıs pisvaldı mava'? Vuiqhnər yixhdi ç'ilık katqhış. Hamı ma yanucə, havnadı ibirdidi cəza vuruar.

23-24 Minmıs, cüdüşdü dalqınid Yusifis g'aamış ruiq'uid hats'şnay. Çünki Yusif minmııxhvan tərçümə haanaxhvan halqanay. Yusif ma minmıdı yanadıqır sa ziyaxdiil yıxhır yəşir. Maa qhirq'ır, havmııxhvan ixtilatbır hıır. Xhələ, minmıdı yııq'ııqı Şimeon kaıǵaışuır, şuibaişdi ulamıdı g'abaǵa minad xıl-ǵıl yit'ə haas vır.

Şuıbaı Kənana qhudurğar

- 25-27 Yusifə amır vaar ki minmıd çuvalbır təxilərə ats'ts'a hıır, hıırsınara vıd gümüşbır ki cidi çuvala iqhixhixh. Minmıs rııqhaı ııləsıd şivki yıqas yiidə qhiyixh. Sinə karbır, Yusifə huxhudkal haar. Şuıbaışə təxıl bır yıımailmaşii lixhir, rııqhaı aıqhııç'uir. Naıxaıs, yavaş dişidə minmikla sanara yıımailəs yem kıvısxhur çuvalad yəl sağıdə, havnadı ara ci vıd gümüşbır ğaqur. Gümüşbır təxila aldaa ğana yiınay.
- 28 Minara şuıbaışdə ruxhur:
– Yixhid gümüşbır yəs ruğa qhıır yii! Təxila aldaa ğana yii!
Şuıbaı, yik' faqhı bırkal dişir, kiç'ələdirə sa-sınadıqır xulkar:
– Mid şiv yiidə Yinçirə yanıs haar?
- 29 Kənanadı naq'uduu, diddi yanada qhit'q'ıdə minmıra cüdüşdü yuq'luu yit'q'ı bır minada qhuruxhur:
- 30-34 – Midi ülkə əbəli y vaay ilsan yaıxçuıxhvan sərtne halqır. Yuıqhnər cəsusarkal hıısab hat'ır. Yuıxçə huxhur: "Yuıqhnər maitid karbır haay ilsanar dii, sa didid duxra dii, ts'uiq'air şuı dii, cəsusar diş. Sa şuı mardış, ç'irt'i şuı ki hamı Kənana, diddi yanada yii." Havnara ma yədüşdə huxhur: "Yic sınamış haas yii, haqvas, vuıqhnər maitid karbır haay ilsanar diimə. Vaıxçıkla sa bəxhdi şuı midə satas yii. Atkı bır ma, cüdüşdü qaişdi aylidis təxıl fanə qhidrix. Xhələ, ç'irt'i şuı ki fanə yixhdi yanada qhidiq'a. Havda yəs hats'as yii ki, vuıqhnər cəsusar diş, maitid karbır haay ilsanar dii. Havnala xhalaa viixhdi şuı ki sıqhıkas yii, midi ülküdə vaıxçuıs yıqadkal alvər hıınıs yic icaza vıs yii".
- 35-36 Minmıra çuvalbır q'airai qhaadə, hıırsınadı çuvalıqır, ara gümüşbır adı kəsə iğivixhur. Mid ğaqudə, didnə şuıbaışis kiç' vuırixıır. Yaq'uba duxraşdə ruxhur:

– Vuixçə yədıqır duxra sa-sinadı cıbra faıǵaıduışur. Yusif mardış, Şimeon mardış, Binyamin ki hami kırkas yıqar. Sinə pısid karbır yixhdi yuq'luu aıǵur!

37 Ruvenə diddə ruxhur:

– Əgər yic Binyamin qhiç'ırq'ınəşdə, ǵuc yixhdi q'var dix yiq'ə ha'. Ǵuc yaa ıxtıbar ha', yic havdı aqhıkas yii.

38 Yaq'uba ruxhur:

– Yixhdi dix vaıxçuıxhvan ruıq'uis diş. Çünki, havnadı huxudu şui yiq'ır, havdı təkənə arkır yii. Əgər vuıqhnər duıruıq'uiy ruıqhaı havadı sa bəlidə ırxhunə, yədə midı dərdak kukas çuiǵıd. Vuıxçə yixhdi caqvara vişidi kəllə, midı xacalataxhvan sıra ivxhis vii.

Şuıbaı ts'inənə Misirə qhuidğuır

- 1-2 Kənanadı ülküdə qaiş bala vişir viınay. Misirıqır yip'q'ıdı təxil azar qhivşidə, didə minmıda ruxhur:
- Sadaki qhidrix, q'ayidədi yişinə təxil qhavaka.
- 3-5 Yəhudara ma minada ruxhur:
- Havdı ədəmiyəre yaıxçuık yıkkanə kit'ə hıır ki: "Ç'irt'i şuı fadişnə yixhdi ulamıs ğamaday!" Əgər ğuc Binyamin yaıxçuıxhvan sıkınə, dıxhır ğvas təxil əvxid. Ama, ğuc havdı sıçıkınə, yuiqhnər dıruıq'uis diş. Çünki, havdı ədəmiyəre yədüşdə huxhur ki, şuı fadişnə yit'q'ınə yixhdi ulamıs ğamaday".
- 6 İsrailə xulkar:
- Vuıxçə hidis yi midi bəlidə əhir, vaıxçuıxda sa şuı ki yii xhur hidis huxhur?
- 7 Minmıra ruxhur:
- Havdı ədəmiyəre yəxçuılə, yüxhdüşdü aylidilə, sinə zadbır xutkur. Xhələ maa xutkur: "Hamı vıixhdi did sağ yiimə? Vaıxçuıxda mardı şuı ki yiimə?" Havnara xutkur, yuıxçə ki cavab vır. Havnara: "Ç'irt'i şuı midə haka" huxhus yiid halıs hats'anay?
- 8-10 Xhələ Yəhudara cidi did İsraildə ruxhur:
- Ğuc havdı yaxhvan sıka, yuiqhnər dıruıq'uis. Ğu ki, yuiqhnər ki, xınımar ki qaişərə çıdırq'as. Yi havnas zamin ruıq'uır ki, havdı qhurğas yii. Ğuc havdı yak kit'ə ha'. Əgər yic havdı ğvada qhiç'irq'ınəşdə, uımuırdidi əxiraa yıq'amə ğudu g'abağa taxsırkar yıkıs yii. Yanucə mid kar dir çıdıynə midiqhunqaa q'uinə dıxhır aıqhuidğuıs diınay.
- 11-14 Did İsrailə minmıda ruxhur:
- Havsa yiidə vuıxçə misə ha'. Yanudu naq'umuu bıl yiimidı ən yıxımıkla: balzamakla, itıkla, ədəvamıkla, ətriyatakla, püstə-badamakla çuvalma sıt'a hıır, havdı ədəmiyəs pay vix. Vıixhdi çuvalmıqır iqhixhid gümüşbır ki ruğa qhıın badannə, q'vaid g'atnə balanə laışuır yix. Yəqin havmıra, havdı vaxtıra səhv hıır yii. Binyamin ki laışuır havdı ədəmiyədi yanada qhidrix. Sinə zad Laiğuıy Yinçirə havdı ədəmiyədi yik'ə, vıixhdi badannə raihiım əvixh. Havnara ki Binyaminıxhvan,

- çindi şui ki vaidüşdə qhiyixh. Yəs, əgər xınımar misə sudqha hat'ın nəşib yıkısıd yiinəşdə, dimax, havsa nəşib yii.
- 15-16 Şuibaişə paybır hazır hır, gümüşakla ma, nəstənala q'vaid g'atnə balanə laşuır. Misirə yit'q'idə, mıdarcənə Binyaminıxhvan sacıqıda Yusifdi g'abağa luzdur. Yusifis Binyamin minmıxhvan ğaqudə cidi xaldı kardımık kaqhanada ruxhur:
- Mid ilsanar yixhdi xala dıkırka. Sa heyvan hupkur, ıley hazır ha'. Havmıra, hamq'idid ıley yaxhvan ıləs yii.
- 17-18 Minara, Yusifə huxhudkal hır, şuibai havnadı xala dıkırkar. Ama rıiqhaı şuibaişis kiç' vişir sa-sinada ruxhur:
- Yanur, nəsdə yanudu çuvalma iqhixhidi gümüşədi badannə havda dıkırkar! Havnas yanı taxsır havır, yanıs ğixhir, nukarar hat'ır yımılmar faığaısuıs yıqar!
- 19 Xala lədirq'adə minmıra Yusifdi xaldı kardımık kaqhanada ruxhur:
- 20-22 – Yüxhdüşdü ağa, ubur qhixh. Yuiqhnər sada midə yit'q'ır təxil laıvşuır vii. Ama, xala qhuidğuidə naıxais deyəmiş dişir, çuvalbır ğara hıdə, ğaqur ki, hairsinadı çuvala yuıxçə təxil laıvuışuidə vıd sinə gümüşbır amadana yii. Yuıxçə havad gümüşbır qhit'q'ır yii. Havnala savahi təxil laıvşuıs ki gümüş yit'q'ır yii. Havdı vaxtıra yüxhdüşdü çuvalma gümüş halıra iqhixhid yiidə, yaıxçuıs hats'aş.
- 23 Minara şuibaişdə ruxhur:
- Vuıqhnər narahat maıduığ, kimeyiç'. Havad gümüşbır vıixhdi Yıncirə, vıixhdi diddi Yıncirə vıixhdi çuvalma daqulanə iqhixhir yii. Yic ma, vaiduışdıqır sinə gümüşbır laışuır yiınay. Midi ədəmiyəərə Şimeon minmıdı yanada qhirq'ır.
- 24-25 Yusifdi xala yit'q'ınala xhalaa minmıs ğilabır sit'q'as xhəd yit'q'ır, yımılmaşis yem savır. Şuibaişə, Yusif aıqhuiğuisduqhun havnas vııd paybır hazır hır. Çünki, Yusifə hamq'idid ıley cuıxcuıxhvan ıləs yiid hats'anay.
- 26-27 Yusif xala qhirq'idə minmıra paybır fanə yit'q'ır, minadı g'abağa ç'irii yıq'ama aa dişir, səjdə hır. Yusifə minmıdıqır hail-aıhval xupkur, xhələ ruxhur:
- Vuıxçə ruxhunay vaıxçuıxda sa q'aısdı did yii, havdı şıvsə yiidə? Sağna marana yımə?

28-29 Şuıbaışə ruxhur:

– Yüxhdüşdü did, ğudu g'ul, sağ-salamat yii.

Yusifis q'aq'umuu sitxhur səjdə haar. Yusif cidi huxudu sui
Binyaminik kaqhir ruxhur:

– Vuıxçə yədə huxhudu ç'irt'i şui midi yiimə?

Xhələ ruxhur:

– Yiniş ğvas kümək yişixh, ay uğul!

30-31 Şui qhıqınıd quc havsa kaıǵaıç'uir ki, Yusifdə havda
kukas yişiş. Maddı sa utaxa yıxhır, daqulda yəşəs kik'ir. Xhələ
qhuşbu siqhit'q'ır, vic-cidə qhirq'ıdə, xunaxayaşdı yanada
qhirq'ır: "ıley haka" xhur amır vır.

32-34 Yusifis curanə, şuıbaışis curanə, misirəmıs curanə ıley
sixhir. Çünki misirəmıra yevreyəşixhvan ıley ılaışnay,
misirəbır yevreyəşilə diskimiş dıruıq'uinay. Şuıbaı, qhuxhdu-
ç'irt'valıs, yaşas güre Yusifdi g'abaǵa sadaǵır. Şuıbaı sa-sinak
katqhir mat dişir diinay. Minmıs Yusifdi ustulala havnara
ılənakla hints'anay. Binyamindi pay ma, çinmıla xhud g'atnə
balanə viinay. Minmıra Yusifıxhvan ılənə-raıǵainə yıxanə vaxt
sıvıkır.

44

Yusifə suıbaı sınamış daar

1-2 Yusifə cidi xaldı kardımık kaqhanada amır havır ruxhur:

– Midi ədəmiyəşdi çuvalma cüdüşdə vixis laıvǵıduqhun
təxil ava'. Havmıra vıd gümüşbır ki, cüdüşdü harsınadı
çuvalmıdı ara iqhixh. Ç'irt'i şııdı çuvala ma, ci təxil laıvşuis
vıdı gümüşmıxhvan yixhdi gümüşədi cuqaciy ki iqhivxh.

Minara Yusifə huxhudkal haar.

3-5 Xunaxayər, yaıkkvaıs vaıxtə cüdüşdü yıımaılmaşixhvan
rııqhaı aqhdaǵar. Şuıbaı şəhərdilə bala xırıda dıkııduqhun,
Yusifə xaldı kardımık kaqhanada ruxhur:

– Luza havdı ədəmiyəşdi cıbra vıra. Havmıxda qhiyiq'ıdə
misə yixh: "Yuıxçə vaıxçus havıdı yıxvalıs, vuıxçə hidis
q'uişuiq'valdı havır? Vuıxçə hidis gümüşədi cuqaciy
suiıvuıxur? Yixhdi aǵayərə raıǵayı zadbır havdı cuqacıyır
raıǵar, havdı cuqacıxhvan falırık kaqhar. Vuıxçə bala
q'uişq'ııd kar hır yii!"

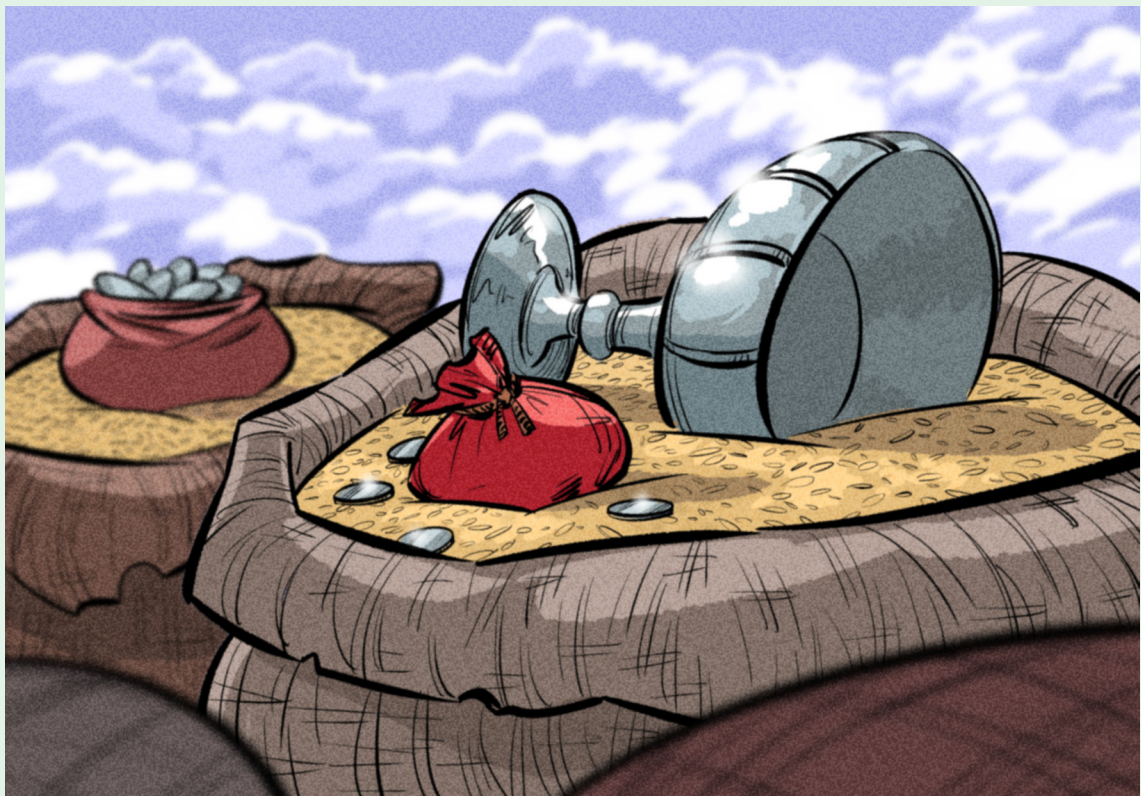
6-9 Midi ədəmiy şuibaişdi yanada leyq'idə, cidə huxhudkal minmıda ruxhur. Şuibaişə cavab hints'ar:

– Yüxhdüşdü ağa, hidis ğuc misəd kəlimətbır ruxhur? Yuixçə – ğudu g'ulaşə, misəd kar çaad! Yuixçə çuvalmıqır iqhitxhud gümüşbır ki Kənanıqır midə qhit'q'ır ğvada qhıvır. Ğudu ağayədi xalıqır yuixçə hidıxda g'izil va ya gümüş suixaisdə? Əgər havad suixuid zad yüxhdüşdü sanadıqır faqhiyinəşdə, havdı ğudu ağayərə yiq'ə haixh, yuiqhnər ki havnad g'ular dıkıs.

10 Çınara ruxhur:

– Sata, vuixçə ruxhutki yışixh. Havad suixuid zad haldıqır ki faqhiyinə, sa havdı yəs g'ul yıkıs yii, atkıbır taxsır ğabırkal dıkıs diş.

11-13 Şuibaişə dəspəçənə hairsinara cid çuvalbır ç'iri sixhir, yəlbır sağar. Midi ədəmiyəərə q'uxhnala ç'irt'naa yıq'amə sa-sana sinmıda kərəsir, cuqaciy Binyamindi çuvalıqır faqhıvır. Şuibaişə, şiv haasdə qhaçats'idə cuixcə cüdüşüd ğadbır sur hır, hairsinara cidi yimailaa xəl liqhixhir, şəhərdə qhudurğur.

- 14-15 Yəhuda şuibaişixhvan Yusifdi xala qhirq'ide Yusif hələ xala ana yinay. Mibir, Yusifdi g'abağa ç'iri ludukur. Yusifə minmıda ruxhur:
- Vuixçə mid şiv kar yiidə hıd? Vaixçuis hats'aşnaymə ki, yikaldı sa ilsındıs falırık kaqhır, sinə zad qhats'as yii?
- 16 Yəhudara ruxhur:
- Yixhdi ağa, ğvada şiv huxhusdə? Yuixçə yuiqhnər şivsə haiq' daasdə? Yinçirə cidi g'ulaşdı günah aiyən havır. Minala xhalaa, cuqaciy haldıqır faqhıvır, havdı ki, atkıbır sinəbır ki ğuğud g'ular dii.
- 17 Yusifə ruxhur:
- Va', yic havsa haas diş. Haldıqır ki cuqaciy faqhıvır viidə havdı yixhdi g'ul yıkıs yii. Vuiqhnər ma, sağ-salamatnə diddi yanada qhidrix.
- 18 -26 Yəhuda minadı yanada yirq'ır ruxhur:
- Yixhdi ağa, yəs – ğudu g'ulas, ğvaxhvan halqas icaza yiy. Yixhdi ağa, ğvas – ğudu g'ulaa qhail laımaıvuirç'. Çünki ğu fironkaldı ilsan yii. Ğuc yədüşdıqır – ğudu g'ulaşdıqır xutkur ki, vaixçuıxda did yiimə, vaixçuıxda mardı şui ki yiimə. Yuixçə ğvas – yüxhdüşdü ağayəs, cavab vır ki, vaixçuıxda q'aısdı did yii. Havnaxda, cidi q'aısvala qhişidi ç'irt'i sa dix ki yii. Havnadı huxudu şui qhiq'ır, sa vic sağnə maranə yii. Didis havdı bala qhıqar. Ğuc yədüşdə – ğudu g'ulaşdə huxhur: "Havdı yixhdi yanada haka, yi havnak kaqhas". Yuixçə ğvada – yüxhdüşdü ağayədə, huxhur ki havnada, did satır aığuis çuiğuid. Əgər təkne satınəşdə, diddə kukas çişir yiq'id. Ama ğuc yədüşdə – ğudu g'ulaşdə, huxhur ki: "Ç'irt'i şui vaixçuıxhvan midə çirq'ınə, yixhdi ulamıs ğamaday". Yuiqhnər xala qhudurğur, diddi – ğudu g'uladı yanada dıxhır, ğuğud kəlimətbır havnada huxhur. Didə yədüşdə sada ki təxil laıvşuis qhidrix huxhudə, yuixçə huxhur ki, ç'irt'i şui fadişnə dııruıq'uis diş, Çünki havdı fadişnə yədüşdə ğudu ulamıs ğadaqvas çuidğuidiy.
- 27-29 Ğudu g'ulara, didə yədüşdə misə huxhur: "Vaixçuis hats'ar ki, yixhdi xhıdıldı Rəhilərə yəs q'vair dix hır. Sa bexhdi suqur. Yic yədə huxhur, yəqin havdı, vəhşi heyvandıra halxva hır yii. Havnala xhalaa yəs havdı ğaqhaquş. Hamı

vuixçə yədıqır q'vair ruxhuy ki laıqhyuııuır. Havdı sa bəlıdə ırxhunəıdə, yədə kukas çuıǵuıd. Vuıxçə yıxhdi ç'ar caqqvara yıııdi kəllə midı xacalataxhvan sıra ıvxhis vii".

- 30-34 Hamı yədə diddi – ğudu g'uladı, yanada cis havsa balanə qhıqay xınıx fadııııə qhuıǵuıs ruıq'ııdmə? Didis havdı yaıxçuıxhvan dıııd ğaqudəkal yiq'is yii. Havsa yıııdə, ğudu g'ulaııə cüdüııdı diddi – ğudu g'uladı, ç'ar caqqvara yıııdi kəllə xacalatdıxhvan sıra ıvxhis vii. Yi, ğudu g'ul, xınıxıs zamin yıııır, diddə huxhur ki: "Əğər yic havdı ğudu yanada qhiçırq'ınəıdə, uımuırdıdı əxıraa yiq'amə ğudu qabaǵa taxsırkar yıkıs yii". Yi – ğudu g'ul, ğvak keyghar, havnadı cıqıda yi midə ğudu g'ulkal arkas. Havdı ma, ıuıbaııııxhvan qhurǵayıxh. Havdı fadııııə qhıxhır diddi xacalat huıık yədə kaqhas çuıǵuıd!

45

Yusifə vic ci ıuıbaııııs hats'ar qhaar

- 1 Yusıfıxda kuqhukasdı haıl mabdııdə cidı nukaraıııs:
"Sinəbır aǵaıduıç!" huxhur, aıaılıxhvan amır vaar. Yusifə, vic huı yııdəxhur hats'ar qhaadə, ıuıbaıııılə savahi yanada huıııə dııııay.
- 2 Havsa yıkdı səsəlıxhvan yəııır ki, havnadı yəıııııd misirliyəıııs ki un yit'q'ır. Midı xabar fıronadı sarayə ki ləvıq'ır.
- 3-7 Yusifə ıuıbaııııdə ruxhur:
– Yi Yusif yii! Yıxhdi did hələ saǵ-salamat yııııə?
ıuıbaııııdə ma, minas cavab vıs yıııııı, mat dıııır diıııay,
Yusifə ruxhur:
– Yəs bəğədə dıq'a.
Mıbır bəğədə yit'q'ır. Yusifə ruxhur:
– Vuıxçə Misirəs masa vıdı, vııxhdi ıuı Yusif yi yii. Ama, yi masa vıııs paıımal maıduıǵ, vuıxçə xacalat qhama'. Çüııki, Yııçırə yi, vaıxçuıılə g'abaǵa midə sıkır ki, vııxhdi uımuır salamat vııııxh. Q'vaıd sən yii, sinə cıqıma qaiıı vii. Hələ xhuddu sıda ki ç'ır yəzəs dııı, yəııbır haas dııı. Vııxhdi nəsil uıvuıxuıı, bala vıııın badannə Yııçırə yi vaıxçuıılə g'abaǵa midə sıkır.

- 8-11 Yi midə vuixçə sıkır diş, Yinçirə sıkıdı yii. Havnara havsa hır ki, yi fironus didkal, şıkal yişir, havnaxda yiidi sinə zadadı ağa yişir. Misirədi sinə naq'umus q'uxhvaldı vaay yi yişir. Vaıxtə diddi yanada qhidrix, havnada yixh ki, havnadı dix Yusifə misə ruxhur: "Yinçirə yi Misirəs q'uxhvaldı vaay hır. Dir çişir, yixhdi yanada yıq'a. Ğu, ğudu duxraşixhvan, xıdılaşixhvan, mal-g'arıdıxhvan, ğvaxda yiidi sinə zadaxhvan sa cıqıda, yəs bəgədə viidi Qoşənədi naq'uduu yəşəmiş yıkıs yii. Havda yic havsa haas yii ki, ğvas, ğudu aylidis, ğudu mal-g'arıdı səkki çətinvaldı maıvuıĝixh. Çünki, minala xhalaa xhuddu sıda ki qaiş vıkıs vii".
- 12-13 Vaıxçuis ĝaqvar, ay şui Binyamin, ğvas ki ĝaqvar ki, vaıxçuıxhvan halqay, vaıdüşdə mid sinə kəlimətbır ruxhuy yi – Yusif yii! Havsa yiidə, yi Misirə şıvsə q'uxhdu vəzifidii yiınvalıla, midə vaxçuis ĝaqudu sinə kardımıla didis ixtilat ha', did vaıxtə midə haka.
- 14-15 Midi, Binyamindi qardana acırqhır yəşir, Binyamin ki acırqhır yəşir. Maa yəşənə çindi şıbaısixhvan ki qhuş-qhuşaa lixhir. Minala xhalaa şıbaışə ixtilatbır haas kit'k'ir.
- 16-20 Yusifid şıbaı yit'q'ınıdı xabar firondu sarayə ləviq'ır. Fironnə havnad əyyanar şad dişir. Firona Yusifdə ruxhur:
– Şıbaışdə yixh, yıımaılmaşii xəlbır liqhixhir, Kənana qhidrixixh. Cüdüşdü aylənə did midə qhadakayixh. Yic havmıs Misirəd ən yıxıd naq'vbır vıs yii. Havbır havdı naq'ududu baraxhvan yəşəmiş dıkıs dii. Sa ki havmıda yixh ki, cüdüşüd xhıılənə xınımar qhit'q'ın badannə Misirıqır arababır laıseyixh, havmıxhvan did ki fanə qhidıq'ayixh. Çinə aqhatkıdı zadımıdı fikir mavaixh. Havmıxda Misirə yiimid sinə ən yıxıbır yıkıs yii.

* Sa şekel - 11,5 gram yii.

21-24 İsraildi duxraşə havsa ki haar. Yusifə firondı amırdıxhvan minmıs arababır vır, rıqhıis ıley zadbır vır. Hairsinas ts'inid ğadbır vır. Binyaminis Yusifə xhibid veş şekel* gümüş, xhud dəs ğadılıd vır. Yusifə didis Misirəd ən yıxıd zadımıd xəl ğadı, sa ki təxilnə rıqhaı ıləsdi zadımıd xəlbır ğadı qhab yımail sıvıkr. Yusifə şuibai qhudğuidə ruxhur:

– Qhidrix, hiddinilə kimeyiç'.

25-28 Mibır Misirıqr Kənana – diddi yanada qhudurğur.

Minmıra Yaq'ubda ruxhur:

– Yusif sağ-salamat yii. Hamı havnara bitavanə Misirədi ülkə əbəliy vaar.

Yaq'ubus mid un yit'q'ıdə, yik' yavaş yişidikal siğir arkır, inamiş yişiş. Duxraşə, Yusifə huxhud sinə kəlimətbır minada ruxhur. Vic yıkın badannə Yusifə sıkıd arababır ğaqudə, Yaq'ubud ruıh diri qhişir. İsrailə ruxhur:

– Hamı inamiş yii. Yixhdi dix Yusif sağ yii! Yi yiq'isduqhun yıxhır havdı ğaqvas yii.

İsrail Misirə ruıq'uir

- 1-2 İsrailə cixda yiid sinə zadbır sıt'a qhıır, rııqhaı aıç'uir.
Beer-Şevayə leyq'ıdə, cidi did İshaqdı Yinqis q'urbanmar
yit'q'ır. Yiniş havdı yuişə miç'aqhvala aıqhkal paydə yişir,
İsraildə ruıxhur:
– Yaq'ub, Yaq'ub!
Yaq'uba cavab vır:
– Yi midə yii.
- 3-4 Yinqirə ruıxhur:
– Yi Yiniş yii, ğudu did İshaqdı Yiniş yii. Misirə yıxhınıla
ğvas kimeyiç'. Çünki Yic havda ğvakla q'uxhdu sa millət
türətmiş vaas vii. Yi ki ğvaxhvan Misirə ruıq'uis yii. Yic ki
vuiqhnər havdıqır əqhduas dii. Yusifə cidi xılıxhvan ğuğud
ulabır qhit'əs yii.
- 5-7 Yaq'ub Beer-Şevayıqır aıqhuiç'uir. Duxraşə did Yaq'ub,
xınımarnə xhiılə, Yaq'ub yirq'ın badannə firona sıkıdı arabamır
ladağır. Minmıra Kənanıqır g'azamış hııd sinə sıt'a qhıır, mal-
g'arıdíd sürübır ki fanə Misirə aıdğuir. Misə, Yaq'ub cidi xıdııl-
xınımaşixhvan Misirə yirq'ır. Havnara cid duxra, rişbir, xıdıılar,
sinəbır cixhvan Misirə yit'q'ır.

İsraildi tur-tuxum

- 8 İsrailixhvan Misirə yit'q'ıdı duxraşid turubur mibır yii:
Yaq'ubdu süftədədi, Ruven.
- 9 Ruvenid duxra: Xanok, Pallu, Xesron, Karmi.
- 10 Şimeonud duxra:

- Yemuel, Yamin, Oxad, Yakin, Sohar, sa ki kənanəşüri
xıdınnaqla yışidi Şaul.
- 11 Levid duxra:
 Gerşon, Qohat, Merari.
- 12 Yəhudad duxra:
 Er, Onan, Şela, Peres, Zerah. Ernə Onan, hələ Kənanə
 diidi vaxtıra rıt'q'ır.
 Ama, Peresıxda q'vair dix yışir: Xesron sa ki Xamul.
- 13 İssakarid duxra:
 Tola, Puvva, Yov, Şimron.
- 14 Zevulunud duxra:
 Sered, Elon, Yaxleel.
- 15 Mibır Yaq'ubud Leakla dişid xıdıl-xınımar dii. Mid
 duxranə Dina tur ğadı riş, Leaxda, Padan-Arama dişir. Mibır
 cəmi xip'ts'irnə xhibir dii.
- 16 Qadid duxra:
 Sifyon, Haqqi, Şuni, Esbon, Eri, Arodi, Areli.
- 17 Aşerid duxra:
 İmna, İşva, İşvi, Beria sa ki havmıdı rişiy Serah.
 Beriad duxra:
 Xever, Malkiel.
- 18 Mibır Yaq'ubud Lavana cidı riş Leas g'ulluxçıynə rıvıdı
 Zilpakla dişid xıdıl-xınımar dii. Mibır, cəmi ts'irixhır diinay.
- 19 Yaq'ubud Rəhilaklad duxra:
 Yusif, Binyamin.
- 20 Yusifıxda, Misirədi On şəhərdidi kahin Poti-Perandı riş
 Asnatıkla q'vair dix yışir:
 Menaşşe, Efrayim.
- 21 Binyaminid duxra:
 Bela, Beker, Aşbel, Gera, Naaman, Exi, Roş, Muppim,
 Xuppim, Ard.
- 22 Mibır Yaq'ubud Rəhilakla dişid xıdıl-xınımar dii. Cəmi
 ts'iyiq'ur ilsan yii.
- 23 Dandı dix: Xuşim.
- 24 Naftalid duxra:
 Yaxseel, Quni, Yeser, Şillem.
- 25 Mibır Yaq'ubud, Lavana cidı riş Rəhiləs g'ulluxçıynə rıvıdı

Bilhakla dişid xıdıl-xınımar dii. Mibır, cəmi yughur diinay.
26-27 Yaq'ubdu duxraşid xhılə kidişnə, Yaq'ubdu nəsildıkla
Misirə rıxhts'ırnə rıxhır ilsan yırq'ır yii. Yusifdi, Misirə
ninıxda dişidi q'uındi duxarıxhvan sa cıqıda Misirə küçmiş
dişibır yıghts'ır* ilsan yiinay.

Yaq'ubnə Yusifis sa-sinas ğaqhadqun

28-29 Yaq'uba Qoşenədi raiqh vats'ın badannə, ciilə g'abağa
Yəhuda Yusifdi yanada sıkır. Mibır Qoşenədi naq'uduu lədiq'ır.
Yusifə cidi araba hazır vaas vır, havnaxhvan did İsraildi
g'abağa aıǵaıç'ıısxhur Qoşenə yıxhır. Cidi did ğaqudə havnadı
qardana acırqhır, havnadı g'ucağa balaqaa yəşir.

30 İsrailə Yusifdə ruhxur:

– Hamı yədə yiq'is ruıq'uid. Çunki yəs yixhdi ulamıxhvan
ğaqur ki, ğu saǵ yii.

31-34 Yusifə şııbaışdənə cidimıda, sinmıda ruhxur:

– Yic yıxhır fironus xabar vıs ki, Kənanıqır didnə yixhid
arıqırıbır yixhdi yanada yit'q'ır dii. Mid ilsanar, xalıbaıqhainər
dii, t'əxhbır ııxur. Cüdüşüd sürübır, mal-g'ara, madıd
ki cuıxçuıxda şiv ki yiidə laışur yit'q'ır dii. Vuıqhnər
firona un hat'ır "Vuıxçə şiv kar haadə?" xutkunə, vuıxçə
misə cavab yiy: "Yuıxçə –
ğudu g'ulaşə, yüxhdüşdü
didəbaşəkal, xınıxvalıla xhalaa
xalıbaıqhainvaldı vaar, mal-
g'ara ııxur". Havsa huxhunə,
firona vuıqhnər Qoşenədi
naq'uduu atkınıs icaza vıs yii.
Çünki misirəbır xalıbainəşilə
diskimiş duıruıq'ur.

* Yaq`ub ki kinə

Firon Yusifdi aylıdıxhvan gürüşmüş ruıq'ur

- 1 Yusif firondu yanada yırq'ır ruxhur:
 – Kənanıqır yixhdi did, şuibai mal-g'arıdıdı sürümıxhvan,
 cuıxçuıxda şiv ki yiidə sinə zadbır fanə yit'q'ır dii. Hamı
 havbır Qoşənədi naq'uduu dii.
- 2 Yusifə cixhvan şuibaişıkla xhur şui ki firondu yanada
 kırkar.
- 3 Firona Yusifdi şuibaişdıqır xutkur:
 – Vuıxçə şiv kar haabır diidə?
 Minmıra cavab hınts'ar:
 – Yuıqhnər – ğuğud g'ular, yüxhdüşüd didəbarkal,
 xaıbaıqhainər dii.
- 4 Şuibaişə maa ruxhur:
 – Yuıqhnər midə, kuıçəriyərkal yit'q'ıbır dii. Çünki, Kənana
 quclidi qaiş vii. Sürübır lıxha haasıd cıqabır madiş. Havnas
 gürə, yaıxçuıs – ğudu g'ulaşıs Qoşənədi naq'uduu adakas icaza
 yiy.
- 5-6 Firona Yusifdə ruxhur:
 – Didnə şuibai ğudu yanada yit'q'ır dii. Havbır ən yıxdı
 naq'umuu sadağ. Misirəd naq'vbır ğudu uludu g'abağa yii.
 Yıqanəşdə Qoşənə adakayıxh. Əgər havmıdı yııq'aı yıxıd
 başarıx yiid ilsanar diinəşdə, yixhdi sürümık ki kadaqhıxh.
- 7-8 Minala xhalaa Yusifə cidi did Yaq'ub firondu yanada yıkır.
 Yaq'uba ki fironus xeyir-duıaı vır. Firona Yaq'ubduqu xutkur:
 – Ğvaxda şuımuıd sən yiidə?
- 9 Yaq'uba cavab vır:
 – Yic dünüdü, midə-çinə ğurğanə, garibvala veşnə
 xhip'ts'ırdı sıda uımuır sıvıkır. Yixhdi uımuırdid sənbır həm
 çətinibır, həm q'ayidəbır yişir. Mid sənbır, yixhdi didəbaşıxda
 yişid sənbırduqhun bala diş.
- 10 Fironus sada ki xeyir-duıaı qhıvınala xhalaa, Yaq'ub
 havdıqır aıqhuıç'ur.

11-12 Firona kit'ə hıdkal, Yusifə didnə şıubai Misirədi ən yıxdı cıqıda – Ramses ruхhuy bülğüdə sadağır. Havdı cıqıda minmıs naq'vbır cura hır. Yusifə didis, şıubaişis, cidimıs, hair aylididi sayəs güre təxil kval havır.

Yusifə qaiş viidi vaxtıra Misirəs q'uxhvaldı vaar

13-15 Sa vaxt vişir, Misirədi ülküdə təxil azar qhivşir. Qaiş havsa qucli vişir ki, Misirənə Kənanadı ülkə haıldilə səvir. Yusifə ci masa vıdı təxilaxhvan Misirənə Kənana yiid sinə gümüş fironadı xaznıda sıt'a hır. Misirənə Kənana gümüş azar qhişidə misirəbır Yusifdi yanada yit'q'ır ruхhur:

– Yaıxçuis təxil viy. Yuiqhnər ğudu ulamıdı g'abağa dıq'ırq'asmə? Yaıxçuıxda gümüş madiş.

16 Yusifə cavab hints'ar:

– Gümüş madişdə, mal-g'ara fanə dıq'a, mal-g'ara təxilaxhvan kiıdıixais.

17 Minmıra cüdüşüd mal-g'ara fanə yit'q'ır. Yusifə təxil baılkainəşixhvan, t'əxhmıxhvan, ts'ihəşixhvan, zibişixhvan, yıımailmaşixhvan kiıbiıxır. Yusifə midi sıda heyvanmaşixhvan kiıviırxainə minmıs təxil vır.

18-19 Sa sıdıla xhalaa mibır maa yit'q'ır ruхhur:

– Yüxhdüşdü ağa, yuixçə ğvaala daqul haaş ki, yüxhdüşdü gümüş madiş, mal-g'ara ki ğvas qhıvır yii. Yaıxçuıxda ğvas qhıvııd sa candıla, sa ki yüxhdüşdü naq'udula savahi sa şivqa madiş. Yuiqhnər ğudu ulamıdı g'abağa yüxhdüşdü naq'umuxhvan sa cıqıda dıq'ırq'asmə? Naq'uduxhvan sa cıqıda yuiqhnər ki masa laıqhuişur, təxilaxhvan kiıqhııxai, yuiqhnər ki yüxhdüşdü naq'uduxhvan sa cıqıda fironud g'ular dıkıs dii. Yaıxçuis tuxumadı təxil viy. Ham yuiqhnər qaişərə çıdırq'as, ham ki yüxhdüşdü naq'v q'arıainə amavalkixh.

20-22 Yusifə misə, Misirəd sinə naq'vbır fironas laıqhuişur. Qaiş havsa qucli vişir ki, misirəmıra sindirə cüdüşüd naq'vbır masa qhıvır. Sinə naq'vbır fironubur yişir. Ülküdüdü midi k'ik'ilə,

Yaq'uba Yusifdi duxraşis xeyir-duıaı vınts'ar

- 1 Sa vaxt lipxhunala xhalaa, Yusifis did zeuxha yişid un
yit'q'ır. Yusifə cidi q'vair dix – Menaşşenə Efrayim ki fanə
diddi yanada yıxhır.
- 2 Yaq'ubus xabar vınts'ar ki:
– Ğudu dix Yusif ğudu yanada yirq'ır yii.
Yaq'ub qucərəkə aldaa qhişir, valqu suq'ur.
- 3-4 Yaq'uba Yusifdə ruxhur:
– Sa vaxtıra, Kənanadı naq'uduu viidi Luz ruxhuy cıqıda,
Sinə Zad Laiğuiy Yiniş paydə yişir, yəs xeyir-duıaı vır.
Havnara yədə huxhur: "Yic ğudu nəsil bala vaas vii. Ğvakla
balad xalq'bır türəmiş yıkıs yii. Ğvaala xhalaa midi naq'v Yic,
haimmaışədisnə ğudu nəsilidis vis vii".
- 5-7 Yaq'uba maa ruxhur:
– Yi aığuisduqhun, Misirə ninıxda yişidi ğudu q'vair dix
ki yixhdikal ruıq'uir. Ruvenə Şimeonkal Efrayimnə Menaşşe
ki yixhibırkal dıkıs dii. Havmıla xhalaa ğvaxda dişid xınımar
ma, ğuğubur dii. Havbır cüdüşdü şuibaişdi, yəni Efrayimnə
Menaşşedi naq'umud varisər dıkıs dii. Havnas gürə ki, ğudu
nin Rəhilə, yuiqhnər Padanıqır qhudurğur Kənanadı naq'uduu,
Efratadı bəgədə lədiq'ıdə riq'ır. Yic havdı, haman cıqıda
Efratadı riqhıi, yəni Bet-Lexemə, kirxhır.
- 8 İsrail Yusifdi duxraşıxdıil kaqhır xulkar:
– Mibir huşər diidə?
- 9 Yusifə diddə ruxhur:
– Yinçirə midə yəs dıvıd duxra dii.
İsrailə ruxhur:
– Havbır yixhdi yanada daka, yic havmıs xeyir-duıaı vıs.
- 10 Q'aısvalıra İsraildi ulamıs yıxanə ğaqhaqvaşnay. Havnara
xıdılar yanada yit'q'ıdə, acırqhır, qhuş-quşaa lixhır.
- 11 Xhələ İsrailə Yusifdə ruxhur:
– Yic sadaki ğu ğaqhaqvadxhur umud vaaşnay, ama Yinçirə
yəs ğuğud duxra ki ğadaqvas dıvır.
- 12-15 Yusifə cid duxra diddi g'ucağıqır ğara qhat'ır, havnadı
g'abağa qhuş ç'irii lixhır, səjdə hır. Xhələ, Yusifə cidi ç'irt'i

16

xalq' türəmiş vıkıs vii. Ama, havnadı ç'irt'i şıdı nəsıl çınala ki bala vıkıs vii. Havnadı nəsıldıkla balad millətbır aımailə aıǵıus yii.

- 20 Havdı yıǵa İsrailə xıdılaşıs xeyir-duıaı vır, ruxhur:
– İsrailəmıra vıixhıd turubur xeyir-duıaıkal sıixıis yii.
Havmıra sa-sinas xeyir-duıaı vınts'adə huxhus yii: "Yinçirə ğu Efrayimnə Menaşşekal haixh!"

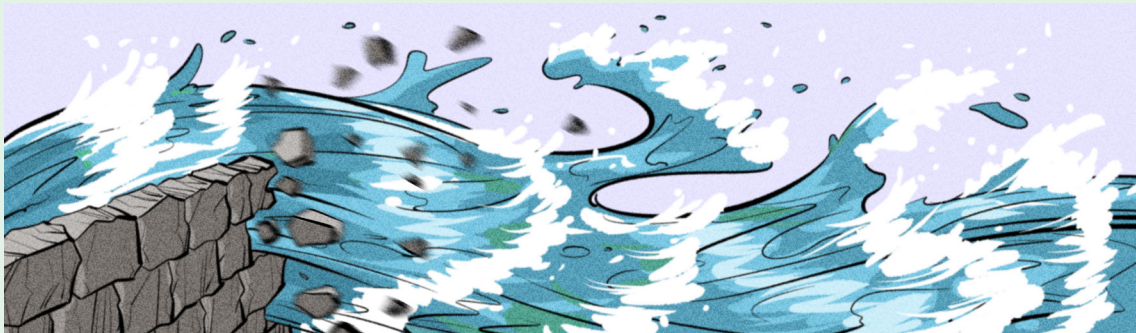
Yaq'uba misə Efrayim Menaşşelə q'uxhdukal sixhir.

- 21-22 Xhələ İsrailə Yusıfdə ruxhur:
– Yi yiq'is yii, ama Yiniş vaıxçuıxhvan yıkıs yii. Havnara vuıqhnər vıixhdi didabaşdı naq'uduu rudǵa qhadaas dii. Yic ğvas çındi şuibaişilə artuxanə Şekem ruxhuy, hatxınvala yiid cıqa ki hınts'ar. Yic havad, yixhdi kapıraxhvanə yay-oxaxhvan emorluyəşdıqır laışuid cıqa yii.

49

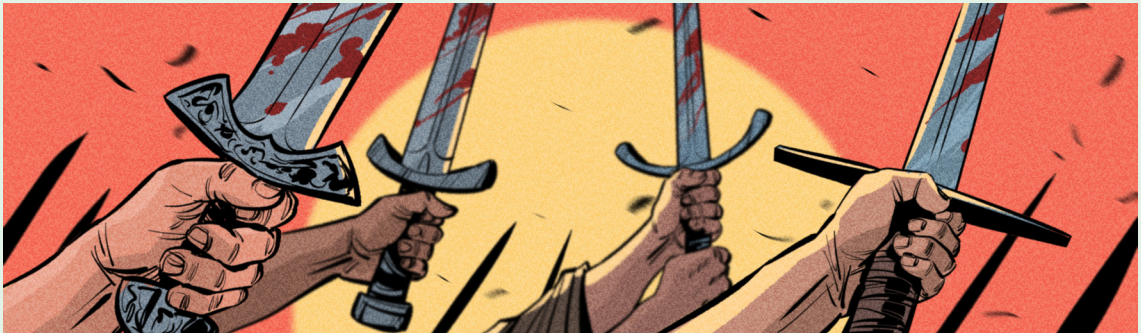
Yaq'uba duxraşıs xeyir-duıaı vınts'ar

- 1 Yaq'uba duxra un hat'ır ruxhur:
– Yaala ğarıqır ruǵur sıt'a diş, ğələcəkəs vıixhdi yuq'luu aıǵıusuıbur yic vaiduişdə huxhus.
- 2 Yaq'ubud duxra,
Sıt'a diş, ubur qhixh.
Vıixhdi did İsrailıxda ubur qhixh.
- 3 Ruven, süftədi dix,
Yixhid quc,
Yixhdi vıǵıldıvalıd süftədəd bar,
Ğudu cıqa, ğudu hüküm,
Şuibaişilə aldaa vii.
- 4 Ğuğud g'abağ,
Xhiddi yuxurudkal,

Faqhas çuiğuid.
Ama, ğvas hats',
Minala xhalaa ğu,
“Sa ruxhuy” qhıkıs diş.
Çünkü, ğu yixhdi xhııləşikla
Sabexhnaxhvan lukur,
Yixhid valıq xalııq'aı hır!

- 5 Şimeonnə Levi,
Xasiyət sa yiid şııbaı dii.
Havmıd kapırbır,
G'əddarvaldı vaay silahbır yii.
- 6 Yəs havmıdı fikirmıxhvan,
Urtax yıkıs yıqaş.
Havbır sıt'a dişidi cıqıda,
Yi çuiğuid.
Çünkü havmıs qhail laıvç'uidə,
İlsanar rıt'q'a daar,
Cuıxçuis yiqadə, yatsaşdı,
Ğilamıd damarbır daraxar.
- 7 Nəhlət vişixh havmıdı
Qhail laıvç'uinuis!
Nəhlət vişixh
Havmıdı mayərvalıs!
Yic havbır Yaq'ubdu duxraşdı
Yıiq'aı cura daas dii.
İsraildi duxraşdı yıiq'aı,
Yic havabır İsrailə kidiçə daas dii.

- 8 Yəhuda, şuibaişə ğu,
Yirzəs yii.
Ğuğud xıl düşmanaşdı,
Gardana aldaa yıkıs yii.
Diddi duxraşə ğudu,
Qabağa səjdə haas yii.
- 9 Yəhuda, yixhdi dix,
Aslanadı qada vii!
Ovuqur qhurğur ç'iri aldaa
aslankal lukudə,
Xhıdıldı aslankal saxıdə,
havdı ləqhyikas halda yik'
haas ruiq'uiddə?
- 10 Paççahvaldı uisə
Yəhudadı,
Xılıqır sipxhus diş.
Havnadı nəsilid ki,
Hükümdarvalıd işarakal
vıkıs vii.
- Mid havdı vaxtıdı yıq'amə,
Misə yıkıs yii ki,
Havdı uısididi eyəsiy,
Aığuis yii.
Havda ma, sinə xalq'bır
Havnadı ç'ilık kadaqhas
dii.
- 11 Havnara cidi yımail
təhəngaa,
Sip'tə vaas vii.
Ən yıxdı təhəngaa,
Supa sip'tə vaas vii.
Havnara ğadbır ən yıxdı,
T'amladı ibirdixhvan
sit'q'as yii.
- 12 Raiğıidi çaxırara,
İrə yıkıs yii ulabır.
Vairaiğıidi naıkıidirə,
Caqvara yıkıs yii sılabır.

- 13 Zevulun ma, dəryididi,
Ziyaa yəşəmiş yıkıs yii.
Havda gəməmid,
Liman yıkıs yii.
Havnadı naq'umud seyrat,
Sidona yıq'amə yıkıs yii.

- 14 İssakar, cii aldaa lixhidi
həpkimıxhvan,
Quc yiidi yımailkal yii.
15 Havnas lukasxhur xvaşid,
Yıxıd sa cıqa ğaqunə,
Cid ğuın yıqadkaldı
yuiq'di,
Xilık kixhis yii.
G'ularakal kar haas yii.

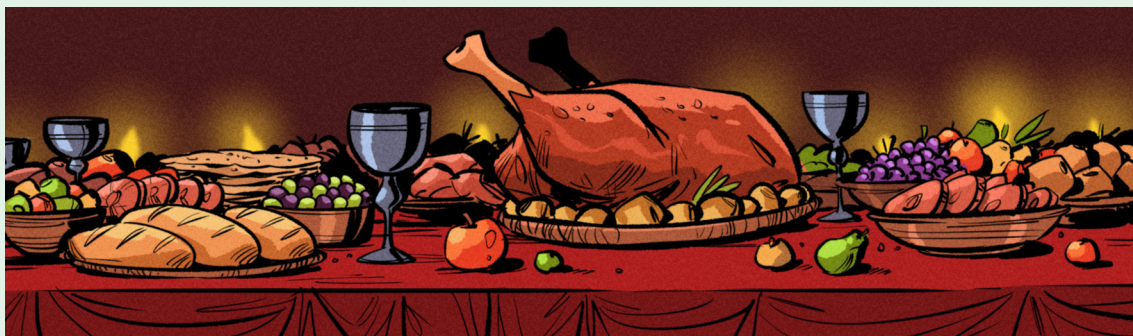

- 16 Dana, İsrailədi sa nəsilkal,
Cidi xalq'ıdıs hüküm vaas
vii.
17 Dan, rıqhıı sa ghar,
Cığıraa qurzakal yıkıs yii.
Havsadı ghar vıkıs vii ki,
Balkandıdı tupxus vit'idə,
Balkandı aldaa ğadı
sirxhus yii.
18 Ya Rəbbim, Ğuc yuiqhnər
uıduıx,
Umud sa Ğvaa vii!

19 Qadı aldaa yit'q'ır çapxın
haas yii,
havnara qhurğur havmıs,
cuixcuıs çapxın haas yii.

20 Aşeraxda havsad yıxıd
İlələid zadbır yıkıs yii ki,
Paççahaski yixis ruıq'ııd.

21 Naftali səllimnə vuğurğay,
Xvaşid qadamar haay maral
vii.

22 Yusif bar akay təhəng yii.
Çeşnididi ziyaa yiid, bar
akay təhəng.
Havnad balad zuğbur,
Maslını ğarçir yii.

23 Yay-ox vıxamıra hücüm hıır,
Düşmanvaldı havır,
Minaa aldaa ox yuğalkal

luvğa havır.

24 Ama, Yusifdi yay-ox sərtıdı,
Xılamıd quc bala yişir.
Çünki havnas quc, İsrail
uıvuıxuıy kəmənkal,
Havdı, xalıbaıqhainərəkıl
uıduıxuıy
Yaq'ubdu Yinçirə
hınts'anay.

25 Ğvas kümək hınts'ay,
Ğudu did Yaq'ubdu Yiniş

yii.
 Sinə zad Laiğuiy Yiniş yii.
 Ğvas xeyir-duıaı vınts'ay,
 Aldaa yiidi xalımdı,
 Aa yiidi dəryimıdı
 bərəkətəxhvan,
 Mal-g'arıdıdı, hamki,
 Ninabaşdı mıxrimıqınə
 candıqır

Aıvğuiy bərəkətdıxhvan,
 Ğvas bərəkət vıs vii.
 26 Didə vıdı xeyir-duıaı,
 Yəzey tapırmıdı bərəkətdilə,
 Hatxıdı suvumula ki aldiil
 vii.
 Yixhdi xeyir-duıaı, şııbaışdı
 yııq'ııqır kaığaişuıdı
 Yusifdi yuq'luu vişixh.

- 27 Binyamin, qaişdı ubulkal
 yii,
 Yaıkkvais cidə fitxhud ıılər,
 Naıxais ki, fitxhud kval
 haar.
 28 Mibır sinəbır İsrailədi
 ts'uuq'aıb nəsil vii. Didə
 midi kəlimətmıxhvan
 hairsinas təkənə-təkənə xeyir-
 duıaı vır.

Yaq'ub yiq'ir

- 29-32 Xhələ Yaq'uba duxraşis misə vasiy vaar:
 – Yixhdi yiq'isdi vaxt ləviq'ır vii. Yi, yixhdi didəbaşdı
 yanada – xetli Efrondu çulə viidi kühülə kit'urxva.
 Havad kühül, Kənanadı naq'udu, Mamreyədi g'abağa yiidi
 Maxpelayədi çulə yii. İbrahimə havad cıqa sırdı badannə
 xetli Efrondıqır masa laışuıd yii. İbrahimnə havnadı xhıdıldı
 Sara, İshaqnə havnadı xhıdıldı Rivqa ki havda kit'itxur dii. Yic
 ki Lea havda kit'irxur. Havad çulnə havad kühül xetliyəşdıqır
 masa laışuıd yii.
 33 Yaq'uba duxraşis vasiy havır azar yişinala xhalaa ğilabır
 cidi yurğanaa qhuduur, raihmaıtdık hairxiir.

Yaq'ubdu rehin

- 1-3 Yusifə vic ci diddi aldaa yihir, yəşənə qhuş-qhuşaa lixhir. Xhələ g'ulluxçiy duxduraşis amır vır ki, diddi meyt mumiyalamiş vaixh. Mid kar yoğts'urdi yığa yıxhır. Çünki, mumiyalamiş hınnis havduqhundu vaxt vıqanay. Misirəmıra yıghts'ırdı yığa rehin havır.
- 4-5 Rehinəd yığbır azar qhişinala xhalaa Yusifə firondı sarayədi ilsanaşdə ruxhur:
 – Əgər yi, vıixhdi hürmütdüs leyixnə ğaqvanəşdə, xayış haar dıxhır fironda yixh ki, didə yədə q'in haas vır, huxhur yiinay: "Yi yiq'inə yii. Yic yəs Kənanadı naq'uduu ç'ir hazır hır yii. Yi havda kit'urxa." Yəs icazə yiyixhkal, yic yixhdi did kit'urxas, xhələ yi qhurğur aıqhuıǵuıs yii.
- 6 Mid un yit'q'idə firona ruxhur:
 – Vırayixh, didə cidə q'in haas vıdkal havdı kit'urxayixh.
- 7-9 Yusifə did kit'urxas yıxhır. Fironadı sarayəd əyyanarnə ağsaqqalar, Misirəd ki sinə ağsaqqahalar, Yusifdi xalıd ilsanar, şuibainə cidi diddi xalıd ilsanar ki Yusifıxhvan dıxhır. Qoşənə sa xınımar, sa ki mal-g'ara aqhatkır. Havmıla savahi

arabamıxhvan, baılkaınaışıxhvan ki aıdğuibır dişinis gürə
duıruıq'uibır lap bala diinay.

10-11 İordan çairaiğainaıdı yanada, Atadadı xirmanaa lədiq'idə,
havda yavaş dişir. Minmıra midə yıkdı səsəlixhvan dəşənə,
rehin havır. Yusif yughdu yığa didıxda yəşir. Havda yəşəmiş
duıruıq'uiy kənanamıs Atadadı xirmanaa vişidi midi rehin
ğavqudə ruxhur:

– Misirəmıra bala aıkkadı rehin havır.

Havnas gürə, İordanadı yanada yiidi midi cıqıdíd tur
Avel-Misrayim (misirəmıd dəşin) lixhir.

12-14 Yaq'ubdu duxraşə didə vasiy havıdkal hır. Did, Kənanadı
ülküdə qhıkır, Mamrelayədi g'abağa yiidi Maxpelayədi
çulə viidi kühülə kit'irxur. Mid kühül, sa vaxtıra İbrahimə
sırıdı badannə, xetli Efronadıqır çuləxhvan sa cıqıda masa
laışuıd yiinay. Did kit'urxunala xhalaa Yusif şuibaişıxhvan,
cuıxçuıxhvan dıxhıdı ilsanaşıxhvan Misirə qhudurğur.

Yusifə suıbaı bağış qhadaar

15 Did yiq'inala xhalaa Yusifdi şuibaişə cüdüşdü arıda dalqır
ruxhur:

– Bəlkə Yusifə yik'ə yanus g'arşi kin uıvıxıur. Yanudıqır, yanucə cis havıdı pisvalıd əvəz laqhıuşıunə, yanucə şiv haas yiidə?

16-17 Havnala, minmıra Yusifis misədi xəbar sıvırkar:

– Ğudu didə yiq'isnaqha g'abağa yaıxçus vasiy havır ki: "Dirix Yusifdə yixh ki, didə ğvadıqır xayış haar, şıubaişid pisvaldınə günahbır bağış haixh. Havmıra ğvas pisvaldı havır vii. Hamı yuıxçə xayış haar ki, ğuc, diddi Yınçidi g'ulaşdı – ğudu şıubaişdi günah bağış va".

Yusifis mid kəlimətbır un yit'q'ıdə yəşir.

18 Xhələ şıubai cvair yit'q'ır, Yusifdi g'abağa ç'irii yıq'ama aa dişir, səjdə hıur ruxhur:

– Yuıqhnər ğuğud g'ular dii.

19-21 Yusifə ruxhur:

– Yi Yiniş yiimə ki, vaıxçus yaala kiç'ər? Vaıxçus, yəs pisid haas yıqar yişir. Ama, Yınçirə havad yıxvalı ruğa qhıur ki, ğiyğa vaıxçus ğaqvay karbır yişixh, baladı ilsan ülümdıkla azar yişixh! Kiməyiç', yic ham vuıqhnər, ham ki vuıxhiid xınımar uıduıxus dii. Midi kəlimətmıxhvan Yusifə şıubaişdi yik'iqır şak aqhıvxar.

Yusifid yiq'in

22-23 Misə, Yusifnə havnadı diddi nəsil Misirə apkır. Yusif veşnə yits'dı sıda yəşəmiş yişir. Havnas Efrayimid xınımar ki, havnad xıdılar ki ğadqur. Menaşşedi dix Makirid xınımar ki ninıxda dişidə Yusifə cid varisərkal q'abıl hat'ır.

24 Sa yığa Yusifə şıubaişdə ruxhur:

– Yi yiq'is yii, ama, Yiniş mütlax vaıxçuıxdıil kaqhas yii. Havnara vuıqhnər midi ülküdıqır İbrahimis, İshaqıs, Yaq'ubus vıs xhur q'in hıdı naq'udu dıkırkas dii.

25 Xhələ Yusifə İsraildi duxraşdə q'in haas vır ruxhur:

– Yiniş mütlax vaıxçuıxdıil kaqhas yii. Midıqır qhuidğuy vaxtıra yixhid q'ırıbır ki kırıqhıuşıur qhix.

26 Yusif veşnə yits'dı sıdıxhvan Misirə yiq'ır. Havdı mumiyalamış hıur, sa tabuta ixhir.

YUSUF PEYĞƏMBƏRƏRİN
HƏYATI

Saxur dilində

YUSUF PEYĞAMBARNƏ
I'MI'R

Yıqsumul

Yusufun nyak'bı

- 1-2 Yaaq'ub Kana'anne ölkee axva. Mang'ule ögiylir mang'una dek, maa'ar menne ölkençe qarına xhinne axva ıxha. Yaaq'ubuke g'abıynbışın taarix inəxüdüd vod:

Yaaq'ubna dix Yusuf yits'ıyıghıd (17) sennana cehilyniy vor. Mang'veen dekkıne xhunaşşebışde Bilyhanneyiy Zilypanne dixbışika syuruniy uxhiyxhan ha'a. Yusuf ee manbışe qotkuda hidya'an işbı dekkısniy hixhara'anbı.

- 3-4 Yusuf dekkıne q'əsvale uxuva, İzrailis (Yaaq'ub) mana gırgıne dixbışile geerniy ikkiykan. Mang'veen Yusufus geed rangbınan tanalin iyxhva'a. Çocaaşik'le dekkıs Yusuf manbışile geer ikkan g'acumee, mana manbışis g'imeece qexhe. Mançil-allab mang'uka kara'əba yuşan haa'as vukkiykandeş.

- 5-7 Yusufuk'le sa nyak' g'eece. Mang'veen man nyak' çocaaşis yuşana'a. Mançile qiyğa çocaaşis mana sık'ırrar g'imeece qıxha. Yusuf ee manbışik'le eyhen:

– Zak'le g'acuyne nyak'ıl k'ırı gyaqqe! Şi çolune yı'q'nee alafniy iyt'al. Sayid sayangada yızın alaf suğots'u qotkuda ulyozzuriyn, vuşunbud yızınçine hiqiy-alla sadı mançine ögiyl vuk'ul avqa qav'u.

- 8 Çocaaşe mang'uk'le eyhen:
– Hək'erane, ğu şas paççahne ixhes, xəbvallane haa'as?
Cun nyak'bı məxüdü yuşan hı'il-alla, mana sık'ırrar g'imeece qexhe.

- 9 Yusufuk'le sa medın nyak' g'eece, man çocaaşis yuşan hı'ı eyhen:

– Zak'le meed nyak' g'acu, k'ırı gyaqqe! Veriğ, vaz, yits'ısable (11) xəne yizde ögiyl k'yoyzariy.

- 10 Mang'veen nyak' dekkısiy çocaaşis yuşana'ang'a, dek

mang'uqa aldarxhun eyhen:

– Man vak'le g'acuyñ nyak' hucoova eyhenne? Hək'ebane, zınar, yedir, yits'ısayre (11) çocur abı, yiğne ögiyl ç'iyelqamee k'yoozaras?

- 11 Dekkee Yusufee uvhuyn in cuvab yik'el aqqaqqan, çocaaşemee man höödəxə deş.

Çocaaşe Yusuf massa hele

- 12-13 Yiğbişde sa yiğıl Yusufun çocar Şekem eyhene şaharne suralqa dekkın syuru uxhiyxhana'as hapk'ıning'a, 13 İzrailee cune duxayk'le Yusufuk'le eyhen:

– Çocaaşe Şekemne sural syuru vodun uxhiyxhan ha'a. Qora ğunar manbışısqa yəqqı'l ha'as.

Yusufee dekkık'le eyhen:

– Nya'a ı'qdə?

- 14-15 Dekke mang'uk'le meed eyhen:

– Hak'ne ilekke, çocar yugbaye, syuru üç'üddaye? Qiyğab zas sa xabar able.

Mana məxür Xevronne q'adaalile Şekemqa yəqqı'l ha'ana.

- Mang'vee çocar çolee t'abal ha'ang'a mang'usqa maa'ar sa insan qızaxxa. Mane insananee mang'uke qiyghanan:
- Hucoone t'abal ha'a?
- 16 Mang'vee eyhen:
- Zı çocar t'abal haa'a. Hucoone ixhes, zak'le eyhelan, manbışe syuru nyaadiy uxhiyxhan ha'a?
- 17-20 Mane insanee eyhen:
- İnence apk'ınınbı. Zak'le manbışike «Dotan eyhene şaharne suralqa vüqqəsva» g'ayxhı.
- Yusuf ayk'anna çocaaşıqar qihna. Mang'usqa manbı Dotanee gyabak'a. Çocaaşik'le mana əq'ənançe qöö g'ecena. Yusuf hixharasse, çocaaşe mana gik'asva q'arar hoole. Manbışe sana-sang'uk'le eyhen:
- Haane, nyak'bı g'ecena qöövur! Qudoora mana xhyan sa'ane k'oraleeqa g'uvoxharas. Qiyğad, mana çolane həyvanaaşe qoduva eyhes. Manked g'ece, nen eyhenbiyiy mang'un nyak'bı.
- 21-22 Man xərne çocuk'le Ruvenık'le g'ayxhımee, Yusuf manbışde xılence g'attixhana'asdemee eyhen:
- Qudoora mana gidek'as, eb k'idyya'a's, vuşucar deşde cige sa qooqqune k'oraleeqa g'uvoxharas, hooracen, saccu mang'uk sumoot'a.
- Mang'us ikkiykanan, Yusuf çocaaşine xılence g'attixhan hı'ı dekkısqa qıkkes.
- 23-24 Yusuf çocaaşisqa hirxhılymee, çocaaşe mang'une tanalin şen rangbınan kar ts'its'ı'ı g'eeşşen. Vucur xhyan deşde k'oraleeqa g'uvoyxhar.
- 25-27 Çocar kar oxhanas giv'uring'a, Gilead eyhene cigeençe qöön I'smı'ı'lybışın karvan g'ece. Manbışe devabışılqa alixhxhı ədvıyatbı, balyzam, ətrıyatbı əlyhəəyiy man karbı Misırqa ıkkees. Yahudee çocaaşik'le eyhen:
- Şi çoc gik'u, man dyugul he'ee, şas mançike hucoone hixharas? Qudoora mang'uk sidyoot'as I'smı'ı'lybışıs massa heles. Nəxürçar mana yışda çoc eyxhe, şı sa ebanbı vob. Çocaaşe mang'une cuvabıl k'ırı ilıyxhen.
- 28 Maqa şen Midiyanğançe qöön kar massa helenbı hipxhırmee, çocaaşe Yusuf k'oraleençe alqavhu I'smı'ı'lybışıs

g'ane (20) nuk'rays massa hele. Manbışer Yusuf qıkkekana Misirqa.

29-30 Ruven k'oraalisqa sark'ilymee, g'ecen, Yusuf maa'ar deşor. Çoc maa'ar g'idecesse mang'uk divan qitxhu cune tanalin qıt'axxa. Qiyğa mana çocaaşisqa sak'ı eyhen:

– Gade şaa'ar deşor, həşde zı hucoone ha'as?

31-32 Manbışe Yusufun tanalinbıd alyat'u, q'ına givk'u eb ülyööq'ə. Qiyğale çocaaşe man rangbınan tanalin dekkısqa adı eyhen:

– Şak'le in avaykı, ilekke, man tanalin yiğne duxaynee, deşxhee, dişene?

33 Dekık'le tanalinbı qıvats'ı eyhen:

– İn tanalinbı yizde duxaynbıvud! Mana bahalne həyvanın orxhun ixhes! Hək'erar Yusuf qodu-soduvur!

34-35 Yaaq'ubee cune tanalinbı qıt'axxı, culqa palanbı alya'a. Mana duxayqa geer geşşu. Gırgın dixbı, yişba mang'us yik'bı heles savayle. Mang'us manbışıl k'ırı alixhes diykkin, eyhen:

– Zı ahaleeqa duxayna ak' avqu əlyhəəs.

Mana duxayqa geer məxür geşşu.

36 Mane Midiyanaşeer, Yusuf Misirne fironne g'aravulyçeeşine xəring'us Potifarıs massa hele.

Yusuf Potifarne xaa

1 Yusuf Misirqa qıkkı. Fironne g'aravulyçeeşine xəring'vee, Misirğançene Potifaree mana l'smı'l'lybışıke ileşşena.

2-7 Rəbb Yusufukaniy vor, mana gırgın kar uftanda ha'as həsiləxhenaniy. Yusuf Misirğançene xəring'une xaaniy axvana. Mang'une xəring'uk'le g'ecen, Rəbb mang'ukavur, mang'vee gırgın işbı uftanda həsilya'avud. Yusuf xəring'une ulesqa yugra qarı, mang'uke xəring'vee cusdacar nukar ha'a. Xəring'vee Yusufuke cun xav vuk'lek ikkekana hı'l, cun gırgın karıd mang'une xıleqa quvu. Mang'vee Yusufne xıleqa xaanaiy karana xəbvalla quvuyle qiyğa, Rəbbəe Yusuful-alla Misirğançeng'une xaas barakat hoole. Potifarne xaa, çolee, gırgıne karee Rəbbina barakat g'ooce giviyğal. Mang'vee cun gırgın kar Yusufne xılyaqa qele, mang'une vuk'ulee otXHun-ulyodğuyte ğayrı medın vuççud eyxhe deş.

Yusuf tanaler, aq'vayler micagra ıxha. Sabara gah ılğevç'uyle qiyğa, xəring'une xhunaşşeyna Yusufulqa ul gipxhı eyhen:

– Qora zaka g'alixhe.

8-9 Yusufus man ha'as ikkiykan deş. Mang'vee mæng'ı'k'le eyhen:

– Zı inyaanang'a xəring'uk'le cune xaa hucoo ıxhay, nen ıxhay ats'a deş. Zı həşde ine xaa xərna eyxhe. Yizde xəring'vee cune xaadın gırgın kar vale ğayrı yizde xıleqa quvu. Saccu ğu, cuna xhunaşşeva, qideele. Zı nəxüidne məxdun qəlasın he'e? Man he'ee Allahne ögeyir xənnə bınahee k'eyxhas!

10 Mæng'ee man yiğıs Yusufuk'le eyhe ıxha, Yusufusmee mæng'ı'ka ixhesır, g'alixhasır ikkan deşdiy.

11-15 Yusuf sa yiğıl cune işiqar qihna xaaqa ikkeç'e. Xaane insanaaşike ar vuşucar ıxha deş. Mæng'ee mana tanalinçike aqqı «Zaka g'alixheva!» eyhe. Yusufəe tanalinbı mæng'ı'ne xıle g'ali'l g'aqa hexva. Zəiyfayk'le g'acuyng'a, Yusufəe tanalinbı cene xılevud g'ali'l hixu, mæng'ee xaane insanaaşılqa onu'u eyhen:

– İlyaake, vuşde xəring'vee şi tesser hee'ecenva cühüt şasqa arı! Mana zaka g'alixhasva zasqa qarı, zımee xəbna ts'ir hav'u!

Yizda ts'ir g'avxhume, mang'vee tanalinbı g'ali'ı g'aqa hixu!
16-18 Potifar xaaqa sak'alarmee, mæng'ee Yusufun tanalinbı
cesne havace. Mæng'ee adamiysıd akaran karbı yuşanı'ı, eyhen:
– Ğu inyaqa ariyne nukar cühüt'e, zı tesser he'esva zasqa
ikkeç'u, zı manke k'arats'ana ts'ir hav'u! Ts'ir g'avxhu mana
tanalinbıd g'ali'ı, g'aqa hixu.

Yusuf zindaneeqa araççe

19-20 Yusufne xəring'uk'le xhunaşseyın «yiğne nukaree zak in
hı'ı» cuvabbı g'ayxhesse, mang'us k'yabaylena. Yusuf aqqı
zindaneeqa, paççahın avqvuyınbı havaacene cigeeqa qele.
21-23 Rəbb Yusufukaniy vor. Yusufus Rəbbe yugvalla ha'a:
zindanne xəring'une ulesqa mana yugra qarayle. Zindanne
xəring'vee zindane avqvuyın gırgınbı Yusufne xılyaqa qoole.
Maa'ad ha'ane gırgıne işbışis Yusufeni yəbvalla haa'a.
Yusufusqa quvuyne işbışde nençikacar zindanna xərna
ilyakkana deşdiy. Rəbb cukava, Yusuf gırgın işbı uftanda ha'as
həsilexhenaniy.

40

Avqvuyınbışın nyak'bı

1-7 Sabara gah ilğevç'uyle qiyğa, Misirne paççahne
insanaaşee, ulyoğan helenbışde xəring'veyiy gıney qecenbışde
xəring'vee paççah qəllamışxhesın kar ha'a. Manbı avqu
g'aravulyçeeşine xəring'une xaane, Yusuf aqqıne zindaneeqa
qoole. G'aravulyçeeşine xəring'vee manbı qoolenbı Yusufusqa,
Yusufee manbışis k'ılvalla hee'ecenva.

Misirne paççahna ulyoğan helenayiy gıney qecena
sabara gahna zindanee avxuyle qiyğa, sa xəmdə manbışik'le
curayn-curayn mə'nabınan nyak'bı g'ece. Yusuf miç'eer
manbışisqa qarımee, manbışe aq'vabı havaxanı'ı g'ece. Yusufee
cuka sacigee xəring'une xaa, zindanee havaacene fironne
insanaaşike qidghın ha'an:

– Nya'a g'iyna aq'vabı havaxanı'ı?

8 Manbışe mang'uk'le eyhen:

- Nyak' g'acu, man nyak' nen eyheniy, eyhes əxəna deşur. Yusufee manbışik'le eyhen:
 - Nya'a Allahee dişde ats'al hele, nyak' hucoova eyheniyva eyhesın? Hinnalan man zas yuşan he'e.
- 9-11 Ulyoğan helenbışde xəring'vee cun nyak' yuşan hı'ı eyhen:
- Zak'le nik'ek yizde ögee t'imilena tayang g'avcu. Mane t'imilene tayangıl xheyible tübəəyiy. T'ur qı'ğə-qı'ğə mançin t'et' g'avhu, t'imıl aleyli'ı. Yizde xıle fironun k'olaniy vod, zı man ts'ets'ybı fironne k'oleeqa hoç'un, yicid fironusqa q'uvu.
- 12-15 Yusufee mang'uk'le eyhen:
- Man in eyhen vodun: xheyible tübəə xhebıllə yiğ eyhen vodun. Xhebne yiğile fironee ğu zindaneençe qığavhu yisseyne işılqa sak'ala'as. Şenkiyn xhinne mang'us ulyoğan helena ixhes. Hucoon ixhes, gırgın kar yəqqı'lqa gitxhumeə, zı yik'el qale'e. Zas sa yugvalla hee'e, fironusne yızın do ağmış he'e. Zı ine zindaneençe g'attixhan he'e. Zı cühüt'yaaşine cigeençe qöquna vor, inyayıd zı zindaneeqa gixhasın vuççud hı'ı deş.

16-17 Gıney qeceng'uk'le Yusufey nyak' yugvalis yuşan ha'a g'acu eyhen:

– Zak'leme nik'ek yizde vuk'lel oo xheyible ç'emçe cagvarane gıneyna g'avcu. Oğane ç'emçe'e fironusva hı'ıyn curayn-curayn gıney ıxha. Mane ç'emçe'ençis şit'yaşe k'ufarniy ı'xiyxə.

18-19 Yusufey inəxüd eyhe:

– Man in eyhen vod: xheyible ç'emçe'e, xhebille yiğ eyhen vod. Xhebne yiğile fironee gu zindaneençe qığavhu, yiğna vuk'ul candakike curav'u, candak yivele qı'xəs. Şit'yaşed cis k'ufar ı'xəs.

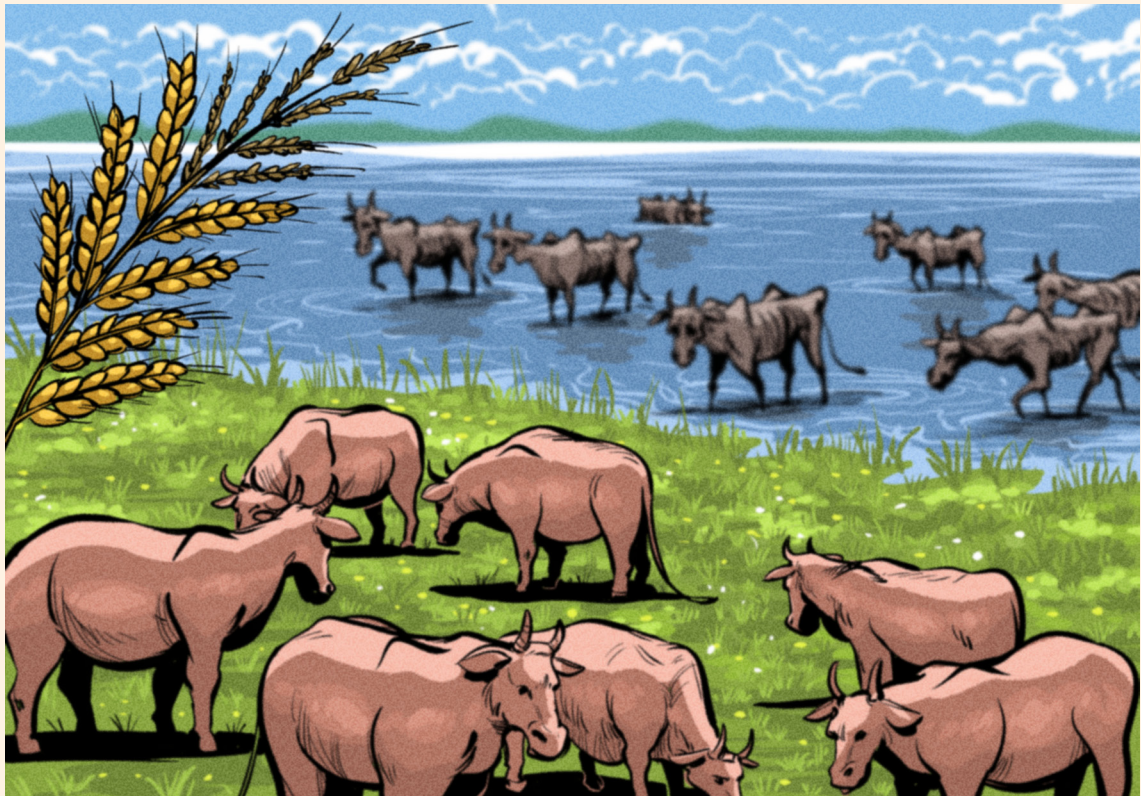
20-22 Xhebne yiğile fironun yedike ıxhayn yiğ eyxhe. Mang'vee cune insanaaşis otxhun-ulyodğuy hele. Ulyoğan helenayiy gıney qecena zindaneençe qığav'u, cune insanaaşine hiqa qavayle. Ulyoğan helenbışda xərna şenkiyn xhinne cune işilqa sak'ala'a, mang'veyid ögiylin xhinne k'ola fironne xıleqa qele. Gıney qecenabışda xərnar givayxanna. Gırgın kar Yusufey uvhuyn xhinne eyxhe.

23 Ulyoğan helenbışde xəring'vee Yusuf yik'el qalya'a deş, yik'el hixanı'ına.

Fironuk'le g'acuyn nyak'bı

- 1-4 Q'ölle sen ılğeç'uyle qiyğa fironuk'le inəxdun nyak' g'ece: mana Nil eyhene damayne mıglek ulyorzul eyxhe. Dameençe yighıble micagna tavulyna zer qığevç'u, damayne mıglek uxhiyxhan giyğal. Mançile ğayrı dameençe meeb yighıble qəlana, k'üvəna zer qığooç'e. Manbı atk'ın şenesa zerbışde k'ane damayne mıglek ulyoyzar. Qəlaneyiy k'üvəne zerbışe yighıble micagna tavulyna zer höögəna. Mane gahıl firon nik'ençe muğur qexhe.
- 5-7 Mana meer nik'eeqa ark'iniys, medın nyak' g'ece: sa sukune cucukeençe yighıble gyavts'una micagna sukena gıt'y (sunbul) ələə g'ooce. Mançile qiyğa şargıne mıtsee gyotxhuniyn yighıllə k'üvən suken gıt'y aleylə. K'üvəne sukunee gıt'yın yighıble micagna gyavtsuna sukuna gıt'y höögəna. Manke firon muğur qexhe, man sa nyak' ıxhay ats'axhen.
- 8-13 Miç'eer mana suğotsuyng'a cusda ciga iveeke deşiy. Misirin nekke k'oran ək'elikan insanariy cadu ha'anbı mang'vee cusqa saa'a. Fironee manbışis cun nyak' yuşan he'eeyid,

manbışik'le ats'axhe deş man hucoo eyheniy. Ulyoğan helenbışde xəring'vee fironuk'le inəxüd eyhe:

– Fironuk'le eyhesın cuvab zas həşde yik'el qadı. Sa yiğıl firon it'umra cune nukaraaşılqa qəllamışxha, mang'vee zınar gıney qecenbışda xərnar g'aravulyçeeşine xəring'une xaane zindaneeqa akkya'a. Sa xəmdə yişde q'öng'uk'lesana curayn-curayn mə'nabınan nyak'bı g'ece. Maa'ar şakasana g'aravulyçeeşine xəring'una nukar, cühüt' cehiliyne. Nik'ek g'acuynbı şı mang'us yuşanı'ı. Zak'leyiy şeng'uk'le curayda-curayda, yişin nyak'bı nen eyhenniyva mang'vee uvhuyn. Gırgın kar mang'vee eyhəxüd ıxha. Zı yizde yisseyne işılqa sak'ı, gıney qecenar gıvarxınna.

14-15 Fironee Yusuf cusqa qoyt'al. Mana hamankecar zindaneençe qığavhu, vuk'ul gyapxhı, tanalınbı badal hı'ı, fironusqa qarayle. Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Zak'le sa nyak' g'acu, man nen eyhen ıxhay, şavussecad eyhes dəxı'yn. Zak'le g'ayxhiyn, vasse nik'ek g'acuynbı nen eyhenbıyiyva eyhes əxəvud.

16 Yusufəe inəxüd eyhe:

– Man zaken deş vod. Allahee fironus kara'əən alidghınıy qelesın.

17-21 Fironee eyhen:

– Zak'le nik'ek g'acuyn, zı Nil eyhene damayne mıglek ulyorzulyur. Dameençe yighıble tavulyna micagna zer qıgevç'u, damayne mıglek uxhiyxhan giyğal. Mançile qiyğa yighıbleb geeb qəlana, həlale g'a'aypxhına zer qıgevç'u. Misirvolle zak'le məxdun qəlan zerbı g'acu deşdiy. K'üvəneyiy qəlane zerbışee, yighıble ts'eppa dameençe qıgevç'una tavulyna zer opxhunna. Tavulyun zerbı mançine vuxhnyaqa atk'ıneyid, mançin vuxhunbu mə'lim hidi'iybı. Manbı nəxüdiy vod, həməxüdüd axuynbı. Manke zı muğur qıxha.

22-24 Qiyğa zak'le nik'ek in g'acu: sa sukune cucukeençe yighıble gyavts'una yugna sukena gıt'y alyabı. Mançile qiyğad yighılle şargıne mıtsın gyoxhxhani'iyın k'üvən, q'əran sukun gıt'y aleylə. K'üvəne sukune gıt'yın yighıble yugna sukuna gıt'y hööğəna.

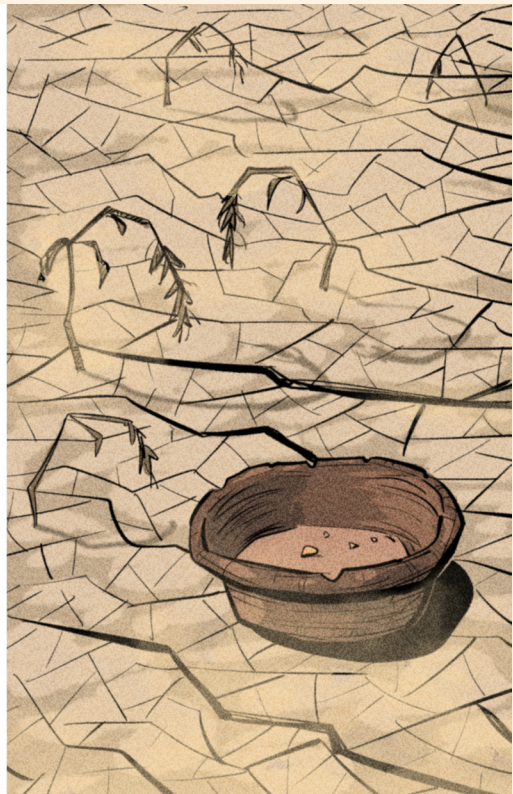
İn nik'ek g'acuynbı, zı cadu ha'anbışis yuşanı'iybı. Zak'le

man nen eyheniy, eyhes əxəna dexhana.

25-27 Yusufə fironuk'le eyhen:

– Fironne nyak'bışe sa karake yuşana'a. Allahee, vucee ha'asın kar fironus ats'axhya'a. Yighıble tavulyna zeri yighıble yugna sukuna gıt'y yighılle sen eyhen vodun. Mane nyak'bışe sa karake yuşana'a. Mançile qiyğa qığevç'una yighıble k'üvənayiy qəlana zerıb, şargıne mıtsee gyopxhunna yighıble q'ərana sukuna gıt'yıb, yighılle sen eyhen vodun. Man yighılle senna mısvalla vuxhes eyhen vodun.

28-32 Zas fironuk'le manvaniy eyhes ıkkən, Allahee, vucee ha'asın kar fironus ats'axhya'a. Sık'ınne gahıle Misir geed barakanan yighılle sen g'ığalas. Mançile qiyğa yighılle senna məxübna mısvalla vuxhes, Misir vuxhana ögiylına baraka mançin yik'el hivxanaa'as. Mıvalin nyaq'v q'əra qaa'as. Mana mısvalla məxüb yı'q'ba ılğevç'uva, ögiyl vuxhana barakat ulesqa qavaales deş. Fironuk'le man nyak' q'ö'es g'acuyng'a, Allahee man kar hək'edad sık'ınne gahıle vuk'lelqa qalya'asınva eyhen ıxha.

33-36 Mançil-allar fironee Misirne ölkayna xərna gixhxhesda ək'elikanayiy ats'aalikana insan t'abal he'ecen. Fironee ölkavolle cun insanar ç'ak'ınbı xhinne gyuvxhecen, Misir sav'uyne sukuke manbışe xhob'esda pay barakanane yighne senna see'ecen. Hasre manbışe mane yugne senbışee alyabına mana suk şaharbışee, fironee əmr hav'uyın xhinne, see'ecen. Man sı'ıyn gırgın kar Misirilqa qalesde yighne mıssıne seniys ixhecen, ögiyle qööne mane yighne mıssıne senec ölkəebınbı xhal hımabat'acenva.

Yusufun Misirna xərna ıxhay

- 37-38 Fironusiy cune insanaaşis mana fıkır yik'eençe vooxhe.
Mang'vee cune insanaaşik'le eyhen:
– İna insan xhinnena şok'le Allahın Rı'h vodnana insan aveekesdane?
- 39-40 Fironee Yusufuk'le eyhen:
– Vak'le Allahee in karbı haguxhee, man vale ats'alikana, vale k'orane ək'elikana deşdava eyhen vodun. Zı şu yizde xaana xərna giyxhe, yizde ölkayne gırgıng'vee şu uvhuyn ha'as. Saccu zı paççah xhinne vale xərna ixhes.
- 41 Fironee Yusufuk'le meed eyhen:
– Həşdiyle ilekke, zı şu bıkırne Misirna xərna giyxhe.
- 42-43 Mang'vee cune t'ubelyna t'ucva g'avşu Yusufne t'ubelqa qaa'a. Mang'ulqa nekke yugne katanıke hı'ıyn g'üvənan tanalınbı ali'ı, gardanılqab k'ınəəğəyke hı'ıyn t'exa qalya'a. Fironee mang'us cune daşk'abışın qöd'esın hele. Qiyğab manbışile hiib əlyhəəne cune insanaaşılqa əmr hav'u eyhen:
– Yəq' hevlecenva ts'irbı he'e.
İnəxür fironee Yusufuke Misirnacar xərna ha'a.
- 44 Fironee Yusufuk'le eyhen:
– Firon zı ixheyir, şu ittevhu bıkırne Misiree şavacad t'ub ı'ğviykaraa'as deş.
- 45 Fironee Yusufus Safnat-Paneah do giyxhe. Mang'us xhunaşşe yixhecenva On eyhene şaharne kaahinna Fotiferanna yiş Asnat heele. Yusuf mançer ayk'anna bıkırna Misirna ölka alycaaxhvas.
- 46-49 Misirne paççahısnee, fironusnee işilqa giyğalang'a,

Yusufuqa xhebts'al (30) senniy vod. Mana fironusse qığeç'u, Misirvolle alycaxxvas ayk'an. Barakatnane yighne senee ç'iyeyn geed xəttə kar aleylya'a. Mane barakatnane yighne senee Misiree alyadıyn gırgın kar Yusufəe şaharbışeeqa sa'a. Hucooyiy mane şaharne hiqiy-allane çolbuşeençe sı'ı, mane şahareeyid g'alyadaççe ıxha. Yusufəe deryaheena g'um xhinne geeb suk saa'a, mang'vee mana qəpqəs dyooxheva qəbəqqə deş.

50-51 Yusufus, mıssın senbı qalesse, On şaharne kaahinne Fotiferanne yişşe Asnate q'öyre dix uxu. Mang'vee ts'errıyene duxayn do Menaşşe (*yik'el hixana'as*) gıxhxhı eyhen:

– Man do zı mançil-alla gıxhxhı, Allahee zı ts'ıts'ı'inbıyiy dekkın xav yik'el hixana'as hassırva.

52 Mang'vee q'ör'esde duxayn do Efrayim (*barakatnana*) gıxhxhı eyhen:

– Man do zı mançil-alla gıxhxhı, zı mane cıgee uts'ur ts'ıts'e'eyid, Allahee maa'ar zı barakatnana hı'ı.

53-55 Yusufəe uvhuyn xhinne, Misiree yıghılle barakatnan sen g'attıtxhın, yıghılle mıssın sen gıyğal. Mıssıvalla gırgıne cıgabışee vooxhena, saccu Misirıl oxhanasın kar dena idyavxu.

Misirne cəmə'ətın oxhanasın kar g'at'umee, manbı k'yokkanbı fironusqa oxhanasın kar heqqas. Mang'vee cəmə'ətık'le eyhen:

– Hudoora Yusufusqa havak'ne, mang'vee uvhuyn he'e.

56-57 Ç'iyeyn aq'vavollete mıssıvalla vuxha. Misir mısvalla geeb xəb qooxhe g'avcu, Yusufu suk sav'uyn cigabı aaqı, mançe Misirbıışis suk massa hoole giyğal. Gırgıne ölkabıışee it'umna mısvalla gibğılil-alla, gırgınəəng'ançe insanar Yusufusqa abayle vuxha suk alivşes.

42

Yusufun çocar Misirqa abayle

1-2 Yaaq'ubık'le Misir suk vobva ats'axhamee, mang'vee dixbıışık'le eyhen:

– Nya'a şu sana-sang'uqa ilyaaka avxu? Zak'le g'ayxhiyn Misir suk vobubva. Havak'ne mançe şasda suk alivşe, deşxheene şi xhal hapt'as.

3-5 Yusufna yits'iyre (10) çoc suk alivşesva Misirqa havayk'an. Saccu Yusufna çoc Benyamin Yaaq'ubee çocaaşıka g'ıxele deş. Mana qəyq'ənnə Benyaminik sayid sa kar eyxheva. Kana'anaaşine cigabıışee mısvalybıva, suk ulyooşenbışıka İzrailin dixbıb abı vuxha.

6-7 Yusuf bıkırne ölkayna xərnaniy, Misirvolleteb suk vuceeniy massa hoole. Yusufun çocar abıyng'a mang'une ögiyl ç'iyelqame k'yobzuriynbı. Yusufuk'le cun çocar g'avcuykum qıvats'eeyib, qıvdyats'inçılqa hadaççe. Manbışıka mana sacurayracar eyxhe. Yusufu manbışıke qiyghanan:

– Nənçene şu abı?

Manbışe eyhen:

– Kana'ane ölkeençe, otxhanan kar alişşes.

8-9 Yusufuk'le cun çocar qıvaats'anbı, çocaaşıq'lemee vuc qıvats'ı deş. Yusufus cehilynang'a çocaaşine hək'ee g'acuyn nyak'bı yik'el qadı, manbışıq'le eyhen:

– Şu casusarıb, ölkayn it'um hidi'iyndı cigabı ats'axhxhesıb abı!

10-11 Çocaaşe mang'uk'le eyhen:

- De'eş, yişda xərna, yiğın g'ular otxhanan kar alişşes abı. Yişin gırgınbı sang'un dixbı vob. Yiğın g'ular qopkuyn insanar vob, şi casusar deş vob.
- 12 Yusufee manbışik'le eyhen:
 – De'eş, şu abıynbı g'aces, nyaadiy yişde ölkayn it'um hidi'iyın cigabı!
- 13 Manbışe eyhen:
 – Şi yiğın g'ular yits'ıq'öyre (12) çoc vob, Kana'anne cigeençene sang'un dixbı vob. Yişda k'ınna çoc dekkıne k'ane vor, manasar xəəqa-ç'iyeeqa ıxha.
- 14-16 Yusufee manbışik'le eyhen:
 – Gırgın kar zı şok'le uvhuyn xhinnevud, şu casusarıb! Zı şu inəxüb siliys üvxəs: fironne vuk'lelen k'ın g'iysar, vuşda k'ınna çoc inyaqa ittyareene, şosse inçe əlyhəəs vəəxəs deş. Vuşda sa g'axıle k'ınna çoc ayrecen, avxuynbıb inyaa avqvas. Manke zak'le g'acesın şu eyhen horee-hək'enee. Deşxheene, fironne vuk'lelqa k'ın ixhecen, şu casusarıbva!
- 17-21 Yusufee manbı xheбіlle yiğna zindanee havaacı.
 Xheбіd'esde yiğıl Yusufee manbışik'le eyhen:
 – Zı Allahıle qəyq'ənnə: zı uvhuyn he'eene, şu üç'übbə aaxvas. Şu qopkuyn insanarxhee hasre vuşda sa zindane axvecen, mansanbışemee xaa'ab mıssıba avxuynbışis suk vukkeecen. Qiyğa vuşda k'ınna çoc zasqa ayre. Məxüđ zak'le ats'axhxhesın, şu eyhenbı hək'enbıyee, deşxhee dişeeene. Mançika şunab hapt'iyke g'attivxhanasınbı.
 Mançis çocaaşe ho'ova eyhe. Manbışe sana-sang'uk'le eyhen:
 – Hək'ebab şi çocus hı'iyıncına cazaa vob ts'its'aa'a. Mang'vee şalqa miz ky'a'ang'a, şak'le mang'uk qitxhuyn divan g'acı, şi mang'vee uvhuyn hı'ı deş. Mançil-allad yişde vuk'lelqa in divan adı.
- 22 Ruvanee manbışik'le inəxüđ eyhe:
 – Zı uvhu dişdiy gadeys pisvalla hımaa'a, şumee zal k'ırı alixxhı deş. Həşdeb şi mang'une ebal-alla cazaa ts'its'aa'a.
- 23-24 Çocaaşik'le ats'a deşdiy Yusufee col k'ırı iliyxheva. Mana manbışika sak'ala'ang'une kumagıkva yuşan ha'a ıxha. Yusuf çocaaşisse şaqana ark'ın, geşşena. Qiyğar meer cosqacar sak'ı,

manbışika gaf haa'a. Çocaaşine yı'q'neençe Şimon aqqeva əmr haa'a. Qiyğaler mana manbışik'le g'ece-g'ece iyt'alna.

Çocar Kana'aneeqa siviyl'al

- 25-27 Yusufə əmr haa'a manbışın balagbı sukun gyats'e'e, co adıyn nuk'rad conecad balagbışeeqa gixhxhe, yəqqı'sıd oxhanasın kar hele. Həməxüdüd ha'an. Çocaaşe suk əməleeşılqa alıvxhu, mançe avayk'ananbı. Manbışde sang've xəmə g'aahane cigee əməleys yem helesva balagın ghal aaqıyng'a, balagne ghalee cun nuk'ra g'ece.
- 28 Mang'vee çocaaşik'le eyhen:
– Yızın nuk'ra sak'ıyn, haane yizde balageevud.
Manbışın yik' aqqaqqa, qəpqı'n sana-sang'uk'le eyhen:
– Şak Allahee hucooyiy hı'ı?
- 29 Manbı dekkıne k'anyaqa Kana'anne cigabışeeqa qabı, mang'us vuk'lelqa qadıynbı inəxüdüd yuşan ha'a:
- 30-34 – Şene ölkayna xərna şaka sacurayracar yuşan hı'ı.
Mang'uk'le həməxüdüd ats'axhxha, şi menne ölkayn casusarnıyxan. Şımee mang'uk'le uvhuyn: «Şi qopkuyn insanar vob, casusar deş. Şi yits'ıq'öyre (12) çoc sa dekkın dıxbı vob. Sa yışda çoc xəəqə-ç'iyeeqa ıxha, k'ınna yışda çocur Kana'anne cigabışee dekkıne k'ane vor». Şene ölkayne xəring'vee şak'le uvhuyn: «Şu qopkuyn insanar vuxhay inçike ats'axhxhes: çocaaşına sa yizde k'ane g'alerçe, şunab xızanbı mıssıvalıke g'attıxhan haa'as suk alyapt'ı hudoora. Mançile qiyğar k'ınna çoc zasqa ayre. Manke zak'le ats'axhxhesın şu casusaraye deşxhee, qopkuyn insanare. Qiyğaler vuşda çoc şosqa quvu, zı ine cigabışee iviykarasiy kar alışşes şosqa hassarasın».
- 35-36 Balagbı haç'a'ang'a çocaaşik'le con nuk'ranan yut'elybı caa'ad iveeke. Cocarıb cona dekkır nuk'rabı g'acu qəvəyq'ənanbı. Yaaq'ubee manbışik'le eyhen:
– Şu zı dıxbışkena hı'ı! Yusufır deşda, Şimonur deşda, həşder Benyamin qıkkekkı! Man eyxhen gırgın zak eyxhe!
- 37 Ruvenee dekkık'le inəxüdüd eyhe:
– Ğu mana yizde xıleqa qele, zı mana vasqa sak'al ha'asda. Zı mana vasqa sak'al hıde'eene, yızda q'öyursana dıx gyapt'e.
- 38 Yaaq'ubee eyhen:

– Yizda dix Benyamin maqa şokasana ı'qqəs deş. Yizde xhunaşşeyke Raahileyke sa hamana axu, mang'una çoc qik'una. Sayid mang'une vuk'lelqa yəqqə sa kar qadeene, zı q'əsvalee mane uts'uruka ahaleeqa əlyhəəs.

43

Misireeqana q'öb'esda safariy

- 1-2 Kana'anaşine cigabışee mısvalybı geedniy qeetxha. Çocaaş Misirğançe abına suk opxhun g'apt'ımee, dekkee manbışik'le eyhen:
- Havak'ne şas sık'ının oxhanasın kar alışşe.
- 3-5 Yahudee mang'uk'le inəxüü eyhe:
- Şene insanee şas yugda g'ayxhı'iyn, yizde ulesqa qımaale şokasana vuşda çoc dexhene. Ğu çoc şaka g'axuvuynxhiy şi hapk'ın vasın otxhuniy ileşşeyiy. Ğu mana g'ixdevee, şi maqa vüqqəs deş. Şene insanee şak'le uvhuynniy çoc ittyare yizde ulesqa qımaale.
- 6 Manbışde dekkee İzrailee eyhen:
- Nya'a şu zalqa ina ver ablyav'u, nişisne şu şene insanık'le

- uvhu şoqa sayır çoc vornava?
- 7 Manbışe eyhen:
- Mane insanee yişdeyiy yişde xizanbışde hək'e geed qidghınbı hı'ı: «Həşde dek üç'ürne vor? Merna şoqa çoc vornane?» Şınad mang'une alidghınıybışis cuvabniy qele. Nya'a yişde ək'eleeqa qadayleyiy, mang'vee çoc ayreva eyhes ıxhay?
- 8-10 Yahudee dekkık'le İzrailik'le eyhen:
- Gade g'aykke, şı əlyhəəs. Ğunar, şınab, uşaxarıb hidyapt'ı manke üç'übba aaxva. Zı mang'ul-alla vas cuvab qeles, ğu mana zake qiyghne. Zı mana vasqa qidyaree, yiğne ögiyl ulyozar hide'ee, zı yiğne ögiyl qik'asmee vuk'ul avqa ixhes. Şı vaxt ılığıdyavhunaxhiy, həşdilqasse q'öneyəqees hapk'ın qabı vooxheyiy.
- 11-14 İzrailee eyhen:
- Mennəxüd dexhexhenee, şu in kar he'e: q'oç'ebışeeqa ine cigayne inette yugne meyvabışike, qiyğale xhinne balyzam, sık'ının itv, ədviyat, ətriyat, püste, badam sı'ı mane insanıs pay xhinne ıkkee. Q'öd şene ögiylinmeen nuk'ra aleet'e. Balagbışeead yı'q'əlqa qadıyn nuk'rad ıkkı vuşde xıleka sak'ale'e, sayib manbı balagbışeeqa yugba ilydyaakı vooxhe. Çocur alyart'u, mane insanne k'anyaqa savk'le. Gırgın əxəne Allahee mana insan şos məxür g'üvəna qe'ecen, mang'veeyir vuşda şenasa çociy Benyamin şoka xaaqa savaak'alas havaasrecen. Zınar uşaxarşikena ixhesxhee, hasre ixhecen.
- 15-16 Çocaaş Benyaminır, paybıd, q'öd şenimen nuk'rad alyat'u hamankecab gyabak'anbı yəqqı'lqa. Misirqa hipxhır manbı Yusufusqa qavayle. Yusufuk'le Benyaminır manbışika sa cigee g'acumee, cun xav vuk'lek ıkkekang'uk'le eyhen:
- İn insanar yizde xaaqa quvku, həyvan gyuvk'u ç'əra qee'e, manbışe zaka yı'q'i'hiyn karbı oxhanas.
- 17-18 Mane insanee Yusufne cuk'le nəxüdiy uvhu həməxüdüd ha'an: man insanar quvkekkanbı Yusufne xaaqa. Manbışe co Yusufne xaaqa quvkekkava qəpqı'n eyhen:
- Şene ögiyl balagbışee sak'alı'iyne nuk'ral-alla şı quvkekka. Mang'us şalqa xıl g'ot'alas, şale ğamxha əməler g'ayşu, şake nukarar haa'as vukkan.
- 19 Manbı xaaqa əkkəne cigee Yusufne xav vuk'lek

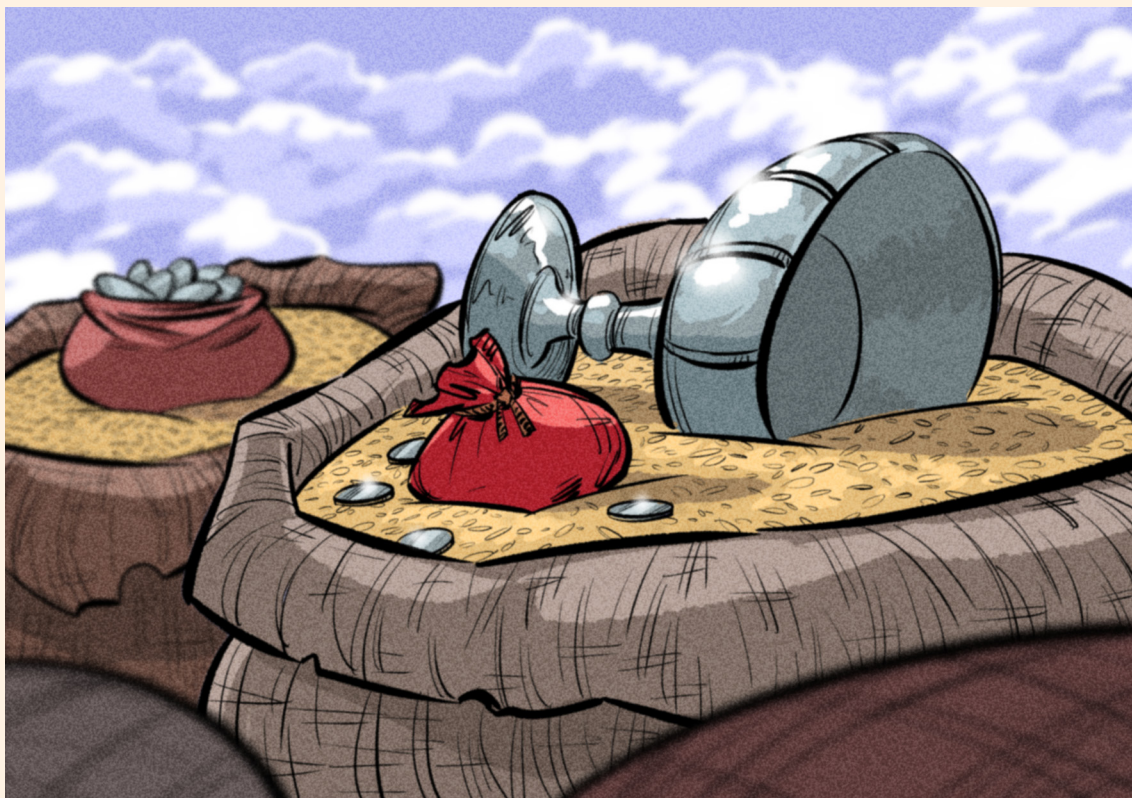
- ikkekang'usqa qeepxha inva eyhe:
- 20-22 – Yişda xərna, şi şene ögiylib otxhanan kar alışşes abıynbınıy. Şi xəmdə aaxvane cigee balagbışın ghalybı aaqiyng'a, gırgıng'uk'le cun nuk'ra nəxüdiy vod k'ıl qidexha balagne ad iveeke. Həşdə man şi yişdə xıleka yı'q'əlqa sak'ala'a. G'iyniysın otxhuniy alışşesınıd şi nuk'ra curayda adı. Şen nuk'rad şavaame yişdə balagbışeeqa gıxhxı, ats'a deş.
- 23-25 Xav vuk'lek ikkekang'vee eyhen:
- Gırgın çine cigal vod, qıməəq'ən. Vuşdeyiy vuşdə dekkıne Allahee man nuk'ra vuşdə balagbışeeqa gıxhxı. Şu şene ögee adıyn nuk'ra zasnə vod.
- Qiyğaler Şimon manbışisqa qığayhe. Mane insanee çocar qavaylenbı Yusufne xaaqa. G'elybı hoğalasın manbışis xhyaniy əməleeşisın yemıd helen. Çocaaşik'le uvhuynng'a co Yusufuka yı'q'ı'hin kar maa oxhanasva, manbışe mana qalesse con paybı qığa'anbı.
- 26-27 Yusuf xaaqa qarımee, manbışe co adıyn paybı hagu, mang'une ögiyl çiyelqamee k'yoozaranbı. Yusufə manbışike qidghın ha'a:
- Co nəxübiyva? Şena şu eyhena vuşda q'əsda dek nəxürneva? Meernaneva həşdə?
- 28-29 Manbışe eyhen:
- Yiğna g'ul, yişda dek meerna, yugra vor.
- Manıd uvhu Yusufne ögiyl çiyelqamee k'yoozaranbı.
- Yusufə ul alivk'arav'uyng'a cune yedikena çoc Benyamin g'acu eyhen:
- Şena şu zak'le eyhena k'ınna çoc haynane?
- Qiyğa Benyaminik'le eyhen:
- Dix, Allahee vas yugun helen.
- 30-31 Yusufuk'le çoc g'acumee, mang'un yik' hoyç'an giyğal, geşşuy qadayle. Mana ek'ra qığəç'u, cune gozeeqa ark'ın yugra geşşena. Yusuf aq'va hodğul qığəç'e. Mang'vee geşşuy aqqı əmr haa'a:
- Otxhuniy qalle.
- 32-34 Otxhuniy mang'us curayda, çocaaşis curayda, mang'uka kar otxhane Misirbışis curayda qadayle. Misirğançenbışisse Cühüt'yaaşika sacigee kar oxhanas əxən deşdiy, mançile

Misirğançenbı həlyvəyq'ənanbınıy. Yusufne ögiyl çocar senbışis sik'ı çiçiqab qihna gyuv'araa'a. Manbı sana-sang'uqa ilyaakı mattebaxhenbı. Yusufne ögiylyne otxhuniybışike manbışisdab pay curaa'ana. Saccu Benyaminna pay mansanbışde paybışile xhoniyaqqee xəppa vuxha. Məxüdü manbışe mang'uka yugda otxhun-ulyoğan.

44

Avguna kasa

- 1-2 Yusufne cun xav vuk'lek ikkekang'ulqa əmr haa'a:
– İne insanaaşın balagbı cosse qıkkəs əxəsdemeene otxhuniyka gyats'e'e. Co adıyn nuk'rad conecad balagbışde ghaleeqa gixhxhe. Yizda nuk'rayna kasamee k'ining'une balageeqa vucee sukuke quvuyne nuk'rayka sacigee givxhe.
Şeng'vee gırgın Yusufne uvhuyn xhinne ha'a.
- 3-5 Miç'eed qıxhayng'a, in insanar cone əməleeşika sacigee yəqqı'l aa'anbı. Manbı şaharilee geerb əq'əna qepxha deşdiy, Yusufne xav vuk'lek ikkekang'uk'le eyheng'a:
– Ek'ra oza qıxha mane insanaaşıqa qihna hoora, avarq'ılymee manbışik'le eyhe: «Nişil-allane şu yugvalis pisvalla hav'u? Nişil-allane yizde xəring'una nuk'rayna kasa qöpqu? Mang'vee mançe ulyoğan, falika ilyakka. Şu qotkuda hı'l deş!»
- 6-9 Xav vuk'lek ikkekana manbışiqa avarq'ıl cuk'le uvhuyn manbışilqa hixhara'an. Çocaaşe mang'uk'le eyhen:
– Nişil-allane yişde xəring'vee məxdun cuvab eyhe? Şasse g'ulaaşısse məxdun kar ha'as əxəye! Şak'le balagbışee aveykiyn nuk'rad Kana'annee cigabışençe sak'alı'ı vas qadı. Nişil-allane şi xəring'une xaançe k'inəəğəyiy nuk'ra qöqəs? Hasre man kar şavusneyiy aveeykı, mana insan gik'ecen, avxuynbıb xəring'us nukarar vuxhecen.
- 10 Mang'vee eyhen:
– Şu yugda uvheeyid, hasre inəxüdü ixhecen: man kar şavusneyiy aveeykı mana yizda nukar ixhecen, mansanbışil bınah aaxvas deş.
- 11-13 Çocaaşe zarada balagbı gyaqqı çin ghalybı aaqa.
Xav vuk'lek ikkekang'vee xəring'ule girğıl k'ining'ulqamee

t'abala'ana, kasa Benyaminne balagee iveeke. Çocaaşe cok qitxhuyne divanıke tanalinbı qıt'axxa'a. Qiyğa əməleeşilqa karıd alixhıxhı siviık'alanbı şahareeqa.

14-15 Yahud çocaaşika sacigee Yusufne xaaqa qarayle. Mane gahıl Yusuf xaa eyxhe. Manbı Yusufne ögee ç'iyelqamee k'yoozaranbı. Yusufee manbışik'le eyhen:

– Şu hı'ıyn hucoone? Şok'le ats'a dişdiy, zına xhinnena insan falika ilyakkıme gırgın g'ecen?

16 Yahudee eyhen:

– Şi xəring'uk'le hucoovane, nenvane eyhes? Nəxübne şi qopkuynbı xhinne haagvas? Allahee şi hav'una bınah haagva. Həşde şınab, kasa neng'usneyiy avaykı manar, yişde xəring'un g'ular vooxhe.

17 Yusufee eyhen:

– Zı məxdun kar ha'as deş. Kasa şavusneyiy aveykı mana yızda g'ul ixhes, mansanbıb qı'dəpq'ı'n dekkısqa savk'le.

18-20 Manke Yahud mang'usqa qıxha eyhen:

– Yızda xərna hucoone ixhes, yiğne g'ulus xəring'uk'le cuvab eyhes hasre. Ğu firon xhinnena insan ixheyir, ğu

yiğne g'ululqa qəllamışmexhe. Şenke xəring'vee g'ulaaşike qiyghınnıy: «Şoka dek, çoc vornane?» Şi manke xəring'uk'le uvhuynniy: «Şaqa sa q'əsda dek vorna, cuqar qəsvalee ıxhana sa k'ınna dix vor. Mang'una çoc qik'una, cune yedine dixbışike mana sa axu, dekkısır mana geer ıkkın».

21-23 Manke ğu yiğne g'ulaaşik'le uvhuynniy: «Mana zasqa ayre, zak'le g'aces». Şınad xəring'uk'le uvhuynniy: «Gadeysse dek g'alerçes əxə deş, g'alerçeyir, dek qik'asda». Ğumee yiğne g'ulaaşik'le şak'le uvhuynniy: «K'ınna çoc ittyareene, sayıb yizde ulesqa qımaale».

24-26 Yiğne g'ulusqa, yişde dekkısqa sapk'ılınq'a, yişde xəring'vee uvhuyn mang'us yuşanı'ıyn. Yişde dekkee uvhuyn: «Meeb havak'ne şas sık'ının otxhuniy alişşu alle». Şimee uvhuyn: «Vüqqəs vəəxəs deş. Saccu yişda k'ınna çoc şaka ı'qqəxhee, şasseb maqa vüqqəs vəəxə. Şasse şeng'usqa qeepxhes vəəxəs deş, k'ınna çoc şaka dexheene».

27-29 Yiğne g'ulee yişde dekke, şak'le uvhuyn: «Şok'le ats'an yizde xhunaşşee Raahilee zas q'öyre dix uxu. Sa dix yizde k'anençe ark'ın sak'ı deş, zınad uvhuyn: hək'erar mana sa bahalne həyvanın qodu-sodu ixhes. Həşdilqamee zak'le mana dix g'acur deş. Şu inasa dixır alyart'vee, mang'uned vuk'lelqa sa kar qadeene, ahaleeqa şu yizda cagvarana vuk'ul uts'uruka quvkees».

30-31 Həşde şassee yiğne g'ulusqa yişde dekkısqa savaak'alas vəəxəs deş. Mana mang'us geerxhe ıkkıykanna. Mana gade şaka g'ıdecveene, yik' qotxu qik'asda. Manke yiğne g'ulaaşe dekkına cagvarana uts'urun gyavts'una vuk'ul ahaleeqa quvkees.

32-34 Yiğna g'ul eyxhena zımee, dekkıs cuvab huvu uvhuyn: «Zı mana vasqa sak'alde'eene, yiğne ögiyl qik'asmee vuk'ul avqa ixhes». Hucoone ixhes, hasre gadeyne cigee xəring'us g'ul xhinne zı axvas, gader çocaaşika sark'ıl hooracen. Mana dena, nəxürne zı dekkısqa əlyhəəs? Havaasre zak'le dekkına vuk'ul uts'uruka g'umoocecen!

Yusufəe çocaaşik'le vuc vuşu ıxhay eyhe

- 1-7 Yusufusse öörxəs dəxhı' nukaraaşılqa ts'ir üvxiyxə:
 – Gırğınbı yizde k'anençe qığeepç'e!
 Yusufəe çocaaşik'le vuc vuşu ıxhay eyhemee manbışde k'ane vuşucar deşdaniy. Mana məxür axtıra geşşe giyğal, misirğançenbışik'le man g'ayxhı fironne xaane insanaaşis yuşan ha'a. Yusufəe çocaaşik'le eyhen:
 – Zı Yusuf vorna! Yizda dek meernane?
 Çocaaşisse mang'us alidghınıy qeles əxə deş, hucoome eyhesınbı manbı aaxvanbı. Yusufəe çocaaşik'le eyhen:
 – Zasqana qeepxhe.
 Manbı cusqana qepxhamee, eyhen:
 – Şu Misirqa massa huvuna çoc Yusuf zı vorna. Zı inyaqa massa huvuva şu qı'məəq'ən, şolqacab qəl hımaa'a. Allahee vuşda ı'mı'r havaacesva zı şole ögee inyaqa yəqqı'l hı'ı. Q'ölle sen ıxha ine cigabışee mısvalybı gidğılna, inçile qiyğa xholle sennad ezuyiy-qiyşiliy ixhes deş. Allahee zı şole ögee inyaqa xəbna suvabna iş haa'as, şu g'attivxhanav'u, ç'iyeyne aq'val havaacesva g'axuvu.
- 8-13 Mançil-allar zı inyaqa Allahee g'axuvu, şu deş. Mang'vee zake fironus dek xhinnena insan, cune xaana xərna, Misir ölkab vuk'lek vukkekana hı'ı. Zaraba dekkısqa apk'ın mang'uk'le eyhe, dix Yusufəe hayin vod eyhe: «Allahee zake Misir vuk'lek vukkekana hı'ı. Nimeeyiy əxə, zasqa ek'ra qora. Ğu Misir Goşen eyhene cigee axvas. Ğunar, yiğın kulyfatbıb, yiğın nevabıb, çavra-vəq'əd, yiğın gırğıncad kar zas k'ane ixhes. Maa'ar zasse vaqa ilyakkas əxəsda. Deşxheene, ğunayiy yiğna xizan, çavra-vəq'ə dağamiyvalee vuxhes. İnçile qiyğab xholle senna mısvalla vuxhes». Zı, Yusuf vorna şoka yuşana'ana, şok'led, yizde çoc Benyaminik'led man g'ecen. Misir zı nəxriy ats'a, şok'le inyaa hucooyiy g'acu mançına gırğınçına gaf yizde dekkıs hav'u, mana ek'ra zasqa ayre.
- 14-15 Yusufəe cuna çoc Benyamin xhilibışeeqa sı'ımee q'öyursana gyaaşə giviyğal. Qiyğa mang'vee avxuyne çocaaşisıd ubbabı hı'ı, geşşe-geşşe manbı xhilibışeeqa sav'u.

Qiyğale çocaaşə mang'uka meeb gaf hav'u.

16-18 Yusufun çocar abına gaf fironne xaane insanaaşılqa hiviyxhar. Mana gaf g'avxhuna fironur cun insanarıb şadeebaxhenbı. Fironee Yusufuk'le eyhen:

– Çocaaşik'le eyhe inəxüd he'ecen: «Vuşde həyvanaaşılqa kar alixxhı Kana'anne cigabışeeqa hudooracen. Qiyğab dekkır, xizanıb ana zasqa ablecen. Zı şos Misirın gırğınçile yugun ciga heles. Şunad ma'ad alyadıyn gırğınçile yugun kar oxhanas».

19-20 Sayid manbışik'le eyhe: «İnəxüd he'e: dekkısıniy vuşde xhunaşşeeşısın, uşaxaaşısın daşk'abı Misirğançe alyaat'u, gırğınbı inyaqa qudoora. Maa'ad axuyn vuşun kar qimiykan, Misireedın gırğınçile yugun kar vuşun ixhes».

21-24 İzrailıyne dixbışe həməxüdid ha'an. Yusufee fironee əmr hav'uyn xhinne manbışısın daşk'abıd, oxhanasın yəqqı'lqan otxhuniyıd helen. Manbışde gırğing'us sa tanalinbı hele, Benyaminismee xholle tanalinbıiy xhebıd vəş nuk'ra hele. Yusufee dekkısıva Misirın gırğınçile yugun kariy suk, gıney yəqqı'sın oxhanasın alixxhına g'able (20) əməle g'uxoole.

Mang'vee çocar yəqqı'l haa'amee manbışik'le eyhen:

– Yəqqı'l uğmooda.

25-28 Manbı Misirğançe qığeeç'ı Kana'anne cigabışeeqa dekkıne Yaaq'ubne k'anyaqa qabı, mang'uk'le eyhen:

– Yusuf meerır, vucur Misir xhinnene ölkayna xənavur!

Man g'ayxhı Yaaq'ubun yik' aqqaqqa, manbışe uvhuynçılqa hayexhe deş. Yusufee uvhuyn gırgın çocaaşe dekkıs yuşana'an. Vuc ıkkees Yusufee g'axuviyn daşk'abı g'acumee, Yaaq'ubun yik' cigeeqa qaylen. İzrailee eyhen:

– Həşde zak'le ats'axhxhayn yizda Yusuf meerır! Zak'le mançile yugun medın hucoone g'ayxhes! Hasre qik'asse sa hark'ın mana g'aces!

46

Yaaq'ubun Misirqa hark'ınıy

1-2 İzrailee cuka vodun gırgın sı'l, yəqqı'lqa gexha. Mana Beer-Şeveeqa hirxhıl cune dekkee I'saq'ee ı'bəədat ha'ane Allahıs q'urban ablyaa'a. Xəmdə Allah İzrailis gyagu mang'ulqa onuiyn:

– Yaaq'ub! Yaaq'ub!

Yaaq'ubee «Hooyva» eyhe.

3-4 Allahee eyhen:

– Zı Allah vor, yiğne dekkee ı'bəədat ha'ana Allah. Misirqa ı'qqəs qı'məyq'ən, Zı vake maa'ad xədıń millet g'alya'as. Vaka Misirqa Zınar ı'qqəsda. Qiyğar yı'q'əlqa Zıcar ğu meer qalesda. Ğu qek'ang'a Yusuf yiğne k'ane ixhes.

5-7 Yaaq'ub Beer-Şeveençe ayk'anna. Yaaq'ubne dixbışe dekkır con uşaxarıb, yedarıb fironee Yaaq'ubulqa g'axuvuyne daşk'abışeeqa gyav'u quvkekka. Yaaq'ubeeyiy cune dixbışe çavra-vəq'əyiy, Kana'anne cigabışee co hı'ıyn gırgın kar sı'ı Misırqa qavayle. Mang'vee cuka Misırqa dixbı, yışba, nevabı, gırgına cuna xizancab alyapt'ı ayk'an.

Yaaq'ubuke (İzrailike) g'abıynbı

- 8 Misırqa İzrailika sacigee cun dixbıyiy dixbışike g'abıynbı qavayle. Misırqa qabıynbışın dobı inbı vod:
Yaaq'ubna ts'erriyna dix Ruven.
- 9 Ruvenın dixbı:
Xanok, Pallu, Xetsron, Karmi.
- 10 Şimonun dixbı:
Yemuel, Yamin, Ohad, Yakin, Tsoxar sayir
Kana'anğançene zə'ıfayke ıxhana Şaul.
- 11 Leviyn dixbı:
G'erşon, Qohat, Merari.
- 12 Yahudun dixbı:
Er, Onan, Şela, Peres, Zarax. Eriy Onan Kana'anne ölkee habat'anbı.
Peresin dixbı: Xetsron, Xamul.
- 13 İssaxarın dixbı:
Tola, Puvva, Yov, Şimron.
- 14 Zevulunun dixbı:
Sered, Elon, Yaxle'el.
- 15 Şenbı Leays Yaaq'ubıke vuxhayn uşaxarniy vob. Leayee manbıyiy yiş Dina Paddan-Aramee vuxu. Leayeyn dixbı, yışba, nevabı gırgınbı sacigee qəbəqqəxhee xhebts'ale xhebiyre (33) insan ıxha.
- 16 Qadın dixbı:
Tsifyon, Xaggi, Şuni, Etsbon, Eri, Arodi, Areli.
- 17 Aşerin dixbı:
İmna, İşvah, İşvi, Beria sayir manbışda yiçu Serax.
Berianın dixbı: Xever, Malkiel.
- 18 Zilypanın Yaaq'ubıken dixbı, yışba, nevabı gırgınbı sacigee qəbəqqəxhee ina yits'ıyixhalle (16) insan eyxhe.

- Lavaneə mana cune yişşeyş Leays nukar xhinneniy hiyvü.
- 19 Yaaq'ubne xhunaşşeyn Raahileyñ dixbı:
Yusufiy Benyamin.
- 20 Yusufus Misirne On şaharne kaahinne Fotiferanne yişşe
Asnatee, Menaşşeyiy Efrayim donan q'öyre dix Misir vuxu.
- 21 Benyaminın dixbı:
Bella, Beker, Aşbel, Gera, Naaman, Exi, Roş, Muppim,
Xuppim, Ard.
- 22 İna yits'ıyoq'var (14) insan Yaaq'ubuniy Raahileyñ dixbı,
nevabı gırgınbı sacıgee qəbəqqəxhe vooxhe.
- 23 Daniyna dix:
Xuşim.
- 24 Naftaliyn dixbı:
Yaxtsel, Guni, Yetser, Şillem.
- 25 Bilyhanın Yaaq'ubıken dixbıyiy nevabı gırgınbı sacıgee
qəbəqqəxhee ina yighıyre (7) insan eyxhe. Lavaneə mana cune
yişşeyş Raahileys nukar xhinneniy hiyvü.
- 26-27 Yaaq'ubne dixbışde xhunaşşeeşile ğayrı, Misirqa mang'uke
g'arına yixhts'ale yixhıyre (66) insan qarı. Yusufus Misir q'öyre
dix ıxha. Yaaq'ubne xizaneə Misir yights'al (70) insan eyxhe*.

Yaaq'ubık'le Yusuf g'ece

- 28-30 Goşenqa əlyhəəna yəq
vats'a vuxhesva Yaaq'ubee
cule hiqa Yusufusqa
Yahud g'ıxele. Manbı
Goşenisqa hiviyxharmee,
Yusuf daşk'eeqa gyu'ur
dekkıne İzrailyne ögiylqa
hayk'an. Dek g'acuys mana
xhılibışeeqa sı'ı xılece
geşşena. İzrailee Yusufuk'le
eyhen:

* Mana yights'al insan Yaaq'ubıy Yusufub qəbəqqəxhee vooxhe.

- Ğu yugra g'acu, həşde zasse qik'as əxə.
- 31-34 Yusufə çocaaşik'leyiy dekkıne xızanık'le eyhen:
- Hasre həşde fironusqa hark'ın eyhes, Kana'anne cigabışee eyxhena yızda dek, çocar cone xızanbışika sacıgee zasqa abı. Manbı çobanar vob. Mançıl-allab manbı cone gırgıne karaka, çavra-vəq'əyka sacıgee qabı. Fironee şu qopt'ul qiyghanasın: «Hucoonexhe şu ha'anva?» Şunad eyhe: «Şi, yiğın g'ular, yişin dekkar xhinne, k'ilybanang'acab çavra-vəq'ee vuxha». Manva uvhee Goşen şos ciga heles. Misirğançenbıb çobanaaşile həlyvəyq'ənva, şos man ciga helesin.

47

- 1 Yusuf fironusqa hark'ın mang'uk'le eyhen:
- Yızda dek, çocar cone gırgıne karaka, çavra-vəq'əyka Kana'anne ölkeençe inyaqa Goşenqa qabı.
- 2-4 Qiyğa mang'vee çocaaşike xhoyre g'əxı' fironusqa abı. Fironee Yusufne çocaaşik'le eyhen:
- Hucoonexhe haa'an?
- Manbışe fironuk'le eyhen:
- Yiğın g'ular, con dekkar xhinne çobanar vob. Şi inyaqa qabıynbı Kana'anne ölkee it'umun mısvalyby gidğılva, yiğne nukaraşısın çavra-vəq'ə uxhiyxhana'asın cigabı deşva. Hucoone ixhes, şi həşde Goşen aaxvas havaasre.
- 5-6 Fironee Yusufuk'le eyhen:
- Yiğna dekkiy çocar vasqavub abı. Misir vas ıkkanan ciga g'əyxe: dekkısıy çocarşıs ine cigayne gırgınçile yugne cigee ciga qee'e. Havaasre manbı Goşenee aaxvecen. Vak'le manbışın yugun çobanar vaats'axheene, g'əvxhee məxbınbı yızde çavra-vəq'əyqa ilyaakecen.
- 7-8 Yusufə cuna dek Yaaq'ub fironusqa arayle. Yaaq'ubee fironus xayır-düə hoole. Fironee mang'uke qiyghanan:
- Vaqa xhulelle senne vod?
- 9 Yaaq'ubee fironus inəxdun alidghınıy qele:
- Yızde ı'mı'ren vəşşe xhebts'al (130) sen zı inyaa-şaa hı'ı. Yızda ı'mı'r k'ilyba, dağamba vuxha. Dekkaaşe menəəng'ə hı'iyın senbımeeyib xıliyba vuxha deş.
- 10 Yaaq'ub fironus xayır-düə huvu ayk'anna.
- 11-12 Yusufə fironee uvhuyn xhinne ha'a, dekkısdıyiy

çocaaşisda ciga Misir qaa'a, manbışis gırgınçile yugun Ramses eyhene cigeençe ciga hele. Sayid Yusufee dekkısın, çocaaşısın otxhuniy xızanbışis sik'ı havace.

Mısvalybınang'a Yusufee Misiris xəbvalla haa'a

13-15 Mısvalla manimee geeb qooxhe, ç'iyeyne aq'val otxhanan kar ivdeeke giyğal. Misiriniy Kana'anın cəmə'ət mısvaline xılence vuçud dena aaxva. Yusufee Misireneyiy Kana'anne insanaaşis suk massa huvu maadın gırgın pılbı fironus sa'a. Misirneyiy Kana'anne insanaaşın gırgın pılbı g'att'uyng'a, gırgın misirğançenbı Yusufusqa abı eyhen:

– Şas gıney hele. Nişil-allane şi yiğne ulene ögee hapt'as?

Yişin pılbı g'attuynbı.

16 Yusufee eyhen:

– Vuşun pılbı g'att'uxhee, manke həyvanar alle, zı şos mançine cıgee gıney heles.

17-19 Manbışe Yusufusqa con balkanar, çavra-vəq'ə, əməler ha'aykı adayle. Yusufee mane adıyne həyvanaaşıke gıney badal ha'a. Mane sen mang'vee məxüid manbışde həyvanaşıke gıney badal ha'a. Man sen ilğeç'umee, manbı Yusufusqa abı eyhen:

– Vak'le ats'an, şaqa pıl deşin, yişin həyvanarıd vas ıxha. Şaqa yişde xəring'unemee tanbışileyiy cigabışile ğayrı vuçud axu deş. Nişil-allane yiğne ulene ögiyl şakınıd yişde cigabışıkınıd ixhes? Şas, yişde cigabışiliy şal-alla gıney hele. Havaasre şi fironus nukarar vuxhes. Hucoone ixhes, şas sayid toxumbı hele. Manke şınab hapt'as deş, yişin cigabıd sahrılqa sak'alas deş.

20-22 İnəxüid Yusufee gırgın Misirin cigabı fironus ileşşe.

Mısvalybışil-alla gırgıne Misirğançenbışe con cigabı massa hele. Məxüid Yusufee Misirğan gırgın cigabı fironne doylıqa alğa'a. Misireene gırgıne insanaaşıke Yusufee fironus g'ular haa'a. Fironee kaahinaaşına hək' qooleva, mang'vee saccu manbışın cigabı ilydeşşe. Mana vucee qoolena hək' manbışde otxhuniys g'iviyxhar vuxha. Mançil-allad kaahinaaşe con

cigabı massa hele deş.

23-24 Yusufə millətık'le eyhen:

– Həşde şunab, vuşun cigabıd zı fironus alişşu. Haane toxum, alyapt'ı ooze. Suk saa'ang'a xhonçuna sa pay fironus qevle. Avxuna yoq'uble payıb oozasiy ooxhanas, şosiy vuşde xizanınbışis vuxhecen.

25 Manbışe eyhen:

– Yişda xərna, ğu şas yugvalla hav'u, ğu şi hapt'ıyke g'attivxhan hav'u. G'iyniyke şaqa şi fironun g'ular vob.

26 Yusufə ezü alyadıynçına xhonçuna sa pay fironus qevleva Misirne cəmə'ətis q'aanun gyuvxhu. Saccu kaahinaaşe ezü alyadıynçına xhob'esda pay fironus qıdyoole vuxha. Məxbına q'aanun Misir g'iynab vobna.

Yusufə dekkıs cuvab hele

27 İzrailyna nasıl Misireene Goşen avxu karana vuxha. Manbı maa'ab geeb qeebaxhe.

28-30 Yaaq'ub Misir yits'ıyighalle (17) senna axva. Mang'vee vəşşe yoq'ts'ale yighille (147) sen hı'ı. İzrailyna qik'asda gah k'ane qooxheng'a, mang'vee cuna dix Yusuf qort'ul eyhen:

– Vas zı ıkkaxhee, xıl yizde bıdık avqa gıxhxhı k'ın g'assır cuvab hele: zas yugvalla hee'e, yızda nyaq'v Misir hımaa'a.

Zı qik'uyng'a Misirğançe qıkkee, yızın dekkar nyaabıy nyuq'vneeqa k'yav'u, zınar maa'ar k'eyxhe.

Yusufə mang'us inəxüdü cuvab qele:

– Zı, ğu nəxdıy eyhe həməxüdüd ha'asın.

31 Mang'une cuvabıs dekke eyhen:

– Zas k'ın g'assre.

Mang'veeyid k'ın g'iysaran. İzrail vuc g'alirxhuyne karane vuk'lek qırzıl Allahıs düə haa'a.

Yaaq'ubee Efrayimisiy Menaşşeeys xayir-düə huvu

- 1 Sabara gahbı ılğeeç'umee Yusufuk'le uvhuyn:
– Dek ık'arır.
Mang'vee cuna q'öyre dix Menaşşeyiy Efrayim cuka alyapt'ı dek g'acesva yəqqı'lqa gexha.
- 2 Yaaq'ubus xabar g'uxoole:
– Haane yiğna dix Yusuf vasqavur ı'qqə.
İzrailik'le man g'ayxhı, gucuka vuc g'alirxhuyne tülee'ar giy'ar.
- 3-4 Yaaq'ubee Yusufuk'le eyhen:
– Gırgın əxəna Allah Kana'anne cigeene Luzee zas dyagu xayir-düə huvu, inəxüd uvhu: «İlekkende Zı yiğna nasıl geeb qaa'as, hexxaa'asda, vake xədn xalq' g'alya'as. Vale qiyğad vake g'abıynbışis man cigabı hammaşıys heles».
- 5-7 Həşdiyle q'öyre yiğna dix, zı inyaqa qalesse, Misir yedike vuxhaynbı yızınbı vuxhes. Efrayimiy Menaşşe, Ruveniy Şimon xhinne yızınbı vuxhes. Manbışile qiyğa vake g'abıyn uşaxar yiğınbı vuxhes. Manbışılqa gexhan cigabımee Efrayimileyiy Menaşşeyle ılğeeç'es. Zı inəxüd yızda Raahile qiyk'uva ha'a. Yızda Raahile zı Paddan-Arameençe siyk'alang'a Kana'anne ölkee Efratısqa hiviyxharne cigee qiyk'u. Mana maacar Efratne yəqqə k'eyxhı. Efratın g'iyniyn do Bet-Lexem vodun.
- 8 İzrailik'le Yusufun dixbı g'avcu qiyghanan:
– İnbı vuşbune?
- 9 Yusuf dekkıs inəxüd cuvab qele:
– Allahee inyaa zas huvuyn dixbı vob.
İzrailee eyhen:
– Manbı zasqa qavaale xayir-düə hevles.

- 10 İzrail q'əsniy qıxha, mang'une ulepşik'le yugda g'ece deşdiy. Yusuf dıxbı dekkısqana qaa'a, dekkeeyib manbı xhılıbışeeqa sav'u ubbabı ha'a.
- 11 Qiyğa İzrailee Yusufuk'le eyhen:
– Yizde fıkreeqacad qıdyayleyiy yiğın sayid aq'va g'eceva, haane Allahee yiğın dıxbıb zak'le haaguynbı.
- 12-14 Yusuf dıxbı dekkıne q'aratsaysse g'avşu, mang'une ögiyl çiyelqamee k'yoyzarna. Qiyğa Yusuf Efrayim ulyozara'ana cune sağne sural, İzrailinıd man solun sura eyxhe, Menaşşeer cune solne, İzrailyneer sağne sural ulyozara'a. Qiyğa manbı dekkısqana qaa'a. İzraileemee sağın xıl hotku k'ınne nevayne Efrayimne, solun xılymee xərne nevayne Menaşşeyne vuk'lelqa gıyxhe.
- 15 Qiyğa İzrailee Yusufus xayır-düə hoole:
– Yizde dekkaaşe İbrihimeeyiy I'saq'ee ı'bəədat ha'ane Allahee,
G'iyıneyne yiğılqamee zı havaacıne Allahee,
- 16 Zı gırgıne pisvalybışıke g'attixhan hı'ıyneyne malaaıkee, Havaasre ine uşaxaaşısib xayır-düə hevleceñ!
Yızın doyud, yizde dekkıneyiy cune dekkın İbrihimıniy I'saq'ın dobud manbışıle k'ena yik'el qale'ecen. Çiyene aq'val manbışda nasıl geeb quvxheceñ.
- 17-18 Yusufuk'le dekke sağın xıl Efrayimne vuk'lelqa gıxhxhı g'acumee, man mang'une yik'eençe eyxhe deş. Mang'us dekkın xıl Efrayimne vuk'lele alyat'u Menaşşeyne vuk'lelqa gıxhxhes ikkiykan. Yusuf dekkık'le eyhen:
– Dek, ğu ha'an qotkuda eyxhe deş. Şena ts'erriyna dıx eyxhe, sağın xıl mang'une vuk'lelqa gıxhxhe.
- 19 Dekmee, mang'veeneyhençılqa qıdyarı, eyhen:

– Ats'an dix, zak'le ats'an. Mang'une nasılıked xədin millet g'ales, manar qıvaats'ana ixhes. Saccu mang'una k'ınna çoc mang'uler qıvaats'ana ıxha, mang'une nasılıke sa deş, geedin milletbı g'ales.

20 Mane yiğıl Yaaq'ubee manbışis xayir-düə hoole:

– İzrailin vuşun dobu xayir-düə hooleng'a ağmış ha'as:

«Hasre ğu Allahee Efrayimiy Menaşşe xhinne hee'ecenva!»
eyhes.

Mang'vee məxür Efrayim Menaşşeyle ooqana ha'a.

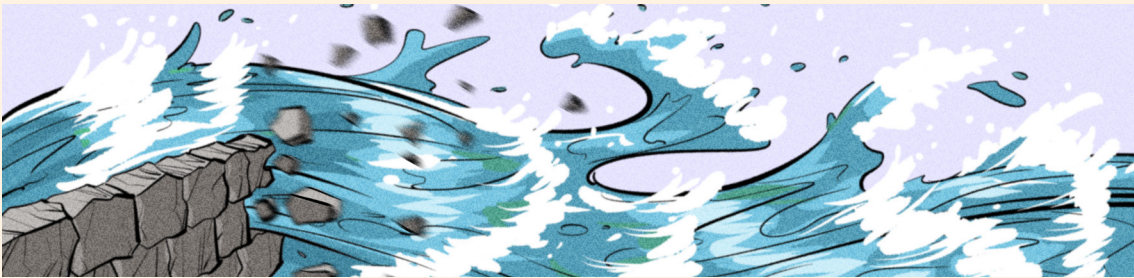
21-22 İzrailee Yusufuk'le eyhen:

– Yızın qik'asın yiğbı k'ane qeetxheyid, Allahee şu yik'el hivxanaa'as deş, şu dekkaaşine cigabışeeqa savaak'al haa'asınbı. Vas çocaaşilee hexxada zı Şekem axtıñ ciga hele. Zı mana Emorğançenbışde xılence yizde g'ılincikayiy vukuka g'avşu.

Yaaq'ubee dixbışis xayir-düə hoole

- 1 Yaaq'ubee dixbı qopt'ul eyhen:
– Yizde k'anyaqa savaale, vuşde vuk'lelqa qalesınbı zı yuşan ha'as.
- 2 Yaaq'ubun dixbı, sabı zal k'ırı alixhxhe,
Vuşde dekkıl İzrailir k'ırı gyaqqe.
- 3 Ruven, ğu yizda ts'erriyna dix, ğu yizda guc.
Ğu yedike zı mek'varanang'a taq'atıkanang'a ıxha.
Ğu gırgıng'ule xərna, qıvaats'ana vor.
- 4 Ğu xhyanıq akar sa'as-qa'as əxə deş.
Vak'le man ats'axhxhe, ğu yik' hı'ı yizde tyuleeqa k'iç'uva,
yizde xhunaşşeesine sang'ıka g'alirxhuva,
vake xərna ixhes deş!

- 5 Şimoniy Levi çocar vob,
Manbışe qəlasın ha'asva g'ılinc xılyaqa alyaata.
- 6 Manbı qəlakanang'a adamer gyabat'a,
Yik'es ıkkıkanang'ad manbışın həyvanar kara idyaalesın xhinne qaa'a.
Manbışe ək'elee aqqıyn karbı zı ha'as deş,
Zı manbışıka sarçes deş.
- 7 Fiğan haa'ane manbışde qəlbışısiy
Xıl ts'its'dya'ane bahaliyvalis bed-düə vuxhena.
Zı manbışıke g'abıynbı sacigeeqa savaales havaasaras deş,
İzrailvolle oot'alasınbı.

- 8 Yahud, yiğne çocaşe ğu axtı qa'as,
Duşmanaşına gardan yiğne xile vuxhes,
dekkın dixbıb vas k'yoozaras.
- 9 Yızda dix, Yahud, ğu k'on qoodu-soodu qööne mek'vne
aslanık akar.
Ğu manzil haa'ane şırık akar, horku-qorku ç'iyel g'ilexha,
Şavusse şir g'udokana'as əxəyee?
- 10 Paçcahiyvalla Yahudne xıleençe mısacab əlyhəəs deş.
Gırgıne gahbışıl vuk'lek vukkiy mang'unee nasılınbışisse
mebınbışılqa ılğeeç'es deş.
Nimeeletteyiy gırgın milletbı k'yozasda vake paçcah
g'idyarı.
- 11 Yahudıqa manimee xəttə t'imilen tayangbı eyxhe, mang'us
manbı qidiykkın cuna əməleb çık avt'alas vəəxəna,
Çike hı'iyne çaxıree tanalinbıd hoğalas əxənbı.
- 12 Mang'unee uleppışın adın ciga çaxırile k'ışşeyda,
Silibıd niknele cagvarada ixhes.

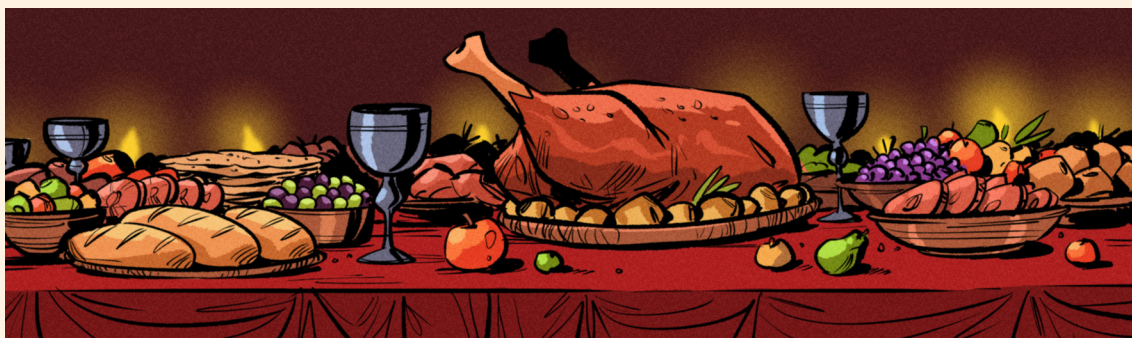
- 13 Zevulunun cigad deryahne mıglek ixhes,
Maa'ad gamıbı ileezaras,
Mang'un ciga Sidonnee şaharılqa hixharas.

- 14 Xurcunbı mıgal alixhıxhı manzil haa'ana
İssaxar taq'atıkane əməleyk akar.
- 15 Mang'us vuc manzilis ulyorzulin ciga yugda qadı,
maana nyaq'v cus vukkanəxüb g'avcu,
mang'vee yı'q' k'yozarı'ı mebbınbışis iş haa'ana.
- 16 Danir İzrailyne nasılbişda sa vob,
Mang'vee cune milletis məhkama haa'as.
- 17 Dani yəqqı'ne mıglekna xoçe xhinne ixhes.
Balkanne guvuyk üvxü
Çilyna yı'qı'hina g'ıxə'əne.
- 18 Rəbb, zı gozet ha'an Ğu mısayiy zı duşmanaasıke
g'attixhan ha'as!

- 19 Məbınbı Qadın cigabı q'əra qa'as ables,
 Mang'veeyib manbı g'e'ebaşeng'a q'əra qaa'as.
 20 Aşerne cigabışee otxhuniy barakayka ixhes,
 Mang'vee paççahaaşısıd otxhuniy alles.

- 21 Naftali g'avkkune maralık akar,
 Mang'uke g'abıynbı geeb micagınbı vuxhes.

- 22 Yusufmee, xhyan ı'lqəəne cigaysneene,
 bıtağbıd cabırile g'alsıkkıyne tayangık akar.
- 23 Duşmanar mang'ulqa qəlıka vukaaşıka kyoohar,
- 24 Mang'un xıleppı gucuka vodva
 mang'vee vuk xıle it'umda aqqaqqa.
 Mang'us guc hoole vuxha Yaaq'ubee ı'bəədat ha'ane Allahee.
 Allah İzrailıqa çoban cune syuriyqa ilyakkan xhinne ilyakka.
 Mana manbışda Suva vobna.
- 25 Yiğne dekkee ı'bəədat ha'ana Allah hasre vas kumagxhecen,
 Hasre Mang'vee vas xayir-düə hevleceñ,
 Xəəne-ç'iyeyne xhyanbışike ğu g'its'mayk'vancen,
 Vas geeb uşaxaariy çavra-vəq'ə heleceñ.
- 26 Yiğne dekkına xayir-düə barakatnane çolbışileb geeb vob,
 Ğu manisa çocaaşile qıvaats'anava,
 Hasre man gırğın xayir-düəbı yığınbı ixheceñ.

- 27 Benyamin bahalne ümulyuk akar,
 Miç'eeb k'on givku opxhan,
 Exhalid ing'uke-şeng'uke g'ayşuyn bit'al ha'a.
- 28 İna ələpqı'na yits'ıq'öble (12) nasıl İzrailyna vobna. Dekkee
 dixbışde gırğing'us, cus sik'ına inəxübna xayir-düə huvu.

Yaaq'ub qek'ana

29-32 Qiyğa Yaaq'ubee dixbışılqa əmr haa'a:

– Zı sık'ınne gahıle qik'asda, zas yizde xizanısqa, zale ögee hapt'iyhbışide k'anyaqa əlyhəəs ıkkən. Zı Q'etbışda eyxhene Efronne çoleene mağaree k'eyxhe. Mana mağara Kana'anne ölkeene Mamre eyhene cigays k'anene Maxpelayne çolee vobna. İbrıhımee mana mağara nyaq'v haa'asdemee Efronusse çoluka sacigeeniy alivşu. Maa'abniy İbrıhımiy cuna xhunaşşe Sarra, I'saq'iy cuna xhunaşşe Rivq'a k'evxhu. Zı Leayer maa'ar k'eyxhı. Man çolud, maana mağarab Q'etbışisseniy alivşu.

33 Yaaq'ubee dixbışis əmr hav'u g'attirxhınmee, g'elybı tyuleeqa sı'ı qek'ana.

50

Yaaq'ubna ak'

1-3 Yusuf dekkılqa k'yorzul geşşe-geşşe mang'us ubbabı ha'a. Mang'vee cune g'ulluxçiy-doxturaaşılqa dekkın mayit mumyelamişecenva əmr haa'a. Doxturaaşed İzrailin mayit mumyelamiş'an. Mana iş doxturaaşe yoq'ts'al (40) yiğna haa'a. Mumyelamiş'as manimena vaxtniyxhe vukkiykanna. Yights'al (70) yiğna misirğançenbı mang'uqa gyaاشة.

4-5 Ak'ın yiğbı ç'əveetxhamee, Yusufee fironne insanaaşik'le eyhen:

– Zı vuşde ulen aqqıxheene fironuk'le eyhe, dekke zasqa k'ın g'assaras alikkı uvhuynniy: «Zı qik'asda xhinne vor. Kana'anne ölkee zı zasda mağaree nyaq'v hav'u. Zı maa k'eyxhe». Həşde fironee zı hasrecen, dek k'eyxhı yı'q'əlqa sak'alas.

6 Fironee eyhen:

– Dekke nəxdıy vasqa k'ın g'assaras alikkı, həməxürur mana

k'eyxhe.

- 7-9 Məxür Yusuf ayk'anna dek k'eyxhas. Yusufuka sacigee fironun delesın insanar, Misirin ağsaqqalar, Yusufneyiy dekkine xaabın gırgınbı, çocar, havayk'an. Manbışe saccu çavra-vəq'əyiy uşaxar Goşen g'alyaa'a. Manbışıka sacigee balkanaaşıl alepxıynbı, dəv'əys hı'iyne daşk'abışe gyuv'uruynbı yəqqı'lqa qığeebaç'e. Maa qəpqəs-ələpqəs devxhesınmeen insanar vooxhe.
- 10-11 Manbı İordan damayne şene sural, Atad eyhene cigeene atteeqa (suk mettaa'an ciga) hipxhıring'a, axtıne nıq'ıka gyaaşə giviyğal. Ma'ab Yusufee dekkıs yıghılle yığna ak' hoole. Mane ölkayne insanaaşık'le Kana'anğançenbışik'le, Atadee hoolena ak' g'avcumee, uvhuyn: «Misırbışıqa xədıne geşşuyud». İordan damayne k'anene cigays çil-alla Avel-Mitsrayim (*misırbışın geşşuy*) do giyxhe.
- 12-14 Yaaq'ubne dixbışe gırgın dekke uvhuyn xhinne ha'a. Mana manbışe Kana'ane ölkəeqa qarı, Mamreys k'anene Maxpela eyhene çoleene mağaree'ar nyuq'neeqa giyxhe. Mana mağara İbrıhımee çoluka sa cıgee cus nyaq'v haa'asın ciga ixhecenva

Q'etbışda eyxhene Efronukeni y alivşu. Dek k'eyxhiyle qiyğa, Yusuf cune çocaaşıka, dekkıne ak'ıs abıyne gırgınbışika sacıgee Misırqa siyk'al.

Yusuf çocaaşıka yugra eyxhe

15 Dek qik'uyile qiyğa, Yusufne çocaaşe sana-sang'uk'le eyhen:

– Yusufee şi hı'ıynçına qəl yik'el avqu vuxhee, mana qəl şake qığaahas vukkiykıne, şi hucoone ha'as?

16-17 Mançıl-allab manbışe Yusufus xabar g'axuvu:

– Dekkee qik'asse şak'le uvhuynniy: «Yusufuk'le inəxüdü eyhe: „Hucoone ixhes, çocaaşe vas hav'una pisvalla, yik'el hivxhanee'e“». Həşded şi vake heqqa, hucoone ixhes, yiğne dekke ı'bəədat ha'ane Allahee g'ulaaşın bınahbı yik'elixan he'ecen.

Man eyhenbı Yusufuk'le g'ayxımee, geşşe giyğal.

18 Qiyğa çocar mang'usqa abı çiyelqamee k'yobzur, «Şi

həşdiyle yuğun g'ular vobva» eyhe.

19-21 Yusufee manbışik'le eyhen:

– Zı nya'a Allahne vor, şu zale qəvəəq'ənas? İlyaaake, şos zas pisvalla haa'as vukkiykın, Allaheeyib mana yugvalis qav'u. G'iyna şok'le g'ecenbıyiy xəppanane insanaaşına ı'mı'r g'attivxhan he'ecenva Allahee məxüd hı'ı. Mançıl-alla qıməəq'ən zı şoqar vuşde uşaxaaşıqar ilyakkasda.

Yusuf manbışıqa g'üvənara yuşanı'ı manbışis yik'bı hele.

Yusufun qik'uy

22-23 Yusuf cuneyiy dekkıne xizanıka Misir axva. Yusufee vəşşe yits'ille (110) sen ha'a. Mang'uk'le Efrayımın uşaxarıb nevbıb g'oocenbı. Menaşşeyne duxayne Maxiriyne uşaxaaşısıb mang'vee dekvalla haa'a.

24 Sabara gah ilğevç'uyle qiyğa Yusufee çocaaşik'le eyhen:

– Yizda qik'asda gah k'ane quvxheeyib, Allahee şu yik'el hivxanaa'as deş. Allahee şu ine ölkeençe qığaa'asınbı. Mang'vee k'ın g'assır İbrıhımıs, I'saq'ıs, Yaaq'ubus hevlesva uvhiyne cigeeqa şu quvkees.

25 Qiyğa Yusufee İzrailybışısqa k'ınbı g'assaras alıkkı eyhen:

– Allahee şos huvuyn cuvab mısacad yik'el hixan ha'as deş. Şunad əlyhəəng'ə, yızın bark'vbı inyaa g'ılyma'a, şoka qıkke.

26 Yusuf vəşşe yits'ille (110) sen hı'ı qek'a. Mana Misiree mummyelamiş hı'ı tabuteeqa giyxhe.

Azərbaycan dilində	5
Rutul dilində	39
Saxur dilində	73

Saxur dilində

Rutul dilində

YouVersion

Google play

IBT

